

**KAKSIKYYMMENTÄ VUOTTA
SOSIAALIPEDAGOGISTA
HEVOSTOIMINTAA
- SOSIAALIPEDAGOGINEN
HEVOSTOIMINTAYHDISTYS RY.:N
JUHLAKIRJA**

kuva: Juho Lipponen

2025

**KAKSIKYMMENTÄ VUOTTA SOSIAALIPEDAGOGISTA HEVOSTOIMINTAA
– SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTAYHDISTYS RY:N JUHLAKIRJA**

SISÄLLYS

KIRJOITTAJAT	1
JOHDANNOKSI	2
OSA I SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTAYHDISTYS RY. MUOTOUTUU	4
1 YHDISTYKSEN SYNTYVAIHE VUODET 2004–2006	5
1.1 ”Alku aina hankalaa”	7
1.2 Täydennyskoulutuksen sisältö rakensi hevostoiminnan pohjaa	11
1.3 Projektitöiden merkitys	15
2 TOIMINNAN LIIKKEELLELÄHTÖ VUODET 2007- 2011	16
2.1 Tavoitteena jäsenmäärän kasvattaminen	16
2.2 Toimintaa tukevan materiaalin tuottaminen	19
2.3 Askeleita eteenpäin	21
3 TOIMINNAN LAAJENEMINEN VUODET 2011-2015	24
3.1 SPHT®-tuotemerkin rekisteröinti ja käyttöönotto	27
3.2 Hevostoiminnan laatu ja eettisyys	29
4 TOIMINNAN VAKIINTUMINEN VUODET 2016-2020	30
4.1 SPHT®- laatukäsikirja	31
4.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palvelun tuotteistaminen ja palvelumuotoilu	34
5 TULEVAISUUTEEN KATSOMINEN – VUODESTA 2021 ETEENPÄIN	39
5.1 Tutkimustoiminta syntyi hevostoiminnan laajenemisesta	41
5.2 Yhdistys ja kansainväliset yhteydet	42
5.3 Yhdistyksen opintomatka Yhdysvaltoihin	44
5.4 Lopuksi	50
LÄHTEET, OSA I	51
OSA II SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN KÄYTÄNNÖN NÄKÖKULMIA YHDISTYKSEN HISTORIAN VARRELTA	54

KIRJOITTAJAT

Anne Laitinen	Agrologi, Suomen Hippos ry., nuorisovastaava 1999–2007 ja Hippolis ry., toiminnanjohtajan 2009–2018
Emmi Paananen	Yhteisöpedagogi AMK & Sosiaalipedagoginen hevostoiminta SPHT (SPHT ®), Kohdennetun nuorisotyön ja sosiaalisen vahvistamisen asiantuntija
Jemina, 22 vuotta	Kirjoittaja haluaa pysyä tuntemattomana
Maija Lipponen	Tutkija, Luonnonvarakeskus, sosiaalipedagoginen hevostoimintaohjaaja (SPHT ®), Luontohyvinvointikeskus Tyynelä, Sotkamo
Nelli Niemelä	Sosiaali- ja kasvatustieteen ammattilainen, työttömyyden kehittäjä, perheiden tuki, Suomen Icehearts ry.
Nina Hyvätti (ent. Fagerström)	Ratsastuksenohjaaja, Sosiaalipedagoginen hevostoimintaohjaaja (SPHT ®), sosiaalityöntekijä VTM, Metsäkylän koulutus- ja kuntoutuskeskus MetKu,,Turku
Ritva Mickelsson	FT, erityisluokanopettaja, rehtori, Leppävaaran koulu Espoo
Sanna Mattila-Rautiainen	Ratsastusterapeutti Suomen Ratsastusterapeutit ry, yliopisto-opettaja, Itä-Suomen yliopisto
Sari Jaatinen	Sosionomi AMK, Sosiaalipedagoginen hevostoimintaohjaaja (SPHT ®), Ratsastusterapeutti -SRT®, Elämyksen ohjat, Petäjävesi
Seija Okulov	YTL, laillistettu sosiaalityöntekijä, eläköitynyt koulutussuunnittelija
Teea Ekola	Sosionomi, tradenomi YAMK, tallimestari, Ilon Kopse, Hyllykallio

JOHDANNOKSI

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sai alkunsa hyvin pienistä ajatuksen siemenistä ja käytännön havainnoista. Ideasta toteutukseen kesti noin kymmenen vuotta. Idean isä on Kari Koistinen, joka onnistui löytämään oikeat yhteistyökumppanit ja tällä joukolla saamaan teoriaviitekehyksen elämään konkreettisessa työssä (Koistinen, haastattelu 9.4.2024). Koistisen havainnot 1990-luvun loppupuolella talliyhteisön poikkeuksellisesta kasvatuksellisesta yhteisöllisyydestä kumpusivat hänen omista tallikokemuksistaan ja sosiaalisen pääoman kiinnostuksestaan. Samaan aikaan muutamat tallinpitäjät (esimerkiksi Ritva Mickelsson ja Nina Hyvätti) toteuttivat tietämättään sosiaalipedagogisesti rakentuvaa hevostoimintaa noita samoja talliyhteisön vahvuuksia hyödyntäen.

Kari Koistisen tunnistamat elementit saivat vahvistusta hänen kasvatustieteellisestä ammattiorientaatiostaan. Koistinen tuli vakuuttuneeksi tallin merkityksestä nuorten kasvatustyössä. Talliyhteisössä vaikuttaa hänen huomioidensa mukaan jotain erityistä, joka tukee yhteisön jäseniä. Tämä havainto oli mitä suurimmassa määrin sosiaalipedagoginen, vaikka sitä ei vielä tuolloin osattukaan sellaiseksi tulkita. Kävi kuitenkin niin, että tallitoiminnasta tekivät havaintoja henkilöt, jotka osasivat tehdä niistä oikeita johtopäätöksiä. Teoria löysi näin sopivan maaperän.

Fred Sundvall Suomen Ratsastajainliiton (SRL) silloisena pääsihteerinä kuuli Kari Koistisen ajatuksia ja suhtautui niihin vakavasti. Fred Sundvall näki tärkeäksi kasvattaa muutakin kuin ratsastuksen kilpailutoimintaa eli myös tallien yhteisöllistä kasvatustehtävää (Koistinen, haastattelu 9.4.2024). Sosiaalipedagoginen ajattelu soveltui tähän ja näin SRL saatiin mukaan taustatueksi ja ovien avaajaksi. Asiaan vaikuttanut henkilö oli myös liiton silloinen varapuheenjohtaja Leena Valtanen. Aihetta konkretisoi se, että Opetusministeriö rahoitti lähes viisi vuotta SRL:n hanketta aiheesta (Koistinen 2003). Lopulta teorian ja käytännön yhdistäjäksi tarvittiin koulutus.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ensimmäinen täydennyskoulutus Kuopiossa vuonna 2002–2003 saattoi yhteen toimijat, jotka halusivat pitää aihetta yllä. Tästä verkostosta syntyi Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, joka juhli vuonna 2024 kahtakymmentä toimintavuottaan.

Yhdistys ja sitä kautta sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei olisi tässä kehitysvaiheessa ilman asiaan uskovia toimijoita. Tässä juhla kirjassa kerrotaan eri tulokulmista sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perustasta, käytännön työstä ja tulevaisuuden näkymistä. Tässä yhteydessä kiitokset yhdistyksen perustajajäsenille Ritva Mickelssonille ja Nina Hyvättille, jotka osallistuitte ensimmäiseen täydennyskoulutukseen. Olette olleet sinnikkäitä tienraivaajia ja vahvoja esimerkkejä muille, jotka ovat sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta löytäneet sellaisen hevostoiminnan muodon, johon itse teidän laillanne uskovat. Suuri kiitos Kari Koistiselle, joka viimein otit asiaksesi viedä asia konkretiaan. Kiitos Juha Hämäläiselle, joka toit tieteellisen pohjan käytännön toimintaan. Akateemisen tieteellisen ajattelun paras mahdollinen soveltaminen tapahtui. Kiitos toiminnan kehittymisestä kuuluu myös kaikille teille yhdistyksen jäsenille, joita on tullut vastaan täydennyskoulutuksen kursseilla vuosien varrella. Moni teistä on tuonut oman panoksensa kaksi vuosikymmentä kestäneeseen matkaan ja on ollut laajentamassa sitä näkyä, mikä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan liittyy.

Tämä julkaisu on jaettu kahteen osaan. Osa I käsittelee Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry:n syntyä ja vaiheita kahden kuluneen vuosikymmenen ajan. Kirjoittajat ovat yhdistyksen perustajia sekä läheisesti yhdistyksen toiminnan kehityksessä mukana olleita ja siihen vaikuttaneita. Osa II sisältää esimerkkejä sosiaalipedagogisen toiminnan käytännön sovellutuksista ja näkökulmista. Kirjoittajille on annettu vapauksia kuvata omia kokemuksiaan siten kuin he ovat niitä katsoneet oman toimintansa ja roolinsa kautta. Käytännön näkökulmia haluttiin juhla kirjaan siksi, että niistä voi olla jollekin sosiaalipedagogista hevostoimintaa aloittavalle tai sitä suunnittelevalle hyötyä. Kirjoittajien taustatiedot on koottu yhdelle sivulle julkaisun alkuun.

Yhdistyksen hallituksen nimeämän 20-vuotisjuhlatoimikunnan puolesta

Seija Okulov, julkaisun toimittaja

**OSA I SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA-
YHDISTYS RY. MUOTOUTUU**

1 YHDISTYKSEN SYNTYVAIHE VUODET 2004 - 2006

Seija Okulov, Nina Hyvätti ja Ritva Mickelsson

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry:n juuret ovat samannimisessä täydennyskoulutuksessa. Vuonna 2002 Kuopion yliopistossa aloitettiin ensimmäinen sosiaalipedagogiikan teoriaperustalle rakennettu, ratsastuspedagogiikan nimellä toteutunut täydennyskoulutus. Koulutus perustui Opetusministeriön vuosina 2001 – 2003 rahoittamaan "Ratsastuspedagogia ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä" - hankkeeseen (Koistinen 2003) sekä Suomen Ratsastajainliiton (SRL) vuosina 2002-2003 hankkeessa tekemään selvitykseen. SRL:n selvityksen mukaan toiminta talleilla oli yli 50-prosenttisesti jossain muodossa syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyvää. Yli 72 % lastensuojeluyksiköissä hevoset olivat toiminnassa mukana jollakin tavalla ja 25 % sijaishuoltoyksiköissä oli omia hevosia. Lisäksi yli 60 % sijaishuoltoyksiköistä teki yhteistyötä tallien kanssa. Perhekotien hankkeen tulosten mukaan perhekodeissa ja lastensuojelun yksiköissä kaivattiin eläinten ja erityisesti hevosten kanssa toimimisen tueksi koulutusta. Sijaishuollon kentällä työskentelevät ohjaajat kokivat, ettei heillä ollut tarvittavia pedagogisia valmiuksia käsitellä sosiaalista tukea tarvitsevien nuorten tilanteita. (Hämäläinen, Koistinen 2019, 9.)

Samoihin vuosiin ajoittuu kahden sosiaalipedagogisen hevostoiminnan avainhenkilön, silloisen Kuopion yliopiston professorin Juha Hämäläisen ja projektipäällikkö Kari Koistisen, henkilökohtainen ajatusten vaihto. Yllättäen samalla lentomatalla Helsingistä Kuopioon käytiin ratkaiseva keskustelu talliyhteisön kasvattavasta voimasta. Keskustelu tiivistyi Hämäläisen toteamukseen ”tuohan kuulostaa toiminnalta, joka on sosiaalipedagogista toimintaa parhaimmillaan”. (Hämäläinen, Koistinen, 2019, 6.) Syntyneen ajatuksen ympärille löytyi hevostoiminnasta sosiaalisen kasvatuksen muotona kiinnostuneita toimijoita kuten silloisen Ilmaria Oy:n yrittäjät Maria Saarela-Kinnunen ja Ilpo Kinnunen. Näin alkoi rakentua toimintaympäristö, jossa ideaa voitaisiin kokeilla. Koulutukselle oli nyt olemassa sekä teoriaviitekehys että käytännön opetuksen rakenteet.

Koulutuksen toteuttajaksi ryhtyi Kuopion yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus (myöhemmin Itä-Suomen yliopiston Koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate), koska opetussisältö perustui yliopistolliseen tietopohjaan. Koulutus toteutettiin tutkinnon jälkeisenä täydennyskoulutuksena ja sen ensisijainen kohderyhmä olivat sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan ammatissa toimivat, jotka voivat työssään hyödyntää hevosta. Ensimmäinen kurssiryhmä aloitti syksyllä 2002 ja opiskelijoita oli 22. Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry:n perustajajäsenet Nina Hyvätti ja Ritva Mickelsson muistelevat yhdistyksen syntyvaiheita:

”Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. sai alkunsa ”pilottikurssilta”, eli ensimmäisestä sosiaalipedagogiikan ja hevostoiminnan yhdistävästä koulutuksesta. Tähän Kuopion yliopiston Ratsastuspedagogiikka -täydennyskoulutukseen osallistuneina olimme aiheesta innostuneita ja halusimme jatkaa aiheen parissa. Toiveemme yhteyden pitämisestä sekä osaamisen jakamisesta ja ylläpitämisestä kurssin päättymisen jälkeen saivat aikaan idean omasta yhdistyksestä. Pelkona ja kannustimena yhdistyksen perustamiseksi toimi ajatus siitä, että saisimme yhdessä jakaa tämän hienon oivalluksen kehittämistä, vaikka koulutus ei jatkuisi. Kaikki me tiesimme jo silloin, että yhdistyksen ylläpitäminen on kovaa työtä ja hevosalan ihmisillä ei ole liiemmin aikaa hevosten hoidon ulkopuolella. Päätimme silti yrittää päästä alkuun. Päädyimme ideologiseen yhdistykseen, jonka tehtävänä oli edistää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittymistä Suomessa.

Pidimme ensimmäisen kokoontumisen viimeisten kurssipäivien yhteydessä, hotellihuoneessa Jahtihovissa. Yhdistyksen puheenjohtajaksi ehdotimme ja valitsimme yksimielisesti Nina Hyvätin (os. Fagerström), varapuheenjohtajaksi Krista Kukkin, sihteeriksi Jonna Karlelan ja rahastonhoitajaksi Päivi Kokon. Kävimme laajaa keskustelua yhdistyksen kotipaikasta. Lopulta kotipaikaksi valikoitui Tampere, koska koimme sen olevan parhaiten kaikkien saavutettavissa, ”liikenteen solmukohtana”. Vaikka ensimmäinen kokoontuminen yhdistyksen perustamiseksi tapahtui koulutuksen aikana, saimme yhdistyksen rekisteröityä Patentti- ja rekisterihallituksessa vasta syksyllä 2004.” (Hyvätti & Mickelsson, muistiinpano.)

1.1 ”Alku aina hankalaa”

Täydennyskoulutuksen ensimmäinen kurssi syksyllä 2002 herätti suurta kiinnostusta ja siitä uutisoitiin jopa valtakunnan medioissa. Alun haasteena oli kuvata koulutuksen sisältöä oikealla termillä ja nimellä, koska ratsastuspedagogiikka ja sosiaalipedagogiikka olivat vieraita yleisessä keskustelussa. Nämä sekoitettiin usein ratsastusterapiaan, joka taas oli useimmille jo tuttu.

Edellä mainitussa SRL:n hankkeessa (Koistinen 2003) oli käytetty ratsastuspedagogiikka-käsitettä keskieuropalaisen, erityisesti saksalaisen perinteen mukaisesti. Varsin pian kävi kuitenkin selväksi, että suomalaisessa käytännössä ratsastuspedagogiikka - käsite oli liian kapea tavoitteena olevaan osaamiseen ja toimintaan nähden.

Ensimmäinen kurssi osoittikin, ettei koulutuksen ydin ollut ratsastuksen opetuksessa, vaan sosiaalipedagogiikan teorian avaamisessa ja sen soveltamisessa hevosten kanssa toimimiseen laajemmin. Toiminnassa oli siis tarkoituksena yhdistää pedagogia ja hevosen kanssa työskentely sosiaalisen kasvun tukemiseen. Perusteellisten keskustelujen jälkeen päädyttiin viimein sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käsitteeseen, joka kuvaa paremmin koulutuksen tietoperustaa, päämääriä ja sisältöä. (Hämäläinen, Koistinen 2019, 8.) Täydennyskoulutuksen ensimmäinen kurssi toimi siis kehittämisalustana, johon kaikki myöhempi sosiaalipedagoginen hevostoiminta pohjautui. Nimen kirkastumisen myötä koulutukselle tarkentui myös oikea kohderyhmä sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan ammattihenkilöistä.

Ratsastuspedagogiikan (myöhemmin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan) täydennyskoulutus lähti käyntiin tyhjästä. Käytettävissä ei ollut suomenkielistä opetusmateriaalia eikä alkuvaiheessa ollut kovin selvää käsitystä edes käytetyistä termeistä. Ainut valmis perusta oli sosiaalipedagoginen viitekehys. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kaltaisia sovelluksia oli olemassa Keski-Euroopassa ja mm. saksankielistä materiaalia asiasta löytyi. Vieraskielisen lähdeaineiston kohdalla ongelmaksi muodostui se, että termien kääntäminen suomen kielelle ei suoraan onnistunut. Tämän vuoksi myös materiaalin hakeminen suomalaisista tietokannoista osoittautui ylivoimaiseksi. Kaikki koulutuksessa käytetty oppimateriaali jouduttiin luomaan ja keräämään erilaisiin käyttötarkoituksiin tehdystä aineistosta. Käytännön esimerkkejä kuvaavaa opetusmateriaalia jouduttiin kääntämään ja tätä

opiskelijat tekivät omaehtoisesti. Kun koulutuksen ensimmäisiä kehittämistöitä alkoi tulla valmiiksi, niistä saatiin käyttökelpoista materiaalia. Tiedon kumuloituvuus koulutuksen edetessä alkoi toimia. (Okulov, Koukkari 2005.)

Täydennyskoulutuksen aloitus herätti myös kriittisiä näkemyksiä. Ratsastusterapian ja silloisen vammaisratsastuksen kentällä katsottiin, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta olisi kilpailevaa toimintaa. Eri alojen välinen työnjako ei ollut selvä. Yleinen kysymys olikin, mihin tarvitaan vielä sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Yhdistyksen perustajajäsenet tunnistivat saman haasteen ja asiaa oli käsitelty myös yhdistyksen kokouksessa marraskuussa 2003:

”Ensimmäisten vuosien aikana yhdistyksemme ja toimintamme oli otettava oma paikkansa hevosavusteisten toimintamuotojen kentällä. Tuodessamme toimintaamme esille eri yhteyksissä sosiaalipedagoginen hevostoiminta yhdistettiin joko vammaisratsastukseen tai ratsastusterapiaan. Suurimpana haasteenamme oli kerta toisensa jälkeen selkiyttää, mikä oli ratsastusterapian ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan suhde, eli erot ja yhtenevyydet. Tätä keskustelua kävimme niin yhdistyksen hallituksen piirissä, jäsenten parissa kuin Suomen Ratsastusterapeutit ry:n kanssa. Yhteistyön ja yhteisen ymmärryksen saavuttamiseksi ratsastusterapeuttien kanssa toteutimme yhteistyötapaamisen Metsäkylän ratsastuskeskuksessa Nina Fagerströmin emännöimänä.” (Hyvätti & Mickelsson, muistiinpano.)

Otti aikansa saada avattua, että kaikille näille löytyy hevostoiminnan kentässä paikkansa, kunhan työnjako ja toiminnan tavoite saadaan oikeaksi. Toiminnan kehittyessä nämä roolit ovat selkeästi kirkastuneet jo siksikin, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ehkäisevää ja sosiaalisesti kuntouttavaa lääkinnällisen kuntoutuksen sijasta. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei perustu lääkärin tekemään diagnoosiin toisin kuin ratsastusterapia.

Koska nimi ei selvästi kertonut, mikä oli koulutuksen tarkoitus, hakeutui sinne osin väärin orientoituneita opiskelijoita. Koulutuksen orientaatio on ollut alusta asti yliopistokoulutuksen tapaan teoriapainotteista ja käytännön harjoittelu on pienemmässä osassa. Teoreettisuudesta tulikin alussa

kritiikkiä. Ensimmäisen kurssin opiskelijoista osa odotti ratsastuksen opettamista mutta kurssi olikin pääosin teoriaperustan opiskelua. Tämäkin pakotti järjestäjät terävöittämään niin koulutuksen nimeä kuin kirkastamaan sen sisältöä. Teoreettisuudesta ei kuitenkaan luovuttu, koska koulutuksen perusajatus oli yliopistollisen orientaation mukaisesti sosiaalipedagogiikan, ei ratsastuksen, opetus.

Niin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutuksen kuin samannimisen palvelunkin tunnetuksi tekemisessä riitti työsarkaa. Yhdistyksen syyskokouksessa lokakuussa 2004 keskusteltiin yhdistyksen vastuusta ja jäsenten odotuksista sekä toiminnan esittelystä (video, esite, kotisivut). Syvempää keskustelua käytiin edelleen toiminnan suhteesta ratsastusterapiaan, josta todettiin, että yhdistyksen jäsenten toiminta on ennen kaikkea ennaltaehkäisevää ja ratsastusterapian korjaavaa toimintaa.

Täydennyskoulutuksella oli alun alkaen selkeä teoriapohja, joka kirkastui ja vahvistui koulutuksen edetessä. Koulutus ja eritoten siinä tehdyt kehittämistyöt toimivat kehittämislaboratoriona ja kartuttivat käytännön toimijoiden tarvitsemaa tietopohjaa. Kehittämistyöt myös auttoivat toiminnan konkretisoimista palvelun markkinoimiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi. Koulutus onkin vuosien saatossa kytkeytynyt yhdistyksen kasvuun ja vastavuoroisesti täydennyskoulutus on pyrkinyt vastaamaan yhdistyksen kehittymisen tarpeita.

Koulutuksen vuoden 2002–2003 ensimmäisen kurssin suuren kiinnostuksen vuoksi seuraavat neljä kurssia vuosina 2003–2007 järjestettiin vuosittain ja hakijamäärät olivat kurssia kohti noin 30 henkilöä. Kurssille otettiin maksimissaan 20 opiskelijaa, yleinen toteutunut osanottajamäärä oli 17. Joka kurssilla hakijoista muutama lopetti opiskelun kesken monestakin eri syystä.

Täydennyskoulutus vaikutti vahvasti Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry:n jäsenmäärän kasvuun, koska yhdistystä markkinoitiin koulutuksen käyneille ja yhdistykseen liittyminen kiinnosti. Toimijat näkivät yhdistyksessä mahdollisuuden kehittää omaa hevostoimintaa. Nina Hyvätti ja Ritva Mickelsson muistelevat, miten toiminnan kautta yhdistyksen merkitystä ja tarkoitusta yritettiin ensimmäisinä vuosina tehdä jäsenistölle tunnetuksi esimerkiksi Metsäkylän ratsastuskeskuksen kesätreffeillä vuonna 2005:

”Meidän oli luotava käytänteitä myös yhdistyksemme omassa toiminnassa. Kesällä 2005 meillä oli yhdistyksessä jo 40 jäsentä. Huolimatta siitä, että valtakunnallisen yhdistyksen parissa oli haasteena saada jäsenistöä paikalle, ideoimme yhteisiä tapaamisia, kuten Kesätreffit 11.6.2005 Metsäkylän ratsastuskeskuksessa. Paikalle saapui 11 jäsentä, Etelä-Suomesta. Dokumenttien mukaan kävimme edelleen keskustelua yhdistyksen nimestä, jonka alkuaikoina koimme pitkäksi ja hieman kömpelöksi. Kesätreffeillä käsiteltiin tutustumisen lisäksi monia asioita, ehdotettiin yhdistyksen nimen vaihtamista (Hevosurheiluaktivointi), suunniteltiin syyskokousta Tampereelle, keskusteltiin myös tutustumismatkoista ja yhteistyöstä ratsastusterapeuttien kanssa. Yksi ikuisuusaiheista, eli toiminnan rahoituksesta ja hinnoittelusta oli aiheenamme myös tuossa tapaamisessa. Vertasimme kuntiemme käytänteitä ja kartoitimme alueellisia hankkeita, joilta voisimme hakea toimintaamme rahoitusta. Keskustelimme myös jäsenistöltä tulleista toiveista, jotka sisälsivät mm. jatkokoulutustoiveen Hevosopistolla, ulkomaille suuntautuvia tutustumismatkoja (EU-rahoituksella), hevosavusteisten ryhmäytämismenetelmien jakamista ja hevosen laumakäyttäytymisen hyödyntämistä hevostoiminnassa.” (Hyvätti & Mickelsson, muistiinpano.)

Vuonna 2004 yhdistyksen toiminta kiinnosti jo laajemminkin, kun Hippos-lehti kirjoitti artikkeleita sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Kesäkuussa yhdistys teki ensimmäisen opinto- ja tutustumismatkan Englantiin. Samana vuonna toiminnan kehittyessä ja sen sisällön terävöittyessä yhdistyksen nimeä tarkennettiin ja se sai nykyisen muotonsa Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, lyhenne SPHT. Yhdistyksen nimi ei syntynyt hetkessä. Jo edellisenä vuonna 8.11.2003 yhdistyksen kokouksessa 8.11.2003 Metsäkylän ratsastuskeskuksessa Turussa asialistalla olivat sekä yhdistyksen nimen valitseminen että toiminta-ajatuksen uudelleen muotoileminen. Yhdistyksen nimeksi ehdotettiin pitkien keskustelujen jälkeen Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tuki ry. joka sittemmin tarkentui nykyiseen muotoonsa. Kokouksessa otettiin esille keskustelua herättänyt ratsastusterapian ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ero. Yhteisesti todettiin, että vaikka päällekkäisyyksiä on, sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa korostuu nimenomaan yhteisökeskeisyys. Tärkeitä avainsanoja sosiaalipedagogisen toiminnan saralla ovat siten myös elämänhallinta, elämänlaatu, vuorovaikutuksellisuus ja yhteisöllisyys. Myös yhdistyksen kotisivut saatiin käyttöön ja näin yhdistys sai työkalun viestiä toiminnastaan ulospäin. Samalla päätettiin aloittaa leikekirjan pitäminen, jota on hyödynnetty tämänkin juhla kirjan kokoamisessa.

1.2 Täydennyskoulutuksen sisältö rakensi hevostoiminnan pohjaa

Koulutuksen perusajatus pohjautui sosiaalipedagogiikan teorian peruselementteihin. Yhteisöllisyys, toiminnallisuus, osallisuus ja elämyksellisyys käsiteltiin sekä teorian kautta että käytännön harjoitteina tyyliin ”mitä tämä tarkoittaa käytännössä”. Sosiaalinen kuntoutus ja sosiaalisten ongelmien ratkaiseminen hevosen kanssa työskennellen olivat keskiössä. Asiakasnäkökulma tuli mukaan opetussisältöihin varsin pian. Sosiaalipedagoginen ajattelu lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisytyössä oli alussa vahvasti ohjaamassa koulutuksen tehtäviä ja harjoituksia. (Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen julkaisematon opetussuunnitelma vuosille 2003–2006.) Myöhemmin koulutuksen perusajatus laajeni ja mukaan tulivat asiakasryhminä kehitysvammaiset, päihdeongelmaiset ja muut, joiden sosiaalisen kasvun tukemiseen sosiaalipedagogiikan elementit soveltuivat.

Asiakkaan sosiaalisen kuntoutumisen tukeminen elämänkaaren eri vaiheissa on ollut koulutuksessa koko sen olemassaolon ajan mukana. Varsin pian koulutuksessa alettiin käsitellä myös liiketoimintaa ja hevostoiminnan palvelun markkinointia. Yrittäjyysosaamisen edellyttämät elementit tuotiin mukaan koulutuksen sisältöihin hevostoiminnan laajentuessa ja kehittyessä. Tarve yrittäjyyden edellyttämälle tiedolle on lisääntynyt koulutuksen jatkuessa.

Koulutuksen laajuus on kasvanut aloitusvuosista. Ensimmäisen kurssin laajuus oli 15 opintoviikkoa (ov, 1 ov= 40 työtuntia) ja opintopisteisiin siirryttäessä vuonna 2008 laajuus oli 25 opintopistettä (op, 1 op= 27 työtuntia). Koulutus koostui kuudesta kaksipäiväisestä lähiopetusjaksosta, joiden välissä opiskelijat tekivät omaehtoisesti tehtäviä. Myöhemmin 2010-luvulla alettiin opetusta järjestää myös etänä erityisesti teoria-asioissa opetuksessa. Kurssin opinnäyte oli projekti- tai kehittämistyö, jonka laajuus on vaihdellut 2 ov:stä 6–8 op:een. Vuonna 2023 käynnistyneet koulutukset ovat laajuudeltaan jo 30 opintopistettä.

Koulutusta toteutettiin ensin vuosina 2002–2005 Kuopion yliopistossa ja vuosina 2005–2008 toteutus tapahtui yhdessä Ypäjän Hevosopiston kanssa niin, että kummassakin koulutuspaikassa oli oma kurssiryhmä ja koulutuksen opetussuunnitelma oli yhteinen. Joillakin kurssijaksolla opiskeltiin

yhdessä. Hevosopiston lisäksi yhteistyöverkostossa oli Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus (myöhemmin Brahea-keskus), joka tuotti osan sosiaalipedagogiikan teoriasisällöistä. Vuonna 2009 palattiin takaisin yhden toteuttajapaikkakunnan malliin eli Kuopion yliopisto ja Hevosopisto järjestivät omat kurssinsa. Syy tähän oli käytännölline opiskelijat halusivat opetuksen lähemmäs omaa kotipaikkakuntaansa. Kuopion kurssi veti Itä- ja Pohjois-Suomen hakijoita ja Hevosopisto taas Etelä- ja Länsi-Suomen hakijoita. Koulutuksen luonne myös eriytyi; Hevosopisto painotti enemmän hevosen kanssa toimimista ja hevostaitojen opetusta, kun taas Kuopion yliopisto rakensi kurssin sosiaalipedagogiikan teorian opetuksen ympärille. Tämäkin ohjasi koulutukseen hakeutuvia eri opiskelupaikkoihin.

Vuosina 2010–2015 Itä-Suomen koulutuksen neljän kurssin toteutus tapahtui yhteistyössä Ylä-Savon ammattiopiston Kiuruveden Hingunniemen yksikön kanssa. Työnjako toimi niin, että teoriaopetus toteutui Kuopiossa yliopiston kampuksella ja käytännön harjoitteluun painottuvat osuudet Hingunniemessä. Samaan aikaan Hevosopisto toteutti koulutuksen Ypäjällä yhteistyössä Turun yliopiston kanssa.

Vuonna 2020 koulutuksen järjestäminen laajeni myös Etelä-Pohjanmaalle, missä perhekoti Toiska Ilmajoella käynnisti yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston ja Etelä-Pohjanmaan opiston kanssa vastaavan, yhteiseen opetussuunnitelmaan perustuvan koulutuksen. Näin oltiin tilanteessa, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutusta oli saatavilla Pohjois-Suomea lukuun ottamatta kattavasti eri puolilla Suomea. Ilmajoella koulutusta oli tosin jo järjestetty joitakin vuosia ennen kuin koulutuksen sisältö hyväksyttiin yhdistyksen hallinnoimaan SPHT®-ohjaajanimikkeeseen oikeuttavaksi.

Kuva 1. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan peruselementit.

Seuraavaan taulukkoon on koottu sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen kurssit ja niiden opiskelijamäärät eri vuosina. Opiskelijamäärät on joidenkin kurssien kohdalla jouduttu arvioimaan, koska kaikkia tietoja ei koulutusorganisaatioiden arkistoista enää löytynyt tai niitä ei saatu käyttöön.

Taulukko 1. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuskurssien toteutus eri vuosina.

Kurssi, vuodet	Kuopio/UEF	UEF&YSAO/ Hingunniemi	Ypäjä/ Turun yo	EPO/Ilmajoki	opiskelijamäärä
2002- 2003	X				21*
2003- 2004	X				22*
2005- 2006	X		X		18*
2006- 2007	X		X		23*
2008	X		X		19*
2009- 2010	X				21
2011- 2012		X	X		21+20?=41
2013- 2014		X	X		19+20?=39
2014- 2015		X	X		22+20?=42
2016		X			20
2017	X				17
2018			?		20?
2019				X	20**
2020- 2022	X			X	20+18**=38
YHTEENSÄ					361

*opiskelijamäärätiedot perustuvat Kuopion/Itä-Suomen yliopiston säilyttämiin tietoihin. Näistä vuosien 2002-2008 tiedot ovat tarkistamattomia, koska arkistosääntöjen mukaan tiedot oli jo poistettu yliopiston arkistosta.

** Ilmajoen/Etelä-Pohjanmaan opiston järjestämä koulutus sai SPHT®- nimikeoikeiden yhdistykseltä vuonna 2020. Hevostoiminnan kursseja oli siellä järjestetty jo aiemmin, yhteensä siellä toteutunut 16 kurssia, 320 opiskelijaa.

?=Ypäjän Hevosopiston ko. vuoden kurssin opiskelijamäärä ei ole tiedossa, mutta keskimäärin kurssilla on ollut 20 opiskelijaa.

Koulutuksen laajaneminen näkyi selvästi yhdistyksen puolella. Vuoden 2005 suunnittelupäivässä Espoossa käsiteltiin ensimmäisen kerran yhdistyksen eettisiä ohjeita, joille nähtiin tarvetta. Yhdistykselle oli koottu paperiesite, jota tarvittiin verkkosivujen rinnalle. Esitettä jaettiin *Talliyhteisöt lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun tukena- seminaarissa*, johon yhdistys osallistui. Jäsenistölle esitettiin toive tuottaa sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan liittyviä artikkeleita esimerkiksi omasta toiminnasta. Yhdistyksen kasvu näkyi myös yhdistyksen hallinnossa. Vuoden 2005 syyskokouksessa päätettiin ottaa käyttöön varapuheenjohtajakäytäntö. Sen lisäksi roolitettiin hallituksen jäsenten ja toimihenkilöiden tehtäviä. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.)

Vuonna 2006 yhdistyksen hallitus päätti toteuttaa nimikilpailun yhdistyksen nimestä, josta oli käyty keskustelua jo pitkään ja etsitty eri vaihtoehtoja. Nimi päätettäisiin seuraavassa vuosikokouksessa. Vuoden aikana pohdittiin jäsenille suunnattavaa koulutusta, jäsenten aktivointia ja alueellista yhteistyötä. Näiden tarve oli tunnistettu jäsenmäärän kasvaessa. Yhdistyksen jäsen Johanna Kaarlela koulutti Metsäkylän Ratsastuskeskuksessa Turussa aiheena *toiminnallisia työtapoja sosiaalipedagogisessa työssä* ja Ritva Mickelsson aiheesta *erityisryhmät sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa*. Syksyllä yhdistyksen jäseniä osallistui SRL:n vammaisratsastusseminaariin. Lisäksi toteutettiin yhteistyöseminaari ratsastusterapeuttien ja vammaisratsastusohjaajien kanssa Hevosopistolla. Verkostoissa toimiminen alkoi näin saada muotoaan. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.)

1.3 Projektitöiden merkitys

Tärkeä osa täydennyskoulutuksen hyväksyttyä suoritusta oli opiskelijan tekemä kehittämis- tai projektityö. Kehittämistyön tarkoitus oli ns. syväoppiminen eli sen avulla opiskelija osoitti, onko hän ymmärtänyt sosiaalipedagogiikan teorian peruselementit ja sen, miten niitä voidaan soveltaa hevosen kanssa tehtävään työhön. Kehittämistyö oli yleensä jokin kokeellinen ryhmätoiminta, menetelmän soveltaminen, uuden opetusmateriaalin kehittäminen, ohjausosaamiseen soveltaminen tai muu pedagogisesti käyttökelpoinen kokeilu.

Koulutus ja siinä tehdyt kehittämis-/projektityöt loivat kestäväää pohjaa itse hevostoiminnalle. Kehittämistyöt tuottivat tietoa uusista kokeiluista, toiminnan kokemuksista ja uusista kohderyhmistä. Ne olivat konkreettista tietoa suomalaisessa toimintaympäristössä tehdyistä hevostoiminnan harjoitteista ja siten jatkokäytettävissä. Kahden ensimmäisen kurssin projektitöistä koottiin koulutuksen oppimateriaaliksi ja käytännön kentän tarpeita palvelemaan pienimuotoinen julkaisu, joka painettiin vuonna 2005 Kuopion yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskuksen Tutkimuksia ja selvityksiä-julkaisusarjassa (Okulov, Koukkari 2005). Tätä julkaisua käytettiin pitkään kurssimateriaalina ja siitä otettiin parikin uusintapainosta. Projektityöt auttoivat koulutuksen käyneitä oman palvelunsa markkinoinnissa, koska niissä esitettiin konkreettisesti, mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutusta oli vuoteen 2023 mennessä

- järjestetty 35 kurssia eri puolilla Suomea
- joilla ollut opiskelijoita 641 (joista arviolta 545 eli 85 % suoritti kurssin loppuun)
- joista 300 on saanut SPHT®- ohjaajanimikkeen. Aktiivisesti palvelua tuottavia on yhdistyksen verkkosivujen toimijalistan mukaan 241. Luku vaihtelee vuosittain, koska liikettä jäseneksi ja jäsenyydestä pois on jatkuvasti. Toimijalistassa mainitulla henkilöllä tulee olla sekä voimassa oleva yhdistyksen jäsenyys että myönnetty SPHT®-tuotemerkki.

2. TOIMINNAN LIIKKEELLELÄHTÖ VUODET 2007–2011

Seija Okulov, Nina Hyvätti ja Ritva Mickelsson

2.1 Tavoitteena jäsenmäärän kasvattaminen

Sosiaalipedagogisen hevostoimintayhdistyksen ensimmäisten toimintavuosien 2003 – 2006 aikana yhdistyksen jäsenmäärä oli kasvanut joihinkin kymmeniin. Jäseneksi liittyivät lähinnä täydennyskoulutuksen käyneet. Jäsenyyden houkuttimia ei vielä tuolloin ollut muita kuin se, että yhdistys tarjosi kollegiaalista ja yhteisöllistä tukea toimintaan. Vuoden 2007 tavoitteena yhdistyksessä

oli saada jäsenet aktiivisesti osallistumaan yhdistyksen järjestämiin tapahtumiin. Hyvien käytänteiden ja toimintojen jakaminen koettiin tärkeäksi. Keskusteluissa oli herännyt ajatus alueellisen yhteistyön aloittaminen yhdessä ratsastusterapeuttien ja vammaisratsastusohjaajien kanssa. Tärkeäksi koettiin yhdistyksen näkyvyys ja verkottuminen moniammatillisesti (seminaareihin osallistuminen ja niiden järjestäminen sekä informaatiotilaisuuksien pitäminen). Näiden tueksi myös hallituksen toimintaa haluttiin tehostaa ja järkeistää: selkeät tehtävät ja työnjako sekä aktiivinen työskentely hallituksen kesken. Näillä linjauksilla toivottiin yhä useamman hevostoimijan liittyvän yhdistykseen. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.)

Yhdistys alkoi yhä enemmän näkyä muillakin foorumeilla. Yhdistyksen silloinen puheenjohtaja Nina Hyvätti jatkoi yhdistyksen edustajana ”Sosiaalipedagoginen hevostoiminta” -hankkeen ohjausryhmässä sekä osallistui SRO:n koulutuspäivään 28.1.2007 luennoimalla sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Maaliskuussa hän koulutti perhekotiyrittäjiä Kiuruvedellä otsikolla *Hevonen perhekodin arjessa* sekä koordinoi valtakunnallisen SPHT-seminaarin Helsingissä 4.10.2007. Ritva Mickelsson luennoi 14.3.2007 *Uudet toiminnalliset menetelmät* –koulutuksessa Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksessa sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.)

Kansainvälisestikin Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. alkoi näkyä. Toukokuussa Ritva Mickelsson ja Nina Hyvätti osallistuvat 7.-8.5.2007 eurooppalaiseen tutkijaseminaariin: *The Sociology of the New Equine Industry in Advanced Industrial Countries* (Åbo Akademin, Vaasa). Ritva Mickelsson osallistui yhteispohjoismaiseen seminaariin *Hela Kvinnan – Kön, Makt, Våld*. Seminaarin teemana olivat uudet kuntoutusmenetelmät. Ritva Mickelsson kertoi sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta työpajassa, jonka aiheena oli ”Nya vägar till helandet”. Nina Hyvätti osallistui samana vuonna FRDI:n kansainväliseen konferenssiin Brasiliassa. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.)

Vuoden aikana pidetyissä kahdessa vuosikokouksessa (kevät- ja syyskokous) päätettiin muun muassa, ettei yhdistys käytä sanaa terapia kuvaamaan toimintaansa, ellei ko. toimijalla ole terapeutin koulutusta. Tällä haluttiin selventää eroa ratsastusterapiaan, mikä oli ollut koko ajan yhdistyksen agendalla. Samoin keskusteltiin laajasti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutuksen tilasta ja sen kehittamisestä; tarvittaisiin sekä alueellista koulutusta että lyhytkursseja aiheesta, jotta tavoitettaisiin laajemmin aiheesta kiinnostuneita kohderyhmiä. Nähtiin myös tarvetta yhdistyksen sääntöjen muutamien kohtien muuttamiseen yhdistyksen toiminnan selkiyttämiseksi. Ensimmäisen kerran esillä oli hankerahoituksen hakeminen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittämiseen. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.)

Varsin pian ensimmäisten täydennyskoulutuskurssien toteutuksen jälkeen alkoi kuulua kentältä viestiä, että sosiaalipedagogista hevostoimintaa tekevät ja markkinoivat myös sellaiset toimijat, jotka eivät ole käyneet kyseistä koulutusta. Ilmeisesti toiminnan saama julkisuus ja asiakkaiden kiinnostus palvelua kohtaan innosti muitakin talliyrittäjiä tarjoamaan kyseistä palvelua ilman asiaan kuuluvaa koulutusta. Jotkut palvelua ostavat osasivat ottaa yhteyttä koulutuksen järjestäjiin ja tarkistaa, onko palvelun tuottajalla riittävä osaaminen. Perustajajäsenet Nina Hyvätti ja Ritva Mickelsson kuvaavat tilannetta näin:

”Mitä enemmän sosiaalipedagoginen hevostoiminta sai mediassa huomiota, sitä enemmän nousi uusia koulutuksia ja toimijoita. Yhdistyksen hallituksena meidän oli keskusteltava, miten suhtaudumme näihin ja miten voimme varmistaa, että yhdistyksemme jäsenillä on riittävä osaaminen tavoitteelliseen ja turvalliseen toimintaan”. (Hyvätti & Mickelsson, muistiinpano)

Edellä kuvatuista syistä alettiin yhdistyksen ja koulutuksen järjestäjien kesken käydä keskustelua siitä, pitäisikö palvelulle ja koulutukselle hakea jokin rekisteröinti ja näin estää ”villit” toimijat. Keskustelu oli tarpeen senkin vuoksi, että koulutuksen järjestäjiä oli tullut mukaan useampia ja yhteisistä pelisäännöistä tuli sopia. Turun yliopisto uutena kumppanina vastasi Hevosopiston koulutuksen teoriasisällöistä samaan tapaan kuin Kuopion/Itä-Suomen yliopisto Kuopion kursseilla.

Tässä vaiheessa alettiin noudattaa täydennyskoulutuksen yhteistä opetussuunnitelmaa, jossa oli järjestäjäkohtaisia painotuksia. Samoin opiskelijavalinnassa noudatettiin samoja valintakriteereitä.

Keskustelu sosiaalipedagogisen hevostoiminnan rekisteröinnistä tai patentoinnista (tätäkin termiä tuolloin keskustelussa käytettiin) kertoi siitä, että toiminnasta haluttiin vakavasti otettavaa. Se nähtiin jo tuolloin ammattimaisena, koska koulutukseen valittaviltakin edellytettiin ammatillista pohjakoulutusta ja vahvaa hevososaamista. Olisi tarpeen löytää jokin tapa, jolla voitaisiin erottua ”villeistä” toimijoista, mikä koettiin tärkeäksi varsinkin silloin, kun hevostoimintapalvelun ostaja oli julkinen sektori. Tämä herätti kiinnostusta myös siinä joukossa, jota toivottiin jäseneksi yhdistykseen. Jos toiminnalle saataisiin jokin tunnus tai leima, jolla toiminta osoitettaisiin vakavasti otettavaksi, olisi jäsenyydestä konkreettista hyötyä. Kysymys oli hevostoiminnan ja -toimijoiden uskottavuudesta. Palvelun rekisteröinti olisi siis tae palvelun laadusta, koska rekisteröinti tehtäisiin vain tietyillä kriteereillä. Tässä vaiheessa asia jäi kuitenkin vasta ajatukseksi, koska mikään taho ei ottanut sitä selvitetäväkseen.

2.2 Toimintaa tukevan materiaalin tuottaminen

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta joutui alusta alkaen tuottamaan oman tukimateriaalinsa, koska kuten jo aiemmin todettiin, sellaista Suomen toimintaympäristöön sopivaa ei ollut. Tähän tarpeeseen täydennyskoulutus vastasi hyvin, koska siihen oli pakon edessä löydyttävä jotain opetusmateriaalia. Materiaalin tuottaminen toimi samalla erinomaisena oppimisprosessina ja hevostoiminnan perusajatuksen ideointi- ja reflektointialustana. Yhdistys päätti kevätkokouksessa 3.3.2007 tehdä aloitteen hankkeelle, jolla kolme teosta saataisiin käännettyä suomeksi (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja). Tämä juuri siksi, että saataisiin toiminnan tueksi käyttökelpoista kirjallista materiaalia.

Koulutuksen aloitusjaksolla yleensä ensimmäinen asia oli luoda opiskelijoille viitekehys ja käsitys sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tämä tarkoitti, että sekä sosiaalipedagogiikan teorian perusteet että hevostoiminta sen sovelluskohteena piti pilkkoa sellaisiin osiin, että opiskelijat

ymmärsivät, miten asia liittyy siihen toimintaan, mitä he tekevät sillä hetkellä. Tässä työssä hyödynnettiin jo asiassa kokeneita toimijoita. Sosiaalipedagogiikan yliopisto-oppikirjoja oli onneksi myös jo käytettävissä.

Opiskelijat saivat koulutuksen ensimmäisillä kursseilla ohjausta ja tätä ohjausta antoivat luvussa 1 mainitut Maria Saarela-Kinnunen, Ilpo Kinnunen, SRL:n silloinen vammaisratsastuksen lajivastaava Merja Alasjärvi sekä Suomen Ratsastusterapeutit ry:n jäsen Annette Lindroos, joka tuolloin vastasi ratsastusterapiakoulutuksen suunnittelusta ja järjestämisestä Hevosopistolla. Tässä ohjaajajoukossa jokaisella oli hieman erilainen tulokulma sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan, mutta yhdistämällä nämä alkoi hevostoiminnan oikea näky hiljalleen muodostua. Myöhemmin ohjaajina toimi koulutuksen suorittaneita hevostoimijoita kuten Nina Hyvätti sekä koulutuksen järjestäjien puolelta Seija Okulov Kuopion yliopistosta ja Timo Halttunen Turun yliopistosta. Ohjaus koettiin hyvin tärkeäksi tavaksi auttaa opiskelijoita sisäistämään ja omaksumaan hevostoiminta käytännöksi.

Ensimmäisen täydennyskoulutuskurssin opetusmateriaali vuonna 2003 oli vaatimatonta. Perusrungon muodosti sosiaalipedagogiikan peruselementit, joiden asiantuntemus tuli yliopiston tiedelaitokselta. Täydennyskoulutuksen oppimateriaali oli samaa kuin tutkinto-opiskelijoille, ja niistä vastasivat professori Juha Hämäläinen Kuopion yliopistossa ja professori Leo Nyqvist Turun yliopistossa. Teoriatiedon rinnalla käytettiin useita hevostoiminnan käytännön osaajia (Nina Hyvätti, Ritva Mickelsson, Ilpo Kinnunen, Kari Koistinen mm.). Koulutuksen edetessä teoriaperustan ympärille alkoi muodostua jo koulutettujen toimijoiden ja toiminnasta pitempään kokemusta saaneiden kautta syvempää ja laaja-alaisempaa tietoa, jota sitten edelleen jalostettiin uusien kurssiryhmien kanssa. Opetuksessa käytettiin paljon myös SRL:n tuottamaa materiaali sekä ratsastusterapiaan liittyvää oheismateriaalia.

Täydennyskoulutuksen oli välttämätöntä pysyä kiinni ajassa, koska toimintaympäristön muutokset asettivat vaatimuksia myös hevostoiminnan toteuttajille kentällä. Näin koulutus tuki yhdistyksen jäsenten (joita suurin osa koulutuksen suorittaneista oli) muutostarpeita ja auttoi heitä vastaamaan asiakaskunnasta tuleviin haasteisiin. Yhdistyksen tarjoama taustatuki alkoi tässä vaiheessa tulla

tärkeäksi monelle jäsenelle, mikä käy ilmi yhdistyksen toimintakertomuksista esimerkiksi vuosilta 2006 ja 2007 (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, toimintakertomus vuodelta 2006 ja toimintakertomus vuodelta 2007). Koulutuksessa myös säännöllisesti kerrottiin yhdistyksen toiminnasta.

Täydennyskoulutuksessa tehdyt projektityöt ovat olleet yhdistyksen toiminnan kehittymisessä tärkeä tekijä. Koulutuksen ensimmäisten kurssien 2002–2006 projektityöt käsittelivät pääosin perhekotien toiminnan jonkin osan kehittämistä hevostoiminnan avulla. Ensimmäisten kurssien projektitöissä yleensäkin aiheet liikkuvat lasten ja nuorten asioiden ympärillä. Täydennyskoulutuksen edetessä ja kurssien lisääntyessä myös projektitöiden aiheet alkoivat levitä laajemmalle. Esimerkiksi Marju Kauppinen teki sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen lopputyönä opasvihon sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille (2008). Ikämiesten päivätoimintaryhmän toiminnassa kokeiltiin sosiaalipedagogista hevostoimintaa (Scheepstra 2009), sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja ratsastusterapian rajapintoja tarkasteltiin vuosien varrella useammassakin projektityössä (esim. Suoranta 2011) ja sosiaalipedagogista hevostoimintaa sovellettiin psykoterapian asiakasryhmissä (Turunen 2017). Ravitoimintaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan viitekehyksestä kannustettiin kokeilemaan ja siitä tehtiinkin joitakin projektitöitä Kuopion koulutuksessa (Tikkanen-Nissinen 2014). Ravitoiminta oli ratsastusterapian ohella toinen rinnakkaisala, jota koko sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittämisen ajan on pidetty vahvasti mukana.

2.3 Askeleita eteenpäin

Kun täydennyskoulutus vuonna 2005 laajeni Hevosopistolle ja yhteistyöverkoston tuli mukaan Turun yliopisto, monipuolistui projektitöiden aihevalikoima edelleen. Vuonna 2008 sosiaalipedagoginen hevostoiminta alkoi kiinnostaa myös sosiaalityössä. Koulutukseen alkoi hakeutua sosiaalityöntekijöitä ja toimintaa markkinoitiin sosiaalityön organisaatioihin. Esimerkiksi Sippolan koulukodissa aloitettiin sosiaalipedagoginen hevostoiminta yhteistyössä Marmorin perhekodin kanssa. Toimintaa vetivät yhdistyksen jäsenet Johanna Kaarlela, Emmi Luukkonen ja Riikka Hillo. Susanna Rainio, Kirsi Kokkonen ja Johanna Kaarlela esittelivät SPHT:tä Kokkolan sosiaalitoimelle Kravin Ratsutilalla.

Johanna Kaarlela esitteli sosiaalipedagogista hevostoimintaa Tampereen yliopistossa sosiaalityön opiskelijoille. Silloisen STAKESin (nykyinen Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL) Dialogi-lehti julkaisi sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta artikkelin ”Hevonen rauhoittaa”. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.) Voisi sanoa, että kolmikanta Kuopion yliopisto – Hevosopisto – Turun yliopisto sai aikaan sen, että yhdistyksen jäsenistö alkoi kattaa koko maan, ei vain Etelä- tai Itä-Suomea. Toiminta ulottui niin maantieteellisesti kuin toimialoittain yhä laajemmalle. Tätä kautta toiminta vahvistui ja alkoi saada näkyvyyttä yhä enemmän.

Marraskuussa 2008 yhdistyksen hallitus kutsui koolle ylimääräisen kokouksen, jossa äänestettiin neljästä nimivaihtoehdosta. Nämä olivat Suomen Ratsastuspedagogit ry., Hevostoiminta ry., Hevostoimintayhdistys ry. ja Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. Viimeinen sai eniten kannatusta ja näin yhdistyksen nimeksi tuli nykyisin käytössä oleva. Samassa kokouksessa äänestettiin myös yhdistyksen logosta, jota käytettäisiin työn alla olevassa yhdistyksen esitteessä. Yhdistyksen logoasia oli merkittävä ja tästä syystä yhdistyksen jäsenet äänestivät ennakkoon lähettämällä sähköpostilla kannattamansa logoehdotuksen kirjaimen puheenjohtajalle. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.)

Yhdistyksen toiminnassa vuosina 2008–2009 menttiin reippaasti eteenpäin. Yhdistykselle ja sen hallituksen työskentelylle laadittiin vuosikello, tarkennettiin sääntöjä koskien mm. hallituksen valintaa ja vuosikokouksia, uudistettiin kotisivujen ulkoasua ja rakennetta sekä toteutettiin jäsenkysely. Kyselyn tarkoitus oli kysyä jäsenten toiveita yhdistykselle. Kyselyn tuloksia käsiteltiin yhdistyksen järjestämässä ideariihessä 2.7.2008, jossa lyötiin lukkoon yhdistyksen osallistuminen tiettyihin valtakunnallisiin messuihin ja tapahtumiin. Niissä onkin oltu mukana tähän päivään saakka. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.)

Yhdistys täytti viisi vuotta 2009 ja maljat sille nostettiin elokuussa. Jäsenten käyttöön saatiin ensimmäiset yhdistysvaatteet logolla ja yhdistyksen uudella nimellä. Näkyvyyttä tuli sitäkin kautta. Media-näkyvyys (mm. Yhteishyvä-lehden artikkeli) lisäsi huimasti latauksia yhdistyksen kotisivuilla samoin kuin Ritva Mickelssonin esitys ”*Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät toimintamallit*”

Helsingissä. Vuoden 2009 aikana yhdistys järjesti jäsenistölle koulutusta ja ohjausta kaikkiaan viisi kertaa. Nina Hyvätti oli aktiivisesti mukana sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen toteutuksessa sekä useassa koulutusta suunnittelevassa työryhmässä. Yhdistyksen nimen- ja sääntöjenmuutos tuli lainvoimaiseksi toukokuussa ja samana vuonna yhdistys liittyi FRDI:n jäseneksi. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.)

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. vaikutti yhä enemmän hevosalan verkostoissa. Yhdistys päätti syyskokouksessaan 24.10.2009 olla mukana perustamassa hevosalan kattojärjestöä yhteistyössä mm. Suomen Ratsastusterapeutit ry:n kanssa (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja). Kokouksessa keskusteltiin myös Hippoliken Hevonen kuntouttajana – hankkeesta, joka kokoaisi alan toimijoita yhteistyöhön. Hankkeen tavoitteita olivat yhteistyön ja verkostoitumisen lisääminen, osaamisen nostaminen ja hyvien käytäntöjen levittäminen sekä yritysten kilpailukyvyn parantaminen.

Aluetoiminta alkoi orastaa näinä vuosina. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen Kuopion kurssilaiset olivat tehneet aloitteen alueellisen alajaoston perustamisesta. Tämä herätti keskustelua puolesta ja vastaan. Esille nousi myös se, että yhdistyksen toimintasuunnitelmassa tulisi huomioida jäsenten sijainti ja järjestää kevät- ja syyskokouksia tasapuolisesti etelässä ja pohjoisessa, jotta kaikilla olisi mahdollisuus osallistumiseen. Pyrittiin välttämään rinnakkaiskulttuuria ja ehdotettiin alueellisia yhteyshenkilöitä. Vuosikokous päätti huomioida alueellisen saavuttavuuden nimeämällä alueelliset yhteyshenkilöt ja pitämällä kokouksia vuorotellen ”pohjoisessa ja etelässä”. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.)

3. TOIMINNAN LAAJENEMINEN VUODET 2011 -2015

Seija Okulov, Nina Hyvätti ja Ritva Mickelsson

Siirryttäessä 2000-luvun toiselle vuosikymmenelle Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. panosti näkyvyyteen ja verkostoitumiseen. Yhdistyksen jäsenmäärä lähenteli sataa, joten jäsenten kautta toimintaan liittyvät yhteistyötahot olivat jo monipuoliset. Hevostoiminnan sidosryhmät alkoivat kiinnostua sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta yhä enemmän, mikä lisäsi tiedotusmateriaalin tarvetta ja vaati mukana oloa erilaisissa tapahtumissa. Niinpä vuoden 2010 syyskokouksessa keskusteltiin näkyvyyden lisäämisestä mm. osallistumalla messuille. Kokouksessa valittu hallitus sai tehtäväkseen suunnitella materiaalipaketin (roll-up ja PowerPoint-esitys) mukaan otettaviksi suurempiin tapahtumiin.

Vuoden 2011 tammikuussa Hevosopistolla Ypäjällä järjestettiin yhteinen vammaisratsastuksen, ratsastusterapian ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuspäivä. Kouluttajina olivat yhdistyksen jo edesmennyt jäsen Ulla Kemppainen sekä eläintenkouluttaja Tuire Kaimio. Samana vuonna Nina Hyvätti kävi esittelemässä sosiaalipedagogista hevostoimintaa Iisalmessa ja DIAK:n sosionomiopiskelijoille sekä Ratsastajainliiton aluejaoston kutsumana Seinäjoella ja Vaasassa. Maaliskuussa yhdistyksen jäsen Teea Ekola esitteli SPHT-toimintaa lastensuojelun piirissä Pegasos-hankkeen projektipäällikkönä Hippoloksen järjestämässä Monien mahdollisuuksien hevonen –seminaarissa Helsingissä. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.)

Marraskuussa yhdistys osallistui Helsinki Horse Fair –messuille yhdistyksen esittelypisteellä ja Marja Salonen ja Jane Latvala esittelivät yhdistyksen toimintaa esiintymislavalla kahtena päivänä. Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta tehtiin messujen aikana lehtijuttu Hevoset ja ratsastus –lehteen nro 3/2011. Myös Yhteishyvä-lehti julkaisi artikkelin ”Turpaterapiaa” mikä näkyi yhdistyksen kotisivuilla kävijämäärän kasvuna. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.)

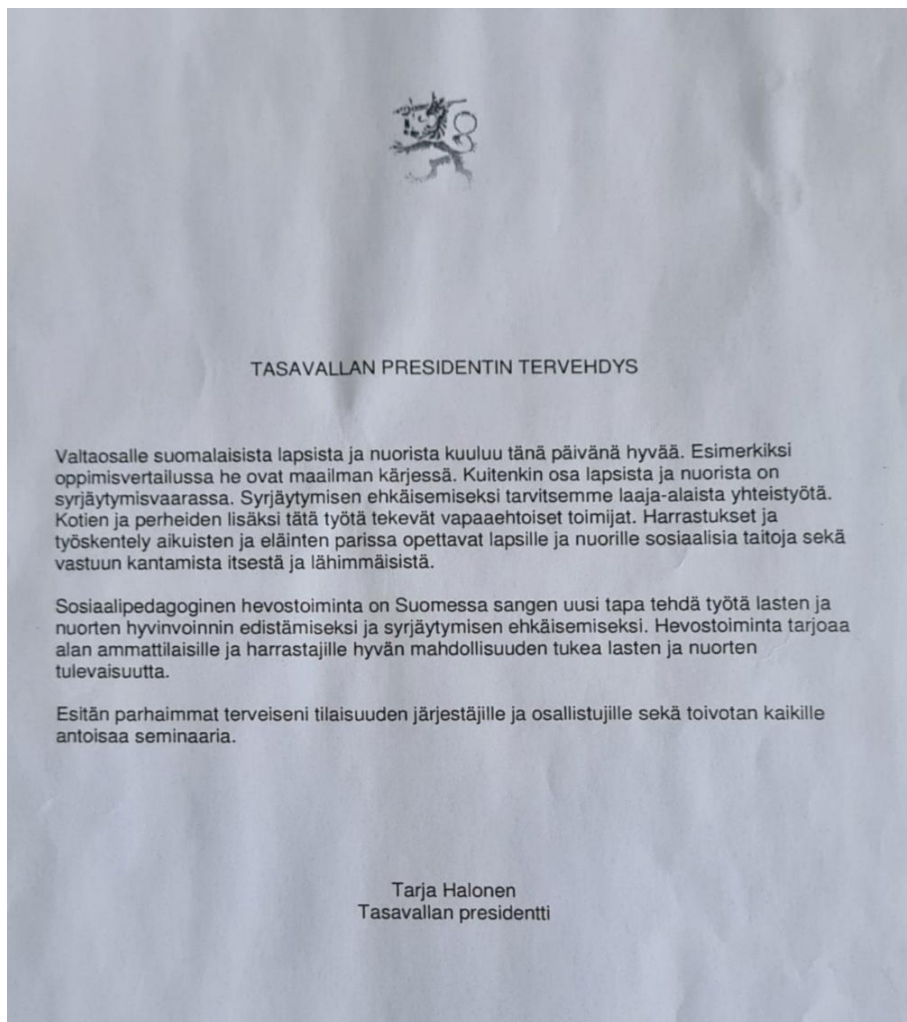
Sosiaalipedagoginen hevostoiminta alkoi näkyä ja kuulua myös Green Care -toiminnan puolella; Marja Salonen ja Katri Tarvonen osallistuivat syyskuussa Green Care -seminaarissa eläinavusteisen toiminnan työpajoihin. Hevostoiminnan yhdistämistä vanhustyöhön esitteli samassa tilaisuudessa Elina Lukumies. Nina Hyvätti esitteli Green Care -infotilaisuudessa sosiaalipedagogista hevostoimintaa lokakuussa. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.)

Vuonna 2011 yhdistyksen aluetoiminta meni eteenpäin. Neljällä alueella (Etelä-Suomi, Pirkanmaa, Pohjanmaa ja Itä-Suomi) aloitti aluekoordinaattori. Aluekoordinaattoreiden rekrytointi ja toiminnan aloittaminen sai laajaa kannatusta ja tehtävään valitut valtuutettiin aloittamaan toiminta omalla alueellaan. Yhdistyksessä keskusteltiin Pohjois-Suomen alueen tarpeellisuudesta ja päätettiin kysyä alueen jäseniltä mahdollista vetäjää (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja). Pohjoiseenkin saatiin myöhemmin aluekoordinaattori.

Vuosina 2012 ja 2013 sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutuksen ympärillä käytiin keskustelua aiheen liittämisestä tutkintokoulutukseen. Ensimmäinen askel tutkinto-opetuksen suuntaan otettiin, kun Pieksämäen Diakonia-ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) -koulutukseen tuli mahdolliseksi sisällyttää 10 opintopistettä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan opintoja. Seuraavana keväänä keskustelu jatkui hevosalan ammattitukintojen kohdalla. Yhdistyksessä oli tuolloin vahva tavoite saada sosiaalipedagoginen hevostoiminta tutkintokoulutukseksi (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.). Haave kuitenkin kariutui seuraavien hallitusten tekemiin koulutusleikkauksiin. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta jäi kuitenkin jossain muodossa elämään muun muassa juuri DIAKin tutkintokoulutukseen.

Vuonna 2014 yhdistys täytti kymmenen vuotta. Tasavallan presidentti Tarja Halonen lähetti yhdistykselle tervehdyksen (kuva 2.) ja kymmenvuotisen toiminnan kunniaksi järjestettiin juhlaseminaari sekä Turussa että Kuopiossa hiukan eri ohjelmalla.

Kuva 2. Presidentti Tarja Halosen tervehdys yhdistyksen 10-vuotisjuhlaan.

3.1 SPHT®-tuotemerkin rekisteröinti ja käyttöönotto

Yhdistyksen hallituksen asettama koulutustyöryhmä selvitti, mikä olisi järkevin tapa virallistaa täydennyskoulutuksen antama hevostoiminnan osaaminen. Selvityksen pohjalta työryhmä esitti hallitukselle kokouksessaan 7.1.2015 rekisteröitäväksi joko Sosiaalipedagoginen hevostoimija SPHT-tai Sosiaalipedagoginen hevostoimintaohjaaja SPHT-nimikettä (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry, koulutustyöryhmä, muistio 10.1.2015).

Yhdistyksen hallitus päätti lopulta, että rekisteröidään Sosiaalipedagoginen hevostoimintaohjaaja SPHT-nimike Patentti- ja rekisterihallituksessa (PRH). Muutamat yhdistyksen hallituksen jäsenet (Ritva Mickelsson, Nina Hyvätti, Tarja Karjalainen ja Seija Okulov) kokoontuivatkin jo vuoden 2015 huhtikuussa Tampereelle tekemään Patentti- ja rekisterihallitukselle nimikkeen rekisteröintihakemusta. Kokouksessa käydyn keskustelun lopputuloksena hakemuksessa esitettiin rekisteröitäväksi tuotemerkki sekä sosiaalipedagoginen hevostoimintaohjaaja (SPHT)-nimiselle täydennyskoulutukselle että samannimiselle palvelulle, jota kyseisen koulutuksen suorittanut voi tuottaa. SPHT-palvelu sidottiin hakemuksessa yliopistoyhteistyössä toteutettuun, sosiaalipedagogiikan teoriaan perustuvaan koulutukseen. Palvelun tuottajalla tuli olla vahva ammatillinen pohja täydennyskoulutuksen lisäksi. (Kokousmuistio 11.4.2015.) Yhdistys rekisteröi ja sai näin käyttönsä tuotemerkin, joka tuli myönnettäväksi yhdistyksen jäsenelle, mikäli hän täytti edellä kuvatut kriteerit. Tuotemerkin saanut sai luvan käyttää SPHT®-ohjaajanimikettä.

SPHT-tuotemerkin rekisteröintihakemus jätettiin PRH:lle 29.4.2015. Sitä jouduttiin vielä täydentämään saman vuoden aikana ja päätös SPHT®-tuotemerkin hyväksymisestä saatiin PRH:lta 30.1.2016. Näin yhdistyksellä oli työkalu, jonka avulla voitiin turvata sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palvelun laatu. Toiminnan laatu oli ollut keskusteluissa jo paljon aiemmin kuten käy ilmi Nina Fagerströmin ja Ritva Mickelssonin muisteluista:

”Yhdistyksen toiminnassa olemmekin alusta lähtien pitäneet esillä niin toiminnan laatua kuin eettisyyttäkin. Hallitus nostikin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laatuksiteerit yhdistyksen kehittämiskohteeksi jo vuonna 2006. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa meidän on huomioitava

niin asiakkaiden kuin toimintaan osallistettavien hevosten ja muiden eläinten näkökulma. Eettisistä ohjeistuksista olemme keskustelleet niin hallituksessa kuin muiden yhdistysten ja toimijoiden kanssa. Lähes kaikissa hallituksen tapaamisissa keskustelimme ohjaajan pohjakoulutuksen merkityksestä asiakkaiden valikoinnissa, jotta voimme vahvistaa turvallista ja asiantuntijuuteen pohjautuvaa sosiaalipedagogista hevostoimintaa. ” (Hyvätti & Mickelsson, muistiinpano).

Tuotemerkin käyttö edellytti yhdistyksen jäsenyyttä. Tämä herätti erilaisia näkemyksiä, koska osa jäsenistöstä katsoi, ettei yhdistys ole ammattiyhdistys eikä tuotemerkkiä pitäisi siksi sitoa jäsenyyteen. Tätäkin asiaa pohdittiin yhdistyksen hallituksessa ja hallituksen päätös kesäkuussa 2016 oli, että tuotemerkin myöntämisen menettely tulee olla mahdollisimman selkeä ja yksiselitteinen kun myöntämisen pääkriteerit ovat tiedossa (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja). Tuotemerkin käytön valvonnan kannalta – mikä palvelun laadun vuoksi oli välttämätöntä – tuotemerkki yhdistettynä jäsenyyteen olisi käytännöllisin ratkaisu. Näin jäsenyysvaatimus jäi tuotemerkin myöntämisen kriteereihin. Samaisessa yhdistyksen hallituksen kokouksessa hallitus nimitti valiokunnan valmistelemaan tuotemerkin myöntämiskriteereitä.

SPHT® -tavaramerkin rekisteröinti antoi paitsi yhdistyksen jäsenille, myös ulospäin vahvan viestin, että toiminta on tullut jäädäkseen ja että se on hyväksi todettua. Tuotemerkkiprosessi eteni nopeasti, sillä jo heinäkuussa 2016 yhdistyksen hallitus hyväksyi SPHT®-tuotemerkin myöntämisen ensimmäiset kriteerit. Tuotemerkki yhdistettiin hevostoimintaa toteuttavaan ohjaajaan ja siitä alettiin puhua ohjaajanimikkeenä. Kun tuotemerkin kriteerit ja käyttötarkoitus oli määritelty, päästiin käsittelemään jäsenistön nimikehakemuksia uuden käytännön mukaisesti ja myöntämiskriteerit alkoivat hioutua käytännössä. Niihin tuli useampaan kertaan tarkennuksia. Vihdoin keväällä 2018 hallitus käsitteli ja päätti lopulliset ohjaajanimikkeen myöntämisen kriteerit, jotka myös julkaistiin yhdistyksen verkkosivuilla (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja). Näitä kriteereitä onkin käytetty siitä lähtien, kun ohjaajanimikkeitä on kahdesti vuodessa myönnetty. Nimikkeeseen hyväksyttyjä koulutuksia on edelleen jouduttu tarkentamaan koulutusorganisaatioissa tapahtuneiden muutosten vuoksi. Tämä työ varmasti jatkuu edelleen.

Tammikuussa 2016 hallitus keskusteli siitä, miten ja millä kustannuksella SPHT®-koulutuksen kesken jättäneet yhdistyksen jäsenet voisivat saattaa sen loppuun, koska koulutuksen hyväksytty suorittaminen oli edellytys nimikkeen myöntämiselle. Hallitus luonnosteli ”hinnaston”, joka kattoi sekä projektityön tarkastuksen että näyttö- ja ohjausmaksut. Koulutuksen täydentäjiä ilmaantui kuitenkin varsin vähän, joten ohjaajanimikkeiden määrään ei tällä kädenojennuksella ollut juurikaan vaikutusta. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.).

Yhdistyksen uusitut säännöt, joissa tuotemerkin myöntäminen oli huomioitu, rekisteröitiin vuoden 2018 alussa. Lisäksi selkeytettiin jäsenyyden- ja nimikkeenhakuprosesseja sekä päivitettiin niitä koskevia ohjeita. Tuotemerkkihakemukset käsiteltiin keskitetysti kaksi kertaa vuodessa. Keskitetty menettely koettiin hyväksi hallituksessa, joskin tuotemerkkiä hakevalta se vaatii hieman kärsivällisyyttä. Tuotemerkin ja nimikkeen lanseeraamisen myötä yhdistyksen jäsenmäärä kasvoi vuosittain 30–60 jäsenellä ja nimikkeitä myönnettiin vuosittain 20–30 kappaletta vuosien 2018–2020 aikana. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.).

3.2 Hevostoiminnan laatu ja eettisyys

Maija Lipponen ja Seija Okulov

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa on alettu kehittää ja kouluttaa Suomessa 2000-luvun alussa. Alun perin toimintaa kuvattiin yhteisöllisenä toimintamuotona, jossa koko hevostallin ihmis- ja eläinyhteisöllä oli kasvatuksellinen rooli. Maija Lipposen tutkimuksessa (Lipponen ym. 2023) havaittiin, että toiminnassa on mahdollisesti tapahtunut muutosta kohti yksilöllisempää ohjaukseen, valmennukseen tai terapiaan rinnastettavaa toimintamuotoa. Siinä yhteisön sijaan yksittäisellä hevosella on entistä suurempi rooli asiakkaan kohtaamisessa. Hevoselle asetetut odotukset kasvattajan roolista saattaisivat madaltua, jos jatkossa työtavan kehittämisessä ja alan koulutuksissa tuotaisiin enemmän esiin tallin ihmisyyhteisön merkitystä. Merkitykselliset vuorovaikutussuhteet ja sitä kautta sosiaalinen hyvinvointi rakentuvat hevosen lisäksi myös suhteessa toisiin ihmisiin.

Tutkimuksen (Lipponen ym. 2023) johtopäätöksissä todetaan myös, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sisällä on tiedostettava, että eläinavusteinen työ voi aiheuttaa eläimelle myös haittoja, joita on arvioitava kriittisesti. Ohjaajien käsitysten mukaan hevosella on erityinen rooli tunteiden ilmaisun, tunnistamisen, käsittelyn ja sanoittamisen välineenä. Hevosen uudenlainen rooli emotionaalisen työn tekijänä edellyttää, että työn luonnetta pohditaan hevosen näkökulmasta. Hyvässä tapauksessa tällainen työ ei vaikuta niiden elämään suuntaan eikä toiseen, tai parhaimmillaan se vaikuttaa positiivisesti, jos eläintä pidetään hyvin huolehtien sen lajityypillisistä tarpeista ja eettisestä kouluttamisesta. Tämä tulisi kuitenkin todentaa hevosen omasta näkökulmasta etologian tutkimusmenetelmin. (Lipponen ym. 2023.) Hevosen hyvinvointikysymykset eivät tietysti koske pelkästään hevosavusteista toimintaa, vaan kaikkea hevosen käyttöä ihmisen tarkoitukseen. Aiheesta käydään parhaillaan laajasti keskustelua eri medioissa, joten asia on ajankohtainen.

Vuosien varrella yhdistys on tukenut jäseniään eettiseen toimintaan tarjoamalla uusimpaan tutkimustietoon perustuvia hevosen hyvinvoinnin, käyttäytymisen ja kouluttamisen luentoja, käytännön koulutuspäiviä ja webinaarisarjoja. Vuoden 2010 kevätkokouksessa Kytäjällä yhdistyksen eettisiä sääntöjä jo käsiteltiin ja ne hyväksyttiin. Eettiset ohjeet olivat olleet yhdistyksen työlistalla jo vuonna 2007, kun eettisiä ohjeita päätettiin muokata ulkomaisten järjestöjen eettisten ohjeiden pohjalta. Yhdistys on myös jäsenenä kansainvälisessä Horses in education and therapy -järjestössä ja on sitoutunut sen eettisiin periaatteisiin. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.).

Hevostoiminnan eettisyys liittyy sen laatuun. Yhdistyksen laatutyöskentely käynnistyi Hevosopistolla marraskuussa 2011. Mukaan oli kutsuttu SRL:n edustaja Kielo Kestinmäki, jotta SRL olisi mukana laatutyön kehittelyn myötä hyväksymässä ”sinettiä” laadukkaille hevostoimijoille. Laatutyö konkretisoitu myöhemmin vuonna 2020 kun toimintaa ohjaava laatutyökirja saatiin käyttöön. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja).

4. TOIMINNAN VAKIINTUMINEN VUODET 2016-2020

Seija Okulov, Nina Hyvätti ja Ritva Mickelsson

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry alkoi 2010-luvulla näkyä erityisalueen ammattimaisena toimijana, mikä vahvisti sen asemaa hevosalan kentässä. Näin yhdistyksellä oli myös tarjota jäsenilleen jotain, minkä vuoksi siihen kannatti liittyä. Vuosien 2010–2011 aikana yhdistys pyrki aktivoimaan jäsenistöään järjestämällä toimintapäiviä eri toimijoiden luona. Näin edistettiin verkostoitumista. Samoin yhdistys päätti vuoden 2011 kevätkokouksessa muuttaa yhdistyksen sääntöjä siten, että erottelu varsinaisiksi ja kannatusjäseniksi poistettiin: ”Yhdistys hyväksyy tasavertaisiksi jäsenikseen kaikki aatteesta kiinnostuneet, mutta suosittelee käyttämään vain koulutuksen käyneiden jäsentensä palveluita sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa.” (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja). Tämä mahdollisti yhdistyksen toiminta-ajatuksen avautumisen laajalle kiinnostuneiden joukolle. Vuoden 2015 syyskokouksessa valittiin yhdistyksen ensimmäisiksi kunniajäseniksi Kari Koistinen ja Juha Hämäläinen ja kunniajäsenyyksiä on sen jälkeen jaettu yhdistyksen toimintaan merkittävästi vaikuttaneille jäsenille (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja).

4.1 SPHT®- laatukäsikirja

Maija Lipponen

Vuoden 2019 aikana laadittiin ensimmäinen luonnos yhdistyksen laatukäsikirjan rungolle. Sitä työstettiin ja pilotoitiin vuoden 2020 aikana, jolloin lanseerattiin SPHT®-ohjaajanimikkeen (tuotemerkin) luokittelu kolmeen kategoriaan: SPHT harraste, SPHT kasvatus ja hyvinvointi sekä SPHT kuntoutus. Yhdistys teki tiivistä yhteistyötä Luken Maaseudun hyvinvointiyrittäjyyden koordinaatio -hankkeen kanssa laatutyökirjan viimeistelyn ja julkaisemisen tiimoilta. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laatu ja vaikuttavuus -käsikirja julkaistiin keväällä 2021 (Lipponen & Vehmasto 2021).

Ajallisesti laatukäsikirjan työstäminen ja julkaisu toteutui yhtäaikaaisesti Kuntoutussäätiön Kelalle kokoaman käsikirjan kanssa ”Millainen on hyvä eläinavusteinen interventio?” Käsikirja eläinavusteisten menetelmien laadukkaaseen toteuttamiseen eri toimintaympäristöissä” (Hautamäki, Ramadan, Vilhunen 2021). Keskustelua käsikirjojen sisällöistä käytiin toteuttajien kesken ja Kelan käsikirjassa viitataan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan omaan laadunhallinnan käsikirjaan. Käsikirjaprosessissa laatukriteerien määrittelyä tehtiin osallistaen keskusteluun SPHT®-palveluntuottajat ja keskeiset sidosryhmät. Tässä prosessissa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laatutekijöiksi muodostuivat:

- SPHT®-ohjaajan riittävä ammatillinen osaaminen ja hevostaidot suhteessa tuotettavaan palveluun
- Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan työotteen ilmeneminen toiminnan sisällönkuvauksessa
- Toiminnan asiakastavoitteiden määrittely ja toteutumisen seuranta
- Palvelunjärjestämisen tapojen ja yhteistyöverkostojen tunteminen
- Toimintaympäristöstä ja turvallisuudesta huolehtiminen
- Toimintaa koskevien lakien ja säädösten tunteminen
- Hevosen hyvinvoinnista huolehtiminen

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. hyödyntää käsikirjaa myöntäessään SPHT®-tavaramerkin palveluille, jotka täyttävät yhdistyksen asettamat kriteerit. Jokainen sosiaalipedagogista hevostoimintaa ohjaava voi käsikirjan avulla kuvata ostajalle tarjoamansa palvelun sisällön, osoittaa sen laadun toteutumisen sekä arvioida mallintamalla toiminnan vaikuttavuutta. Palvelun laatu ja vaikuttavuuden arviointi kulkevat käsi kädessä. Käsikirjassa hyödynnetään sosiaali- ja terveysalallakin käytettyä vaikuttavuuden arvioinnin menetelmää, vaikuttavuusketjua (Soste 2024). Malli on aluksi hypoteesi, mutta sille asetetaan mittarit, joilla seurataan mallin toteutumista. SPHT-mallissa mittareina toimivat 1) SPHT-laatukriteerit 2) toimijan käyttämät asiakasmittarit 3) tilasto-, rekisteri- ja tutkimustieto.

Käsikirja palvelee, paitsi palvelujentuottajien laadunhallinnan ja vaikuttavuuden arvioinnin tietolähteenä, myös alan täydennyskoulutusten oppimateriaalina ja koulutusorganisaatioiden välisen yhteiskehittämisen työvälineenä. Käsikirjan julkaisusta tiedotti muun muassa Hevosurheilu, Maaseudun Tulevaisuus ja YLE, joka julkaisi aiheesta sekä radiossa että TV:ssä. Yhdistys esitteli laatukäsikirjaa koulutuksissa ja hevosalan oppilaitosten yhteistyöpäivillä.

Koulutusten laadun edistämiseksi yhdistys on tehnyt yhteistyötä muun muassa kansainvälisen Horses in education and therapy -järjestön (HETI) kanssa. Kotimaassa on käyty keskusteluja ja perehdytetty laatukäsikirjaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksesta kiinnostuneiden kouluttajatahojen (Koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate, Ypäjän hevosopisto, Hämeen ammattikorkeakoulu, Etelä-Pohjanmaan opisto, Kainuun ammattiopisto sekä Metsäkylän koulutus- ja kuntoutuskeskus) kanssa. Yhteistyöpalavereja koulutuksesta järjestettiin erityisesti vuoden 2020 aikana, jolloin koollekutsujana toimi ensin Hippolis ja sittemmin Luonnonvarakeskuksen HyvinVoi-koordinaatiohanke.

Laadunhallintaan liittyen alettiin vuonna 2017 alkaen kerätä ohjaajilta vuosittaisia tietoja toiminnan järjestämisestä. Kertynyttä aineistoa käytettiin esimerkiksi kokoomateoksen Sosiaalipedagoginen hevostoiminta -julkaisun artikkelissa (Lipponen 2019) ja yhdistyksen some-julkaisuissa. Vuonna 2018 järjestettiin työnohjausta yhdistyksen jäsenille ja sitä suositeltiin säännöllisesti kaikille ohjaajille. Vuoden 2020 aikana otettiin käyttöön koulutustuki, joka osaltaan tukee ohjaajien ammattitaidon ja laadukkaiden palvelujen ylläpitoa (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja)

Laatukäsikirjaa hyödynnettiin tutkimusaineistona (Lipponen ym. 2023). Tutkimuksessa tarkasteltiin hevostoiminnan ohjaajien käsityksiä siitä, mitkä tekijät toiminnassa lisäävät osallistujan hyvinvointia ja mikä on hevosen rooli asiakastyössä. Ohjaajien käsitysten mukaan hevostoiminnan vaikuttavat tekijät liittyvät merkityksellisiin vuorovaikutussuhteisiin, läsnäoloon, toimijuuteen sekä elämisen perustarpeiden merkityksen osoittamiseen. Eläimen avulla voidaan siis tukea aineettoman h

hyvinvoinnin edellytyksiä. Kestävässä hyvinvoinnissa keskeistä on materiaalsen hyvinvoinnin sijaan merkityksellisyyden kokeminen omassa elämässä. Hevosen rooli on tukea niin ohjaajaa kuin asiakasta vuorovaikutteisessa työskentelyssä. Hevosen kanssa viestitään sanattomasti, keholla, ja erilaiset aisti-, rentoutumis- ja läsnäoloharjoitteet voivat suunnata asiakkaan huomiota pois omasta itsestä kohti ympäröivää maailmaa. Eläimen hyvinvoinnin kautta voidaan tarkastella asiakkaan omaa hyvinvointia ja paikkaa ympäröivässä maailmassa ja yhteiskunnassa. Hevosen lajityypillisiä ominaisuuksia hyödynnetään toimijuuden ja elämisen perustarpeiden esimerkkeinä. Eläinten mukanaolo ihmisten hyvinvoinnin edistämässä voi tuottaa hyötyjä myös eläimille sekä ihmisten ja eläinten elinympäristöille

4.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palvelun tuotteistaminen ja palvelumuotoilu

Teea Ekola

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tuotteistaminen ja palvelumuotoilu alkoivat nousta merkitykselliseksi 2010-luvun puolivälissä. Yhä useampi toimija tuotti asiakkailleen palveluita sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keinoin. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ollut silloin eikä vielä tänäkään päivänä menetelmä tai valmis prosessi, vaan jokaisen toimijan on itse rakennettava palvelu omista ammatillisista lähtökohdistaan käsin.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vahvuus ja rikkaus on se, että koulutukseen on hakeutunut ihmisiä monelta eri alalta. Samalla tämä monialaisuus on saattanut saada hevostoiminnan vaikuttamaan sekavalta ja vaikeasti ymmärrettävältä. Tämänkin vuoksi tuotteistaminen ja palvelumuotoilu ovat tärkeitä.

Sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun rakentamista voi hahmottaa esimerkiksi seuraavanlaisen porrasmallin avulla (kuvio 1.)

Kuvio 1. Hevosavusteisen palvelun tuottamisen eri osat.

Hevosavusteisen hyvinvointipalvelun tuottamisen portaat

© Ilon Kopse 2016

Kuviossa portaiden kantavina rakenteina toimivat arvot ja talous. Jokainen porras sisältää sekä taloudellisen että arvopohjaisen painotuksen, jotka toimijan on otettava huomioon palvelumuotoilussa.

Ensimmäinen porras: palvelun tuottaja

Hyvinvointipalvelua rakentaessa on tärkeää, että palvelun tuottaja itse voi hyvin. Siksi on merkityksellistä ensin miettiä mistä oma hyvinvointi koostuu ja miten sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun tuottaminen voi tukea omaa hyvinvointia.

Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos (THL) nimeää hyvinvoinnin osa-alueiksi terveyden, koetun hyvinvoinnin (elämänlaatu) ja taloudellisen hyvinvoinnin. Sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että palvelun tuottaja on riittävän terve voidakseen toimia talliympäristössä, hänen oma elämänsä on riittävän tasapainossa, että hän voi

tuottaa hyvinvointia toisille ja että palvelu on hinnoiteltu siten, että sen tuottamisen kustannukset tulevat katetuksi.

Toinen porras: hevonen

Hevosavusteisen hyvinvointipalvelun toisella portaalla on palvelun tuottajan tärkein työkumppani, hevonen. Eettisesti kestävää palvelua rakentaessa on huolehdittava, että eläintyöparin hyvinvointi on erittäin hyvällä tasolla. Sosiaalinen lisenssi on ansaittava. Palvelun tuottajan täytyy tuntea kukin hevosyksilö ja sen tapa käyttäytyä asiakastilanteissa. On osattava arvioida käyttäytymistarpeiden toteutumista ja tehdä muutoksia hevosen hyvinvoinnin ja työkyvyn parantamiseksi. Hevosen hyvinvoinnin ja työssä jaksamisen kannalta on tärkeää, että palvelun tuottajalla on riittävät tiedot ja taidot kouluttaa hevoselle asiakastyössä tarvittavia taitoja. On myös rohkeasti osattava arvioida hevosen soveltuvuutta asiakastyöhön.

Sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun tuottajien vahvin yhdistävä tekijä on rakkaus hevosiin ja hevosten kanssa toimimiseen. Monelle hevosharrastus on voimavara ja oman hyvinvoinnin tärkeä tuki. Harrastuksen valjastaminen ammatilliseen käyttöön saattaa muuttaa suhdetta tallissa toimimiseen ja hevosten kanssa olemiseen. Samoin oman hevosen antaminen asiakkaan käyttöön saattaa aiheuttaa monenlaisia tunteita: suojelun tarvetta, kateuttakin, mutta toisaalta myös iloa ja ylpeyttä.

Hevosen ottaminen mukaan palveluun tuo tietenkin kustannuksia. Hevosen ja varusteiden hankinta, hevosen ylläpito, koulutus, vakuutukset ja terveydenhuolto ovat kaikki merkittäviä kulueriä sosiaalipedagogisessa hevostoimintapalvelussa. Nämä tulisi huomioida palvelun hinnassa mahdollisimman hyvin.

Kolmas porras: ympäristö ja yhteisö

Sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun tuottajan vastuulla on rakentaa fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen toimintaympäristö, jossa asiakkaan tavoitteiden tavoittelu ja toteutuminen ovat mahdollisia. Turvallisuusasiakirja on hyvä lähtökohta fyysisen turvallisuuden arviointiin, ja sitä on syytä tarkastella säännöllisesti. Siisteys on tärkeää paitsi turvallisuuden, myös estetiikan kannalta. Kauniissa tilassa voi olla helpompaa kohdata haastaviakin tunteita ja tilanteita. Palvelun tuottajan ja asiakkaan näkökulmasta on arvioitava työergonomiaa ja eri toimintojen sujuvuutta. Sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun tuottajan arvomaailma saa tulla näkyväksi myös toimintaympäristössä.

Talleissa toimii useimmiten talliyhteisö. Talliyhteisön ilmapiirillä voi olla suuri merkitys asiakkaan palvelukokemuksessa. Sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun tuottajalla on hyvä olla jokin käsitys siitä, miten rakennetaan ja ylläpidetään hyvinvoivaa yhteisöä. On tärkeää, että toiminnan ohjaus on selkeää ja että yhteisössä voidaan rohkeasti ottaa asioita puheeksi. Kasvu ja kehittyminen tapahtuvat reflektiossa yhteisön kanssa, joten kohtaamisten laatuun on kiinnitettävä huomiota. Talliyhteisölle on hyväksi, jos toimintaperiaatteet ovat yhteiset, vaikka jokaisella olisikin omat, yksilölliset tavoitteensa toimia tallissa. Sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun tuottajan oma hyvinvointi vaikuttaa hänen kykyynsä hyvään vuorovaikutukseen ja kohtaamiseen talliyhteisön eri jäsenten kanssa. Asiakkaan näkökulmasta on tärkeää, että tallin ilmapiiri on sellainen, että se mahdollistaa sekä onnistumisen että epäonnistumisen. Tämä edellyttää, että talliyhteisön yhteiset arvot tukevat sosiaalipedagogista hevostoimintapalvelua.

Neljäs porras: asiakas

Neljännellä portaalla on sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun asiakas ja se osaaminen, mitä asiakkaan tarpeiden täyttäminen palveluntuottajalta vaatii. Palvelun tuottajan pohjakoulutus määrittelee tulevia asiakasryhmiä. Esimerkiksi sosionomin tarjoama palvelu on usein hyvin erilaista

kuin opettajan tai ratsastuksenohjaajan tarjoama sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi olla harrastustoimintaa, kuntoutusta, jopa terapiaa riippuen palvelun tuottajasta.

Sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun tuottajalla saattaa olla useita tutkintoja, täydennyskoulutuksia ja menetelmäkoulutuksia, joista saatua osaamista hän voi valjastaa asiakastyön käyttöön. Tämä pohja luo jokaiselle palveluntuottajalle yksilöllisen palvelun mallin, jossa palveluntuottajan oma arvomaailma tulee näkyväksi. Kohtaamisen taito ja vuorovaikutustaidot ovat keskeisiä palvelun tuottajan taitoja. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa ei toteuteta suljetussa tilassa, joten tilanneherkkyys ja läsnäolon taito ovat tärkeitä niissä hetkissä, kun asiakkaalle syntyy syvällisiä oivalluksia.

Viides porras: laadukas, eettinen ja tehokas palvelu

Viidennelle portaalle sijoittuu palvelun tuotteistaminen. Sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun tuottaja on hankkinut osaamista oman asiakasryhmänsä kohtaamiseen ja tuntee asiakasryhmänsä hyvin. Hän tietää mitkä ovat asiakasryhmän yleiset haasteet ja miten heidän tilanteensa näyttäytyy yhteiskunnassa. Tässä vaiheessa sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun tuottaja näkee, miten hevosten kanssa toimimisen eri elementit voivat turvallisesti auttaa asiakasta kohti hänen yksilöllisiä tavoitteitaan. Koska palvelu perustuu sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun tuottajan ammatilliseen osaamiseen ja kokemukseen, hänellä on olemassa verkostot, joiden kautta asiakashankinta on mahdollista.

Asiakasryhmälle laaditaan suunnitelma prosessista, jolla asiakkaan tavoitteisiin pyritään. Prosessi sisältää usein vähintään kolmenlaisia tavoitteita:

1. Hyvinvointitavoitteet, joita mahdollisesti on asettamassa asiakkaan lisäksi esimerkiksi hyvinvointialue tai asiakkaan läheiset.
2. Asiakkaan omat tavoitteet, jotka useimmiten sisältävät myös hevostaitotavoitteita sekä
3. Sosiaalipedagogisen hevostoimintapalvelun tuottajan tavoitteet, jotka voivat olla esimerkiksi ammatillisen kehittymisen tai taloudellisen tuloksen tavoitteita. Palveluntuottajan arvot tulevat näkyviksi tässä vaiheessa.

Palvelun markkinoinnin ja reflektoinnin kannalta on eduksi, mikäli palvelulla on jokin ajallinen määre. Palvelun kesto voi olla määritelty esimerkiksi viisi (5) kertaa, tai kolmen kuukauden ajanjakso, johon sisältyy tietty määrä viikoittaisia tapaamisia. Ajallinen määre auttaa jäsentämään palvelun reflektiota. Asiakkaan prosessin edistymistä on arvioitava säännöllisesti ja uskallettava myös todeta, mikäli sosiaalipedagoginen hevostoimintapalvelu ei edistäkään asiakkaan tavoitteita riittävästi.

Palveluprosessia laadittaessa on hyvä huomioida myös se, miten paljon aikaa todellisuudessa asiakasprosessi vie. Palvelun suunnittelu ja käyntikertojen reflektio, kehittäminen ja markkinointi vievät oman aikansa. Lisäksi sosiaalipedagoginen hevostoimintapalvelu saattaa asiakkaan verkostossa olla sen kaltaisessa roolissa, että palveluntuottajan odotetaan osallistuvan erilaisiin asiakkaan neuvotteluihin hyvinvointialueella tai vaikkapa koulussa. Näiden huomioiminen on tärkeää myös hinnoittelun näkökulmasta.

5. TULEVAISUUTEEN KATSOMINEN – VUODESTA 2021 ETEENPÄIN

Seija Okulov, Ritva Mickelsson ja Maija Lipponen

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys on toiminut nousujohteisesti jo kaksi vuosikymmentä. Yhdistyksen synty vuonna 2004 tapahtui samankaltaisessa tilanteessa kuin missä tällä hetkellä olemme. Lasten ja nuorten syrjäytyminen synnytti tuolloin monenlaisia haasteita ja niihin etsittiin ratkaisuja. Hevoset tulivat mukaan perhekotien työn kautta ja eläin- ja luontoavusteisuus

yleisemminkin kuntoutuksen muotona alkoi herättää kiinnostusta. Viimeiset vuodet 2020-luvulla ovat synnyttäneet samanlaisia palvelujen tarpeita. Vuoden 2020 koronapandemian jälkeen luontoavusteisuus on koettu yhtä vaikuttavammaksi ja koronasulun vaikeimpina aikoina tallit olivat niitä harvoja paikkoja, jossa pystyi kohtaamaan muita ihmisiä.

Nuorten tilanne yhteiskunnassa on haastava ja mielenterveysongelmiin etsitään kuumeisesti toimivia ratkaisuja. Voisi todeta, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on osannut vastata kuvattuihin yhteiskunnan muutoksiin ja käynyt vuoropuhelua toimintaympäristön kanssa. Aina on löytynyt hevostoiminnan mentävä aukko ja sen täyttämisessä sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys on onnistunut. Kun aikaperspektiivi on laajentunut, myös siinä tapahtuvat ilmiöt ovat monimuotoistuneet. Ilmiöt ovat alkaneet kiinnostaa yhä enemmän ja on syntynyt motiiveja tutkia ja analysoida ilmiöitä syvemmin.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry:n yhdistysaktiivit ovat vuosien saatossa olleet hyvin kiinni toimintaympäristön muutoksissa. Muutokset ovat haastaneet vapaaehtoisesti yhdistyksen eteen työtä tekevät, mutta kaikesta huolimatta toiminta on kantanut. Nina Hyvätti ja Ritva Mickelsson tiivistävät yhdistyksen toiminnan perusasioita näin:

”Yhdistyksen jäsenmäärän kasvaessa ja toimintamme tullessa huomioiduksi monissa medioissa koimme tärkeäksi saada työtä jaettua. Ensimmäisten vuosien aikana toteutimme sääntömääräisen vuosittaisen kokouksen Tampereella ja hallituksen kokoukset joko hallituksen jäsenten ”kotitalleilla” tai Hevosopistolla. Nina Hyvätti kiersi aktiivisesti pitämässä alueellisia tiedotustilaisuuksia toiminnastamme mm. kuntatason mahdollisille palvelumme ostajille. Ihan alusta alkaen koimme tärkeäksi verkostoitua ja tulla alueellisesti näkyviksi. Tämän vuoksi laadimme karttapohjan, johon koulutetut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajat saivat nimensä ja yhteystietonsa. Tavoitteenamme oli tällä tehdä toimintaa näkyväksi sekä lisätä alueellista yhteistyötä.

Olemme toteuttaneet monia erilaisia tapoja aktivoida yhdistyksemme jäseniä yhteiseen toimintaan. Koimme tärkeäksi myös ns. virkistyspäivien järjestämisen, koska monet jäsenistä toteuttivat sosiaalipedagogista hevostoimintaa oman työnsä ohella, sivutoimisesti. Näitä virkistyspäiviä pidimme mm. Hevosopistolla ja muutamassa kylpylässä.” (Hyvätti & Mickelsson, muistiinpano.)

5.1 Tutkimustoiminta syntyi hevostoiminnan laajenemisesta

Kun jäsenmäärä kasvoi, sosiaalipedagoginen hevostoiminta sai ulottuvuutta. Jäsenistön tausta ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sovellukset alkoivat olla yhä heterogeenisempaa. Tämä näkyi eri yhteyksissä ja toimijoista tehtiin juttuja mediaan. Niin yhdistyksen jäseniä kuin hevostoimintaa ulkopuolelta seuranneita alkoi kiinnostaa, mistä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on kysymys. Hevostoiminnan eri puolia ja lähestymistapoja alettiin tarkastella analyyttisesti ja tutkimuksellisella otteella. Myös tieteellinen lähestyminen alkoi saada jalansijaa.

Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta on tehty vuosien aikana satoja amk- ja pro gradu -tasoisia opinnäytetöitä. Google Scholar -hakukone löysi 739 tulosta hakusanalla ’sosiaalipedagoginen hevostoiminta’ (haettu 12.6.2024). Ammattikorkeakoulujen Theseus-tietokannan mukaan opinnäytetöitä löytyi 398 kappaletta (haettu 12.6.2024). Finna-tietokannasta löytyi 16 pro gradua (haettu 12.6.2024). Kaikkien hakutulosten pääaiheena ei ollut pelkästään sosiaalipedagoginen hevostoiminta, vaan laajemmin Green Care -toiminta tai luonto- ja eläinavusteiset menetelmät. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa käsittelevissä opinnäytetöissä aihepiirit vaihtelivat asiakkaiden kokemuksista ohjaajien ja sidosryhmien näkemyksiin. Tutkielmissa tarkasteltiin hevostoimintaa muun muassa lastensuojelun, perhetyön, sosiaalisen kuntoutuksen, työpajatoiminnan, nuorisotyön ja terapioiden kontekstissa.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on innostanut väitöskirjatasoisen tutkimuksen tekemiseen. Ritva Mickelsson väitteli aiheesta tammikuussa 2023 Helsingin yliopistossa (Mickelsson 2023) ja

yhdistyksen jäsenenäkin ollut Jemina Pietilä-Gros valmistelee Lapin yliopistossa väitöskirjaa hevosavusteisuudesta koulussa. Maasteritason pro gradu- tutkielmia on viimeisen kymmenen vuoden aikana tehty useita. Itä-Suomen yliopistossa sosiaalityön oppiaineessa sosiaalipedagogista hevostoimintaa ovat tutkineet esimerkiksi Kaisu Pärnä (2008), Mia Rönkkö (2017) ja Saija Tirkkonen (2018). Jyväskylän yliopistossa Eveliina

Tiitinen (2011) tutki yhteisöllisyyden merkitystä hevostoiminnassa ja Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksella Milla Malinin (2023) kasvatustieteen alaan kuuluva pro gradu käsitteli sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkitystä sosiaalisen kompetenssin kehittämisessä. Hakusanalla ”sosiaalipedagoginen hevostoiminta” löytyy laaja kirjo eri oppiaineissa tehtyjä pro graduja, mikä kertoo aiheen kiinnostavuudesta mutta myös siitä, että hevostoiminta tuottaa käyttökelpoista tieteellisesti pätevää tutkimustietoa.

5.2 Yhdistys ja kansainväliset yhteydet

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry:n toiminnan laajentuessa yhdistyksen kontaktit ovat myös kansainvälistyneet. Yhdistys liittyi melko pian perustamisen jälkeen Horses in Education and Therapy International (HETI) – järjestöön. HETI järjestää kansainvälisiä kongresseja eri puolilla maailmaa. Näihin tilaisuuksiin yhdistyksen jäseniäkin on osallistunut. 2000-luvun ensimmäisen kymmenluvun aikana yhdistys avasi ikkunoita maailmaan. Jo aiemmin on mainittu Nina Hyvätin ja Ritva Mickelssonin osallistuminen kansainvälisiin konferensseihin.

Kansainvälisillä foorumeilla näkymisen seurauksena kiinnostus Suomessa tehtävää sosiaalipedagogista hevostoimintaa kohtaan kasvoikin, mistä seurasi asiantuntijakutsuja. Muun muassa Ritva Mickelsson vieraili konsultoimassa professori Pamelyn MacDonaldia hevostoiminnan vaikuttavuuden tutkimuksesta.

Suomeen saatiin myös vierailijoita tutustumaan toimintaan. Dr. Rosie Meek (University of Southampton) oli Oikeusministeriön vieraana Suomessa ja kävi tutustumassa sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan Ritva Mickelssonin luona (kiinnostuksen kohteena vankien kuntouttaminen siviilielämään eläinten avulla). Carina Nilsson Nordanstigin kunnasta Ruotsista esitti yhteistyötä yhteisen eläinterapiaa koskevan kehittämisprojektin BOTNIA ATLANTICA tiimoilta. Myöhemmin Nordanstigin kunnan työntekijöitä vieraili Espoossa aiheen parissa. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.) Voidaankin nähdä, että hevostoiminta kiinnosti laajemminkin ja sille selvästi löytyi paikka kansainvälisessä toimijaverkostossa.

Taulukossa 2 on yhteenveto yhdistyksen edustajista ja heidän esityksistään kansainvälisissä seminaareissa. Mainittujen seminaarien/kongressien lisäksi yhdistyksen edustus on ollut mukana Eduskunnan eläinavusteisessa työryhmässä, missä Ritva Mickelsson on ollut asiantuntijana. Maija Lipponen piti vuonna 2022 kyseisessä työryhmässä esityksen otsikolla Eläinavusteisuus vastuullisesti käyttöön sekä alusti samaisena vuonna Hevosvaltiopäivillä esityksellä Hevosavusteinen työ ja sen vaikutukset yhteiskunnassa.

Vuoden 2005 marraskuussa Suomen Ratsastajainliitto toteutti yhteisen seminaarin kaikille kuntouttavan ratsastuksen toimintamuodoille. Sekä yhdistys että sosiaalipedagoginen hevostoiminta oli vahvasti läsnä, koska yhdistyksen silloinen puheenjohtaja Nina Fagerström kutsuttiin seminaarin puheenjohtajaksi.

Taulukko 2. Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry:n osallistuminen kansainvälisiin seminaareihin.

vuosi	järjestäjä/paikka	osallistuja	teema/esityksen aihe
2007	HETI/Brasilia	Nina Fagerström	
2019	HETI/Irlanti	Maija Lipponen, Ritva Mickelsson	Posteri (Maija), suullinen esitys (Ritva)
2021	HETI/Korea	Maija Lipponen	E-posteri: DEVELOPING QUALITY CRITERIA AND MODELLING IMPACTS FOR SOCIAL PEDAGOGICAL EQUINE ASSISTED INTERVENTIONS IN FINLAND
2023	ISAZ/Edinburgh	Maija Lipponen	Posteri: Equine assisted social education in Finland: The effects of the intervention on participants' well being as described by the instructors

5.3 Yhdistyksen opintomatka Yhdysvaltoihin

Vuoden 2015 syyskokous käsitteli ensimmäisen kerran mahdollista opintomatkaa Yhdysvaltoihin. Suunnitelma otti tuulta niin, että kevättalvella 2017 yhdistys alkoi valmistella tosissaan matkaohjelmaa. Kiinnostus asiaa oli herännyt, koska pitkäaikaisella puheenjohtajalla Ritva Mickelssonilla oli henkilökohtaisia kontakteja Denverin yliopistoon. Matka Denveriin Coloradoon toteutui 29.6. – 7.7.2017. Seuraavat matkakuvaukset ja valokuvat perustuvat Seija Okulovin laatimaan matkaraporttiin.

Matkan tavoitteena oli tutustua hevosavusteiseen työhön Yhdysvalloissa sekä osallistua Denverin yliopiston Graduate School of Social Work/Institute for Human-Animal Connection's hevosavusteisen toiminnan työpajaan (professional development workshop). Matkalle osallistui yhdeksän yhdistyksen

jäsentä, jotka tekevät aktiivisesti hevostoimintaa muodossa tai toisessa; toimintaterapiana, psykoterapiana, lasten ja nuorten tukitoimintana, erityisopettajan työssä tms. Työpajaan osallistui myös kanadalainen Heather Sansom, joka väitteli myöhemmin Kanadassa hevosavusteisesta toiminnasta kuntoutuksessa. Työpajan vetäjänä toimi Nina Ekholm Fry, Vaasasta kotoisin oleva psykologian maisteri, joka toimi Denverin yliopistossa Institute for Human-Animal Connection's laitoksen johtajana.

Työpaja pidettiin kolmena päivänä 30.6. – 2.7.2017. Koulutuspaikka oli Denveristä etelään sijaitseva maatila Happy Dog Ranch. Työpajan sisältö koostui aamupäivien teoriaosuudesta ja yleensä iltapäivisin toteutetuista harjoituksista. Jo työpajan alkumetreillä tuli ilmi amerikkalaisen ja suomalaisen hevostoiminta-ajatuksen perusero: amerikkalainen lähestymistapa oli hyvin yksilökeskeinen ja psykologinen kun taas suomalaiset korostivat hevostoiminnan yhteisöllisyyttä ja yhteisön merkitystä toiminnan vaikuttavuudessa. Tehdyt hevosavusteisen ohjauksen harjoitukset olivat pitkälti yksilöstä lähteviä, missä ohjaaja toimi kokemuksen mahdollistajana. Harjoituksissa käytettiin paljon metaforia ja mielikuvia, joiden tarkoitus oli kiinnittää asiakkaan kokemus omaan elämään.

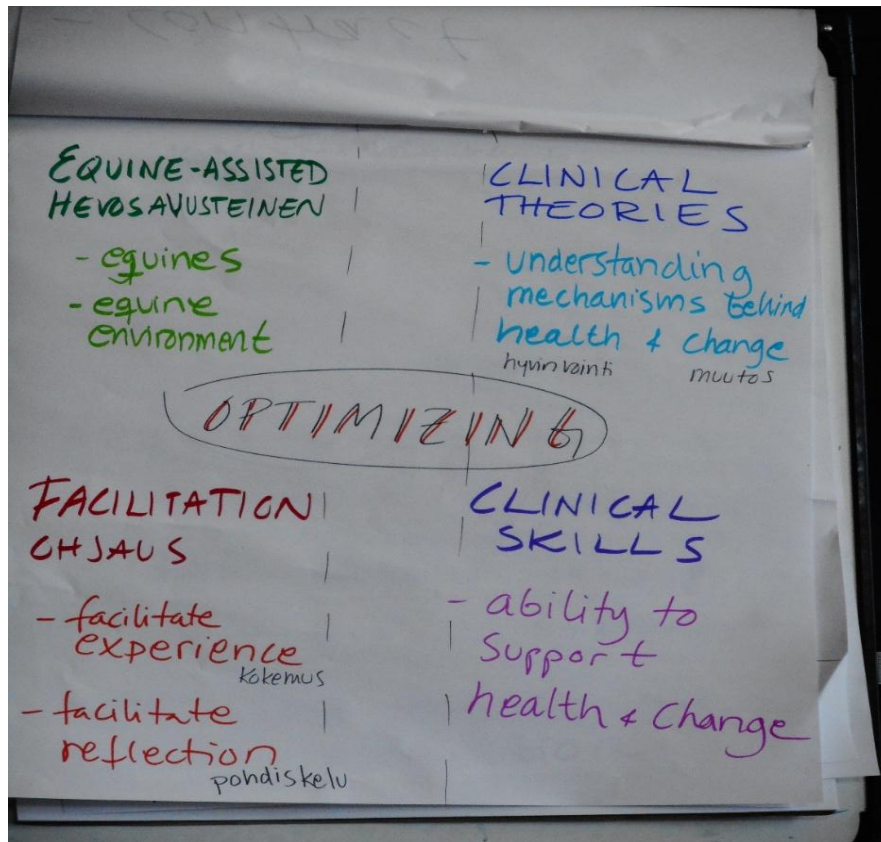
Toinen työpajan tärkeä osa oli, mitä kaikkea pitää ottaa hevosen kannalta huomioon hevosavusteisessa toiminnassa. Asiakkaan tilanne (ongelma/tarve), toiminnan turvallisuus ja ohjaajan omat rajat; ohjaaja tietää mitä osaa ja mihin tarvitsee muiden asiantuntijaa. Se miten ihminen ymmärtää hevosen hyvinvoinnin (hevosen terveys, luonnollinen käyttäytyminen, valmius toimintaan) ja miten hän käyttää valtaa suhteessa hevoseen. Vallankäyttö on syytä tiedostaa, koska se vaikuttaa välillisesti myös asiakkaaseen.

Kuva 3. Valmistautumista työpajan käytännön harjoitukseen. Kuvassa vasemmalla Anu Kuoppala, Heli Mustakallio-Huju, Heather Sansom, Esa Korhonen, Henriikka Maikku ja Nina Ekholm Fry, joka ohjasi harjoituksia. (kuva: Seija Okulov)

Työpajan viimeisenä päivänä nuo edellä mainitut kaksi isoa teemaa sitten yhdistettiin ajatuksella, että se mihin hevosavusteisella toiminnalla pyritään, jäisi vakiintuneeksi käytännöksi. Tässä oli selvä yhtymäkohta suomalaiseen sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan: toiminta lähtee asiakkaan tavoitteesta, siihen etsitään keinot ja lopuksi arvioidaan, päästiinkö tavoitteisiin.

Kuva 4. Hevostoiminnan harjoitusten osat, joita työpajassa käsiteltiin ensin teoriassa ja sitten käytännössä. (kuva: Seija Okulov)

Työpajan jälkeen ohjelmassa oli tutustumiskäyntejä kohteisiin, joissa hevostoimintaa tehdään käytännössä. Terapiakeskus Hearts and Horses Therapeutic Riding Center <https://www.heartsandhorses.org/> oli vaikuttava kehitysvammaisten ja fyysistä kuntoutusta tarvitsevien yksikkö. Toiminta vastasi jota kuinkin suomalaista ratsastusterapiaa. Toisena kohteena ryhmä vieraili Coloradon valtionyliopiston (Colorado State University, CSU) kampuksella kuulemassa eri tutkimusprojekteista, joissa oli selvitetty hevosavusteisen toiminnan vaikuttavuutta. Kolmas vierailukohde oli Mustang Sanctuary & Training Center – esittely- ja koulutustila. Paikan tehtävä oli turvata mustang-rodun säilyminen sekä edistää muidenkin villihevosrotujen pysyvyyttä Coloradossa. Hevoset on rekisteröity valtion omaisuudeksi ja koulutustila toimii osavaltion Maaseutuviraston

(Bureau of Land Management) alaisena. Ryhmään teki suuren vaikutuksen valtava laidunalue, missä mustang-lauma laidunsi vapaana sekä villihevosien koulutusesitys.

Kuva 5. Mustang -lauma löytyi keskeltä heinäaavikkoa. (kuva: Seija Okulov)

Opintomatkan tärkeimmän annin voi tiivistää neljään asiaan. **Ensimmäinen** oli vapaaehtoisen työn vahva panos Yhdysvalloissa kaikessa. Julkinen rahoitus on yleensä vain osa toiminnan rahoitusta ja suuri osa toiminnasta katetaan vapaaehtoisilla lahjoituksilla tai vapaaehtoistyöllä. **Toiseksi** amerikkalainen käsitys hevostoiminnasta vastaa suomalaista käsitystä terapiasta. Tämä näkyi jokaisessa hevostoimintaa ja/tai kuntoutusta tekevässä paikassa. Yhteisöllinen ja sosiaalinen toimintaperusta on heille vieras lähestymistapa. **Kolmanneksi** hevosavusteinen toiminta Yhdysvalloissa on laajaa ja korkeatasoista, sitä pyritään hyödyntämään erityisesti kuntoutuksessa.

Tässä suhteessa opintomatka antoi paljon. **Neljänneksi** Yhdysvalloissa hevostoiminnan parissa käydään samaa kamppailua vaikuttavuustiedon osoittamiseksi kuin Suomessa.

Kuva 6. Työpajan osallistujat saivat todistuksensa. Kuvassa vasemmalta seisomassa Aila Kajander, Anu Kuoppala, Heli Mustakallio-Huju, Seija Okulov, Kirsi Pihlava, Ritva Mickelsson ja Anne Tusa. Edessä Heather Sansom, Henriikka Maikku ja Esa Korhonen. (kuva: Seija Okulov)

5.4 Lopuksi

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. juhli kahtakymmentä toimintavuottaan 14.9.2024 Tampereella. Päivän juhlaseminaarissa käsiteltiin toiminnan teoriapohjaa ja sen merkitystä sekä yhdistyksen historian tärkeitä käännekohtia. Osallistujina oli yhdistyksen jäseniä, hallituksen aktiiveja sekä kutsuvieraita yhteistyöverkostoista. Yhdistyksen toiminta sai tunnustusta ammattimaisuudestaan, jonka suuntaan sitä on viety määrätietoisesti koko toiminnan ajan. Sitä kautta yhdistykselle on löytynyt tärkeä paikka hevostoiminnan kirjavalla kentällä. Päivän tunnelmassa tiivistyi vuosien työn henki ja tarkoitus mikä varmaan antoi osallistuneille varmuuden siitä, että toiminta jatkuu ja kantaa. Tästä on hyvä jatkaa seuraavalle vuosikymmenelle.

Yhdistyksen jäsenmäärä on sen 20-vuotisen olemassaolon ajan ollut kasvussa, mikä kertoo siitä, että yhdistystä tarvitaan toimijoiden tukena. Kun yhdistys näkyy ja tuo esille omaa asiantuntemustaan, lisää se jäsenkunnan luottamusta siihen, että yhdistykseen kannattaa kuulua. Yhdistyksen perustaja-aktiivit toivovat, että uusi sukupolvi jatkaa toiminnan kehittämistä ja antaa panoksensa niissä verkostoissa, joita kuluneiden vuosien aikana on luotu.

LÄHTEET, OSA I

Hautamäki, Lotta, Ramadan, Farid, Vilhunen, Tuuli. 2021. *Millainen on hyvä eläinavusteinen interventio? – Käsikirja eläinavusteisten menetelmien laadukkaaseen toteuttamiseen eri toimintaympäristöissä*. Kela. Kuntoutusta kehittämässä 29. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021061738238> (haettu 24.3.2024).

Hyvätti, Nina, Mickelsson, Ritva, muistinpäö. Ei vuosilukua.

Hämäläinen, Juha, Koistinen, Kari. 2019. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tausta ja synty. Teoksessa Lipponen Maija & Vehmasto, Elina (toim.) *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta: Sosiaalista kasvua, hyvinvointia ja kuntoutumista tukevia palveluita hevosavusteisesti*. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019. Helsinki.

Kauppinen, Marju. 2008. Opasvihko sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Ypäjän Hevosopisto. Julkaisematon projektityö.

Koistinen, Kari. Haastattelu 9.4.2024.

Koistinen, Kari. 2003. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin edistäjänä. Raportti Suomen Ratsastajainliiton Ratsastuspedagogiikka-hankkeen 2.vaiheen tuloksista. Julkaisematon.

Koistinen, Kari. 2003. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukena. Julkaisematon raportti Ratsastuspedagogiikkahankkeen 2. vaiheen tuloksista 2002 - 2003. Suomen Ratsastajainliitto.

Kokousmuistio 11.4.2015. Yhdistyksen edustajien kokous, missä valmisteltiin tuotemerkin rekisteröintihakemusta.

Lipponen, Maija. 2019. Sosiaalipedagoginen hevostoimintaohjaaja luo hevostoiminnan käytännöt. Teoksessa Lipponen Maija & Vehmasto, Elina (toim.) *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta: Sosiaalista kasvua, hyvinvointia ja kuntoutumista tukevia palveluita hevosavusteisesti*. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019. Helsinki: Luonnonvarakeskus, 56–60. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-864-7> (haettu 24.3.2024).

Lipponen, Maija & Vehmasto, Elina. 2021. *Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laatu ja vaikuttavuus -käsikirja*. Helsinki: Luonnonvarakeskus. 2021. 57 s. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:978-952-380-175-2> (haettu 24.3.2024).

Lipponen, Maija, Vehmasto, Elina, Salonen, Arto O, & Mäki-Opas, Tomi. 2023. Ohjaajien käsityksiä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuvan hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä ja hevosen roolista asiakastyössä. *Sosiaalipedagogiikka*, 24, 45–76. <https://doi.org/10.30675/sp.126111>

Malin, Milla. 2023. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta - tukea sosiaalisen kompetenssin kehittymiseen ja koulunkäyntiin? Kasvatustiede. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto.

Mickelsson, Ritva. 2023. Lessons Learned from Horses: Three Pedagogical Interventions Promoting Well-being of Students with Special Educational Needs. University of Helsinki, Faculty of Educational Sciences Helsinki Studies in Education, number 156. Helsinki 2023. <https://helda.helsinki.fi/items/483b47d5-c366-432d-9d00-5a2596bb4491>

Okulov, Seija, Koukkari, Katja (toim). 2005. Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus 7/2005.

Okulov, Seija. 2017. Equine -assisted Interactions - matkaraportti Denveriin Coloradoon 29.6. – 7.7.2017. Julkaisematon. Itä-Suomen yliopisto.

Pärnä, Kaisu. 2004. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sosiaalityön menetelmänä käytöshäiriöisten nuorten sosiaalisessa kuntoutuksessa. Sosiaalityön pro gradu- tutkielma. Kuopion yliopisto. Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Kuopio.

Rönkkö, Mia. 2017. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun avohuollon tukitoimena ”Nelijalkainen kuntouttaja nostaa arjen helmet esiin”. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteiden laitos. Sosiaalityö Itä-Suomen yliopisto. Kuopio.

Scheepstra, Taava. 2008. Suvannon souvarit. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ikämiesten kuntoutus- ja virkistystoimintana. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta - täydennyskoulutuksen julkaisematon projektityö.

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, leikekirja.

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, toimintakertomus vuodelta 2006.

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, toimintakertomus vuodelta 2007.

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. Koulutustyöryhmä, muistio 10.1.2015.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta - täydennyskoulutuksen opetussuunnitelma vuosille 2003–2006. Kuopion yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus. 2003.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Vaikuttavuusketju. Verkkosivu
<https://www.soste.fi/vaikutusketjulla-logiikka-kuntoon/> . Luettu 20.3.2024.

Suoranta, Tiina. 2011. Kuinka sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja ratsastusterapiaa voitaisiin yhdistää? Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen julkaisematon projektityö.

Tiitinen, Eveliina. 2011. Hevonen yhdistää, talliyhteisö kasvattaa: yhteisöllisyyden merkitys sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Pro gradu- tutkielma : Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, sosiaalityö.

Tikkanen-Nissinen, Tiina. 2014. Ohjaket elämälle – suitsista suuntaa. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa raviurheilun keinoin. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta - täydennyskoulutuksen julkaisematon projektityö. Itä-Suomen yliopisto. Kuopio.

Tirkkonen, Saija. 2018. Lasten ja nuorten toimintavalmiuksien vahvistaminen sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Yhteiskuntatieteiden laitos.
s. Sosiaalityö. Kuopio.

Turunen, Heli 2017. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sovellusmahdollisuudet masennusasiakkaan kognitiivisen psykoterapian kontekstissa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen julkaisematon projektityö.

**OSA II: SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN KÄYTÄNNÖN
NÄKÖKULMIA YHDISTYKSEN HISTORIAN VARRELTA**

Lajirajat ylittävää yhteistyötä

Anne Laitinen

Tekstissäni muistelen yhteistyötä Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry:n kanssa omiin kokemuksiini peilaten toimiessani hevosalan organisaatioissa: ensin raviurheilun nykymuotoisen nuorisotyön käynnistäjänä vuosina 2000–2007 Suomen Hippoksessa sekä myöhemmin 2009–2018 Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus ry:ssä. Hippolis toimi hevosavusteisen toiminnan kentällä yhteistyön koordinaattorina ja yhteiskunnallisen merkittävyyden puolesta puhujana eri kohderyhmille. Rajallisesta muististani johtuen osa asioista saattaa näyttäytyä tekstissä painoarvoltaan liian vähäisenä, tai päinvastoin. Ja osa tarinaa on saattanut jäädä kirjoittamatta kokonaan.

Hevonen yhdisti – raviurheilun nuorisotyö mukaan

Nykymuotoinen raviurheilun nuorisotoiminta käynnistyi 2000-luvun alussa hevoskasvatuksen ja raviurheilun keskusjärjestössä Suomen Hippos ry:ssä maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän hankerahoituksen vauhdittamana. Vuosituhannen alku oli vahvaa kehittymisen aikaa. Keskusjärjestövetoinen raviurheilun nuorisotyö käynnistyi muun muassa kilpailutoimenjohtaja ja vt. toiminnanjohtaja Matti Lakkiston avarakatseisuuden mahdollistamana. Työ sai lisäpontta vuonna 2002 uudeksi toiminnanjohtajaksi valitun Pekka Soinin myötä. Ensimmäinen raviurheilun nuorisotoiminnan strategia valmistui ja hyväksyttiin Hippoksen hallituksessa 2004. Raviurheilun nuorisotyön käynnistäminen keskusjärjestö-vetoisesti sijoittui samaan aikajaksoon kuin Sosiaalipedagogisen hevostoimintayhdistys ry:n alkuaskeleet.

Hippoksen nuorisovastaavana koin, että raviurheilun nuorisotyö otettiin avoimesti ja innolla mukaan hevosalan sidosryhmäyhteistyöhön, myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan puolelta. Lajista riippumatta me kaikki hevostoimijat jaoimme yhteisen näkemyksen siitä, kuinka valtava voima hevosella on luoda hyvinvointia ympärilleen. Into oli suuri ja usko siihen, kuinka paljon hyvää hevosen kautta voidaan tuoda erityisesti lapsille ja nuorille. Yhteistyö Suomen Ratsastajainliiton kanssa oli

alkanut jo aiemmin ja muistelen, että Kari Koistinen pyysi mukaan Opetushallituksen hankkeen työryhmään, joka tuolloin taisi kulkea nimellä ratsastuspedagogiikka.

Mukaan pääsy ja yhteistyö myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan verkostoissa loi pohjan sille, että sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta rakentui raviurheilun nuorisotoimintaan käynnistämisvaiheessa läpileikkaava ajatusmalli. Ravipuolen nuorisovastaavilla ei välttämättä ollut pedagogista tai sosiaalialan koulutusta, mutta pedagogiikasta ja sosiaalipedagogisesta viitekehyksestä rakennettiin sisältöä raviratojen nuorisovastaavien ja -ohjaajien koulutuksiin. Muun muassa valtakunnallisen ravipuolen ohjaajakoulutuksen ensimmäinen kurssi sisälsi sosiaalipedagogian perusteita. Ratkaisevassa roolissa oli raviurheilun nuorisovastaavien kurssien sisällöstä ja kehitystyöstä vastannut erityisluokanopettaja Maria Harju. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa tuotiin esille myös raviratojen nuorisovastaavien tapaamisissa. Esimerkiksi 3.12.2005 Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry:n perustajajäsenistä Nina Fagerström alusti nuorisovastaaville aiheesta, tuolloin otsikolla tallipedagogia.

Uranuurtajat

Suomen Hippoksen ensimmäiset poniravikoulut standardoitiin vuonna 2004. Poniravikoulut toimivat ratsastuskoulujen tapaan paikkana, jossa lapset ja aikuiset voi osallistua ohjattuun toimintaan kursseille. Tänä päivänä näistä harrastuspaikoista käytetään nimitystä ravikoulut, ja entistä enemmän painoarvoa on saanut myös aikuisten harrastusmahdollisuudet osana kokonaisuutta. Nämä olivat toki mahdollisia jo parikymmentä vuotta sitten, mutta tuolloin tärkeimpänä prioriteettina koettiin harrastusmahdollisuuden tarjoamisen lapsille ja nuorille. Poniravikoulujen käynnistämisen taloudellisiin ja muihin edellytyksiin keskittynyt esiselvityshanke toteutettiin 2004–2005. Maria Mikkola toimi projektipäällikkönä.

Suomen ensimmäisenä poniravikouluna aloitti vuonna 2001 Metsämäen raviponikoulu, joka sittemmin vaihtui HEPSIS Teamiksi vuonna 2004. Maret Ehrlund vastaa toiminnasta edelleen. Hän toimi 2000-luvun vaihteessa Metsämäen raviradalla nuorisovastaavana ja tätä kautta syntyi idea Suomen ensimmäisestä poniravikoulusta Ruotsin malliin pohjautuen. Siellä raviurheilun keskusjärjestö vaati vuonna 1995 raviratojen käynnistämään ravikoulutoiminnan. Ehrlund on yksi toiminnan pioneereista ja hän on täydentänyt osaamistaan muun muassa Hevosopiston hevosavusteinen sosiaalipedagogiikka (HASP) -täydennyskoulutuksella¹. Osa HEPSIS Teamin tarinaa on erottamattomasti vuoden 2001 Turun Kuninkuusravien maskotti, shetlanninponiruuna Metsämäen Heppe. Tuttavallisemmin Heppe, joka antoi merkittävimmän panoksen lasten ja nuorten hyvinvointiin toimimalla HEPSIS Teamin pitkäaikaisena luottoponina.

Seinäjoen Ravirata oli uranuurtaja fyysisesti raviradalla toimivana poniravikouluna, ja toiminta onkin jatkunut katkeamattomana alusta saakka. Poniravikoulun avajaisia vietettiin ystävänpäivänä 2007 juhlallisina menoin ja työtä nuorten eteen kunnioittivat läsnäolollaan kansanedustajat Paula Risikko ja jo ajasta iäisyyteen siirtynyt Susanna Haapoja. Poniravikoulussa on toiminut parhaillaan kymmenen ponia. Lakeuden Ravinuorten omistama shetlanninponi Royal Edition alias Teppo on toiminut ravikoulussa alusta saakka.

Merkittävää oli myös Susanna Packalénin sydämellään rakentama toiminta Hollolassa. Peruspilarina oli jo Susannan isän perustama Kiikun talli, jossa valmennus- ja kilpailutoiminnan lisäksi kasvatettiin niin lämminverisiä ravureita kuin suomenhevosia. Tallilla toimi 2000-luvulla myös poniravikoulu. Kiikun tallilla toimi Ravuri Oy, joka järjesti asumispalveluja, erityisryhmän päivätoimintaa ja lastensuojelun tukiperhetoimintaa. Päivätoimintaan osallistui arkisin 15–20 erityistukea tarvitsevaa aikuista.

¹ HEPSIS Teamin kotisivut <https://www.hepsis.com/me>, haettu 26.4.2024

Alla olevat sitaatit ovat lainauksia vuonna 2013 julkaistulta Hyvinvointia hevosesta – malleja hevosavusteisesta toiminnasta -videolta.

”Päivätoiminnan tavoitteena on kehittää ja ylläpitää siihen osallistuvan, erityistä tukea tarvitsevan henkilön psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia taitoja, kertoo toiminnasta vastaava Ravuri oy:n yrittäjä Susanna Packalén. Päivätoiminta koostuu monenlaisista maatilan puuhista. Pääpaino on hevosissa ja poneissa, mutta myös muut eläimet, kuten vuohet, kissat ja minipossu, kaipaavat huolenpitoa. Lisäksi päivätoimintalaiset lenkkeilevät luonnon helmassa sekä ajavat ja ratsastavat hevosilla.

Käytännön hyötyinä päivätoiminta hevestallilla näkyy asiakkailla muun muassa lääkkeiden käytön vähenemisenä ja mahdollisuutena jättää ne pois kokonaan. Omaishoitajat jaksavat kotona paremmin ja pidempään, kun päivätoiminnassa mukana oleville uni maistuu hyvin ja päivärhythmi säilyy paremmin. Työtehtävät määräytyvät asiakkaan kykyjen ja voimavarojen mukaan. Tärkeää on tuottaa asiakkaalle onnistumisen ja merkityksellisyyden kokemuksia. Päivätoiminnan arvoihin kuuluu myös eläinten ja luonnon kohtaaminen päivittäisissä toiminnoissa.” Nämä kolme paikkaa toimivat ensimmäisinä Suomen Hippoksen standardoimina poniravikouluina.

Lajirajat ylittäen

Hippoliuksessa pääsimme osaltamme elämään todeksi hevosalan ilosanomaa hevosen kuntouttavasta voimasta ja lajirajat ylittävästä yhteistyöstä. Hippolis toimii hevosalan yhteistyö- ja edunvalvonta organisaationa ja se on ollut kehittämässä hevosalaa erilaisten kehittämishankkeiden kautta. Hippoloksen toiminta on koko sen olemassaolon ajan kiteytynyt lajirajat ylittävään yhteistyöhön huomioiden kehittämis-, koulutus- ja tutkimustoiminta. Hevosopiston rehtorinakin toiminut Heikki Heiskanen kuvasi yhdessä koulutusta koskevassa yhteistyötapaamisessa, että ”Hevosella nähdään tulevaisuudessa olevan yhä merkittävämpi rooli osana ihmisen hyvinvointia”. Tämä kehkeytyi Hippoloksen toteuttaman koordinoitujen johtolauseeksi hevosavusteisen toiminnan saralla.

Tässä kohtaa haluan tuoda esille, että myöhemmin kirjoituksessa kuvaamissani hevosavusteisen toiminnan ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toiminna ovat substanssiosaaminen, rautainen ammattitaito ja ajankohtaisista tutkimus-, koulutus- ja kehitysasioista ajanhermolla oleminen tulleet juuri hevosavusteisen toiminnan toimijoilta itseltään kuin myös Sosiaalipedagogisen Hevostoimintayhdistyksen aktiiveilta. Tällä merkittävällä yhteistyöllä on ollut iso rooli Hippoliksessa tehtyihin toimenpiteisiin ja niiden sisältöihin.

Hevonen kuntouttajana -työryhmä kutsuttiin koolle loppuvuonna 2009 Hippoliksens Hevosklusteri-hankkeen toimesta. Työryhmä toimii vapaamuotoisena verkostona ja sen tavoitteena on sujuva tiedonvaihto ja yhteistyön lisäämiseen hevosavusteisten toimijoiden välillä. Työryhmässä on ollut mukana hevosavusteisen toiminnan koulutus-, tutkimus-, järjestötoimijat sekä yrittäjiä. Vuosien varrella ainakin seuraavat tahot ovat osallistuneet toimintaan: Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys, Suomen Ratsastajainliitto, Luonnonvarakeskus LUKE, Hevosopisto, Kuopion yliopisto, Suomen Ratsastusterapeutit, Hippolis, Green Care Finland, Perhekoti Toiska, Anun Arkki, AiKa-talli, ProAgria, Savikon tila, Sedu sekä muita yrittäjiä ja koulutuksen järjestäjiä. Hevonen kuntouttajana työryhmän avustamana julkaistiin vuonna 2010 Monien mahdollisuuksien hevonen – Hevonen osana hyvinvointipalveluja -esite kaikkien toimijoiden hyödynnettäväksi osana Hevosklusteri-hanketta.

Seminaareja hevosten käytöstä hyvinvointi- ja kuntoutustyössä oli toteutettu jo aiemmin, ja Hippolis järjesti ensimmäisen seminaarinsa aiheesta 2010. Monien mahdollisuuksien hevonen – seminaari kokosi 30.3.2010 hevosalan toimijoita SLU-talolle, aiheena oli hevosten käytöstä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä. Juhlapuhujina toimivat lapsiasianvaltuutettu Maria Kaisa Aula ja tutkimusprofessori Matti Rimpelä. Rimpelän kuvaukseen vanhemman roolista vastuunkantajana kiteytyy tänäkin päivänä oleellisin: ”Lapsen tehtävä on yrittää, vanhemman tehtävät ovat asettaa rajoja ja tuottaa pettymyksiä.”

Tuolloin neljätoista vuotta sitten hevosavusteisten toimintojen nimitykset ja kuvaukset vasta hakivat muotojaan. Seminaariin valmisteltiin kuvaus hevostoimintojen sisällöistä vastaamalla kysymyksiin: mitä, miksi, miten, kenelle ja korvattavuus. Tuolloin kuvaukset tehtiin vammaisratsastuksesta (nykyinen pararatsastus), ratsastusterapiasta, sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sekä Green Caresta ja hevosharrastuksesta yleisesti.

Hevosavusteinen toiminta mukaan hevosalan kehittämisohjelmaan

Hippolis koordinoi myös valtakunnallista hevosalan toimijoiden Mahdollisuuksien hevonen - yhteistyöryhmää, joka oli aloittanut toiminnan Hippoksen, MTKn ja Ratsastajainliiton aloitteesta jo 2000-luvun alkupuolella. Ryhmässä v. 2012 olivat edustettuina muun muassa Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry, Suomen Hevosomistajien Keskusliitto ry, MTT Hevostalous (nykyisin LUKE), Suomen Eläinsuojeluyhdistys ry, ProAgria, Suomen Hevostietokeskus ry, Hippolis, Hevosopisto Oy, Hämeen ammattikorkeakoulu ja maa- ja metsätalousministeriö.

Ypäjällä julkaistiin 12.10.2012 yhteistyöryhmässä toteutettu ja kanssani MTKn hevosasiamiehenä toimineen Maarit Hollménin toimittama Mahdollisuuksien hevonen – Hevosalan kehittämisohjelma. Kehittämisohjelma, hevosalan haasteet, oli julkaistu ensimmäisen kerran vuonna 2004. Nyt haasteet haluttiin nähdä mahdollisuutena, ja myös kehittämisohjelman nimi muuttui haasteista mahdollisuuksiksi. Osana julkaisua oli Hevosalan hankeohjelma 2014–20, jonka toimitti tuolloin HAMKssa toiminut Suvi Louhelainen.

Kehittämisohjelmassa oli esitetty hevosalan keskeisimmät painopisteet, joihin hevosalan järjestöt halusivat yhteistyössä vaikuttaa. Tavoitteena oli nostaa koko toimialan profiilia, jotta hevostalouden yhteiskunnallinen merkitys tunnustettaisiin todellisten vaikutusten ja alan laajuuden mukaisesti.

Vuonna 2012 julkaistuun ohjelmaan otettiin ensimmäistä kertaa mukaan myös osio hevosesta ihmisen hyvinvoinnin edistäjänä. Tässä teksti kokonaisuudessaan:

”Hevosella on merkittävä rooli suomalaisten kunnon edistäjänä. Hevosen merkitys on kuitenkin paljon suurempi kuin vain ihmisten fyysisen kunnon kohottaminen. Hevonen tarjoaa mahdollisuuden rauhoittua ja irtautua hetkeksi arjesta. Hevonen nähdään tulevaisuudessa yhä merkittävämpänä virkistys-, liikunta-, hyvinvointi-, kuin sosiaali- ja kuntoutuspalveluissakin. Hevostoiminta on suomalaisen Green Care -toiminnan edelläkävijöitä. Hevostoiminta pitää saada osaksi hyvinvointistrategiaa niin kuntatasolla kuin valtakunnallisestikin. Hevosta käytetään monin eri tavoin myös kuntoutuksessa, ja hevonen auttaa syrjäytyneitä pääsemään takaisin yhteiskuntaan. Hevosen mahdollistamia käyttömuotoja, mm. sosiaalipedagogista hevostoimintaa tai ratsastusterapiaa, pitää edistää. Yhteiskunnan on tunnustettava hevostoiminnan vaikuttavuus ja tuettava harrastuspaikkojen rakentamista sekä myös toiminnan tukemista tasavertaisesti. Ratsastusurheilun infrastruktuuria on pääasiallisesti rahoitettu yksityisin varoin. Liikuntapaikkarakentamiseen kohdistettuja budjettivaroja ei ole merkittävässä määrin käytetty ratsastuksen hyväksi. Tasa-arvovaltuutettu on antanut lausunnon (Dnro 4/51/04), jossa hän pitää tärkeänä, että yhteiskunta tukee tasapuolisesti niin tyttöjen ja naisten kuin poikien ja miesten urheilu- ja liikuntaharrastuksia. Naisten ja miesten välisen tasa-arvon kannalta on tärkeää, että naisilla ja miehillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa urheilua ja liikuntaa, saada asiantuntevaa valmennusta sekä osallistua kilpailuihin. Vaatimukset yhdenvertaisuuden toteutumisesta on otettava huomioon kaikessa urheilu- ja liikuntatoimintaan liittyvässä päätöksenteossa. Vastuutoimijoina ovat Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, Suomen Ratsastusterapeutit ry, SRL ja Hippolis.”²

Hevosalan kokonaisuuden kannalta pidän nostoa omaksi painopisteeksi merkittävänä ja samalla se osoitti hevosalan toimijoiden tahtoa panostaa toimintaan tulevaisuudessakin. Kehittämishjelmaan liittyvä työ jatkui vastuuryhmissä, joista Hippolis vastasi hevonen hyvinvointipalveluissa -teemasta.

² Laitinen A. ja Hollmén M. (toim.), 2012. s. 13.

Aiheina olivat muun muassa hevosavusteisen toiminnan vaikuttavuus, tunnettuuden lisääminen, kentän selkiyttäminen, yhteistyön tiivistäminen ja koulukseen liittyvät uudistukset. Tutkintoon johtamattomien koulutusten rahoitus poistui 2017, minkä johdosta hevosavusteisten toimintojen osaltakin selvitettiin aiheen sisällyttämistä tutkintokoulutukseen. Myös yhteistyö DIAKin kanssa AMK-tasoisena koulutuksena oli esillä. Yhteistyötä tehtiin eri toimijoiden kanssa koulutukseen ja koulutuksen rahoitukseen liittyen sekä selvitettiin mahdollisuuksia hankerahoitukseen.

Hevonen kuntouttajana ja hevosavusteinen terapia on osana myös vuosittain julkaistavaa Hevosala lukuina -julkaisua, jota toimittaa Hippolis. Julkaisussa on mukana saatavilla olevaa dataa hevosalan vaikuttavuudesta ja tällä hetkellä mukana on tiedot Kelan korvaamasta ratsastusterapiasta (vaativa lääkinällinen kuntoutus) osallistujamäärittäin sekä Kelan maksamien etuuksien kokonaisuromäärät ratsastusterapian toimintamuodoittain.³

Hevoset ja yhteiskunta – rajapintoja

Hevoset ja yhteiskunta -hanke jatkoi hevosavusteisen toiminnan ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan esiintuomista. Henkilökohtaisesti pidän tätä merkittävimpanä kokonaisuutena, mitä Hippoliksessa toimiessani sain tehdä hevosavusteisen toiminnan hyväksi. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa hevostalouden toimintaedellytyksiä kokoamalla tietoa hevosalasta toimialaa koskevan päätöksenteon tueksi erityisesti kunnissa sekä kannustaa ennakoivaan yhteistyöhön ja vuoropuheluun. Hankkeen toinen teemoista oli hevoset osana hyvinvointipalveluja.

Vuonna 2014 julkaistiin Hevoset ja kunta – rajapintoja -kirja, joka jalkautettiin hevosihmisten toimesta yli 40 %:iin kaikista Suomen kunnista ja kaikkiin Kanta-Hämeen ja Uudenmaan alueen kuntiin. Kanssani kirjan toimittaneen Sanna Mäki-Tuurin kanssa toteamme kirjan avaussanoissamme näin: ”Monesta muusta toimialasta poiketen hevostalouden vaikuttavuutta ei mitata vain alan

³ Hippolis, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry, Luke Hevostalous. 2023. s. 11.

elinkeinotoiminnan tuottavuudella, pelkkinä euroina tai työpaikkojen lukumääränä. Hevostaloudella on myös sosiaalisia vaikutuksia. Se tarjoaa tasa-arvoisen liikuntaharrastuksen, hengähdysmahdollisuuden hektisestä arjesta, sosiaalisen tukiverkoston sekä auttaa syrjäytymisen ehkäisyssä ja kuntoutuksessa.”⁴

Kirjan yksi kymmenestä osiosta on hevoset osana sosiaali- ja terveystaloutta. Luku sisältää neljä osaa: toimintakyvyn ylläpito ja hyvinvointi, lastensuojelunäkökulma, ikääntyneet ja vanhukset sekä hevosavusteinen toiminta. Kirja löytyy edelleenkin Hippoloksen kotisivuilta. Hevosurheilu-lehden päätoimittaja Jussi Lähde kuvasi 12.9.2014 pääkirjoituksessaan kirjaa järeäksi työkaluksi paikallistason ja maakuntatason päätöksentekijöiden ymmärryksen lisäämiseen hevosalaan, ja että ensimmäistä kertaa hevosen käyttö sosiaali- ja terveystalouteissa ja matkailussa esitellään tasavertaisena toimintana hevosen urheilukäytön rinnalla⁵.

Roolimme oli tuoda hevosavusteista toimintaa tutuksi yhteiskunnassa, myös palvelun ostajille. Vuonna 2013 Kuntamarkkinoilla, kuntasektorin isoimmassa vuosittaisessa tapahtumassa, esiteltiin hevosavusteisen toiminnan mahdollisuuksia. Liikenne- ja kuntaministeri Henna Virkkunen oli KuntaTV:n haastattelussa hevosalaan koskien teemoina maankäyttö ja hevosavusteinen toiminta. Ratsastuskouluyrittäjä Minna Martin-Päivä luennoi hevosavusteisesta toiminnasta täpötäydelle salille. Tuo oli ensimmäinen kerta, kun hevosala oli mukana Kuntamarkkinoilla ja olimme pyöryksessä koko tapahtuman ajan. Hevoset linkittyvät kunnissa lähes kaikkeen, muun muassa maataloustoimeen, maankäyttöön ja kaavoitukseen, ympäristöasioihin, elinkeino- ja liikuntatoimeen. Kuntaliiton yhteyshenkilö myönsi jälkikäteen ihmetelleensä, mitä hevosala tekee kuntamarkkinoilla, mutta ei ihmetellyt enää tapahtuman jälkeen. Tätä työtä hevosala tarvitsisi kipeästi tälläkin hetkellä koko alan toimintaedellytysten turvaamiseksi.

⁴ Laitinen A. ja Mäki-Tuuri S., 2014, s. 9.

⁵ Lähde J., 12.9.2014, s. 8.

Vuonna 2015 Forssan Seudun Hyvinvointikuntayhtymän perhepalvelupäällikkö Margit Rajahalme esitelmöi Kuntamarkkinoilla perhepalveluista ja sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Vuonna 2014 hanke julkaisi Hyvinvointia hevosesta – malleja hevosavusteisesta toiminnasta -videon, joka on edelleen YouTubessa kertomassa faktoja ratsastusterapiasta ja sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Lisäksi julkaistiin kunnille suunnattu Hevonen liikuttaa ja kuntouttaa – esite. Hankkeen loppuraportissa toteamme, että ” Alasta kerrottaessa emme ehkä vieläkään osaa pukea tarpeeksi hyvin sanoiksi, kuinka laajoja sosiaalisia vaikutuksia hevosalalla on elinkeinon taloudellisen vaikuttavuuden lisäksi.”⁶

Opintomatka erilaisella näkökulmalla

Hevoset ja yhteiskunta -hanke toteutti ammattimatkan Ruotsiin 27.2. – 2.3.2014. Matkan näkökulmana oli hevosalan yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja hevos- ja kuntasektorin yhteistyö käytännöntasolla sekä hevonen osana hyvinvointipalveluja. Hoitotieteisiin erikoistuneessa Ersta Sköndal Högskolan - korkeakoulussa Tukholmassa professori Gunilla Silfverberg ja tutkija, filosofian tohtori Henrik Lerner esittelivät hevosten terapeuttista roolia koskevia tutkimustuloksiaan sekä meneillä olevia tutkimuksiaan. Silfverberg esitteli muun muassa Sven Forslingin väitöskirjatyöhön liittyvää ”Flickan och hästen” -projektia, missä seksuaalisesti hyväksikäytettyjen tyttöjen itsetuntoa ja toimintakykyä vahvistettiin onnistuneesti hevosten avulla.⁷

Henrik Lerner keskittyi esitelmässään hevosen erilaisiin rooleihin, joista tutkijoiden keskuudessa ei vallitse täyttä yksimielisyyttä. Kevään 2014 aikana toteutetussa tutkimuksessa selvitettiin, miksi hevonen toimii niin monipuolisesti ja ainutlaatuisesti kuntoutuksen tukena ja millainen suhde kuntoutettavan ihmisen ja hevosen välillä vallitsee.

⁶ Laitinen A. ja Mäki-Tuuri S., 2015, s. 14.

⁷ Korhonen S., Mäki-Tuuri S. ja Raento P., 2014. s. 7.

Silfverberg ja Lerner pohtivat myös hoito- ja terapiatieteellisen soveltavan tutkimuksen tekemisen haasteita. Yksi niistä on tutkitun tieteellisen näytön hidas kertyminen aiheissa, joihin liittyy vahvoja mielipiteitä ja politiikkaa. Näin syntyy väittämiä ja linjauksia, jotka eivät perustu tutkittuun tietoon, mutta jotka yleisön mielissä saattavat muuttua ”faktoiksi”, toki käytännössä mahdollisesti toimiviksi. Ongelmallista on myös hevosavusteisen toiminnan monitieteisyys. Esitelmöitsijöiden mielestä tämä tarkoittaa sitä, että ala hajautuu monen eri tekijän kontolle, jolloin yksittäistä vastuunkantajaa alan kehittämisestä ja etenkin rahoituksesta ei ole. Haasteeksi hevosavusteisessa toiminnassa voi muodostua myös se, miten hoidettava kiintyy yksittäiseen hevoseen.

Kansainvälisessä tutkimuksessa haasteina ovat puolestaan eri maissa erilaiset terveydelliset tavoitteet sekä kuntoutusmenetelmät. Lisäksi terminologia ja nimitykset vaihtelevat eikä niille ole vakiintuneita määritelmiä. Ongelmana Lerner ja Silfverberg pitivät myös sitä, että poliittiset päättäjät tietävät kovin vähän eläinavusteisesta toiminnasta ja odotukset saattavat siksi olla epärealistisia.⁸

Forssan seutu suunnannäyttäjänä

Hippoloksen kotikentällä Forssan seudulla yhteistyö hevosalan, kuntien, yritysten, yrityskehittäjien ja hyvinvointisektorin toimijoiden kanssa on ollut helppoa ja luontevaa. Lisäksi hevosalous osana alueen vetovoimaisuutta on tunnustettua. Hippolis osallistui Forte-hankkeen vetämään Forssan seudun hyvinvointialan neuvonantajatyöryhmään ja Forssan seudun hyvinvointitoimijoiden verkostotapaamisiin. Hankkeen avulla levitettiin tietoa hevosavusteisesta toiminnasta ja luennoitiin useassa aluetilaisuudessa teemasta.

Hevoset ja yhteiskunta -hanke toteutti yhteistyössä Forssan Seudun Hyvinvointikuntayhtymän (FSHKY) kanssa pienimuotoisen kokeilun, jossa selvitettiin alueen toimijoiden yhteistyövalmiutta ja käytännön kokemuksia hevosen käytössä hyvinvointipalveluissa kohdennetulle lasten pienryhmälle.

⁸ Korhonen S., Mäki-Tuuri S. ja Raento P., 2014. s. 8.

Käytännössä tämä tarkoitti viiden 4.–6.-luokkalaisen pojan ryhmää, jonka koulupsykologi kokosi oppilashuollon eriasteisen tarkkaavaisuushäiriön asiakkaista. Kilpailutuksen kautta palvelun tarjoajaksi valikoitui Jokioisilla sosiaalipedagogista hevostoimintaa tuottava Anun Arkki. Pienryhmätoiminta toteutettiin loka–joulukuussa 2014 ja saadut kokemukset olivat sen verran positiivisia, että FSHKY päätti ostaa palvelua hankkeen päätyttyäkin ja saman ryhmän toiminta jatkui 2015 viidellä käyntikerralla.

Hevosavusteinen toiminta jatkui osana FSHKY:n oppilashuollon palvelupalettia. Pilotin avulla onnistuttiin siis hyvin tuomaan toimintaa tutuksi ja jatkumaan sitä hankkeen päätyttyä. Kokeilusta saatiin oppia hevosavusteisten toimijoiden, julkishallinnon hyvinvointitoimijan ja asiakkaiden yhteistyöstä. Sosiaali- tai terveydenhoitoalan tutkinto on oletettavasti usein vaatimuksena tulevaisuuden kilpailutuksissa ja esimerkiksi Forssan seudulla vain murto-osalla alueen hevosavusteisesta palveluntarjoajasta se oli.⁹

Vaikuttavuutta tarvitaan

Helsingissä marraskuussa 2013 tuolloinen sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko avasi Hyvinvointia hevosesta -seminaarin ja peräänkuulutti lisää tutkimustietoa hevosavusteisen toiminnan uskottavuuden pohjaksi. Hän myös kannusti tarjoamaan entistäkin monipuolisempia palveluita. Esille nousivat myös toimijoiden yhteistyö ja tunnettuuden lisääminen.

Hippolis toteutti hevosavusteisen toiminnan kehittämistä koskevan kyselyyn kesällä 2014. Kyselyn tuloksia esiteltiin 14. – 15.11.2014 Tukholmassa järjestetyssä Second Nordic Seminar on Equine Assisted Therapy –seminaarissa. Professori Pauliina Raento luennoi otsikolla Structures and Challenges of Equine Assisted Therapy and Activities in Finland. Raento kuvaili hevosavusteisen toiminnan järjestökenttää Suomessa sekä valotti kyselyn keskeisiä tuloksia. Kyselyyn vastasi 118

⁹ Laitinen A. ja Mäki-Tuuri S., 2015, s. 30.

toimijaa ja vastanneista 96 % oli naisia ja 80 % iältään 35–55 vuotta. Suurimmalla osalla taustalla oli sosiaali- ja terveysalan koulutus. Vastaajien ammatillinen täydennyskoulutus oli 42 % sosiaalipedagoginen hevostoiminta, 30 % vammaisratsastuksen ohjaaja ja 23 % ratsastusterapia. Lakisääteisen kuntoutusta toteutti 30 % vastaajista. Kyselyn mukaan hevosavusteisen toiminnan kehittämiseksi tarvittiin tutkimustietoa ja alan tunnettuuden lisäämistä, yhteistyötä sekä alan sisällä että palvelun ostajien ja viranomaisten suuntaan, selkeyttä toiminnan rakenteisiin, laatustandardeja ja lisäkoulutusta. Vastaajista 89 % katsoi valtakunnallisen toiminnan melko tai erittäin tärkeäksi tavaksi edistää kehittämistoimia. Suomen Kuntoutussäätiön julkaisema Kuntoutus-lehti julkaisi laajan kirjoituksen kyselyn tuloksista vuonna 2015.

Tulevaisuuskuvia ja käytännön näkökulmia

Myös HAMKn toteuttama Uudistuva hevostalous -hanke sisälsi toimenpiteitä hevosavusteisen toiminnan esiin tuomiseen osana hevosyrittäjien palvelutarjontaa. Hippolis ja Luke toimivat hankkeessa kumppaneina. Hippolis vastasi hevosyrittäjäuutiset-tapahtumasta 9.11.2016 Toiskassa Ilmajoella, jossa teemana oli hevoset hyvinvointipalveluiden tuottajana. Toiskan päivästä on jäänyt mieleen erityisesti Toiskan hevostoiminnasta vastaavan Teea Ekolan lause ”Hyvinvoinnin huomioiminen kaikessa toiminnassa on asiakkaalle tuotettavan hyvinvointipalvelun lähtökohta ja osa vastuullista yritystoimintaa.” Kommenttiin sisältyy ajatus, että yrittäjät, myös hevosyrittäjät (mukaan lukien hevosavusteisen toiminnan palvelujen tuottajat), ovat vastuussa aina myös yrityksen taloudesta. ”Asiakkaan hyvinvointi lähtee aina palvelun tuottajan hyvinvoinnista” ja ”Olen vastuussa taloudestani. Mutta taloudellinen hyöty ei voi olla ainoa motivaatio tehdä tätä työtä”, olen kirjannut muistiooni Ekolan alustuksesta.

Päivän kommentit herättivät näkemään, että yritystoiminnan taloudellinen kannattavuus luo pohjan kaikilta osa-alueiltaan vastuulliselle palvelun tarjoamiselle. Hevosyritysten kannattavuus on yleisesti heikko. Myös hevosavusteisten palvelujen tarjoajien tulee kiinnittää erityistä huomioita kannattavuuteen. Pelkkä halu auttaa ei saa ajaa yritystoiminnan kannattavuuden edelle.

Turun yliopiston tutkija Jussi Lehtonen kertoi eläinten käytöstä avustajina nyt ja tulevaisuudessa. Hän toi myös esille, että digitalisaation näkökulmasta hevosala ei ole irrallinen vaan osa teknologista kehitystä. Kysymys kuuluikin, miten tähän pystytään vastaamaan? Laajennetun todellisuuden kautta robottieläimiä hyödyntäen? Lehtonen kertoi androideja käytettävän esimerkiksi hotellien vastaanottovirkailijoina Euroopassa. Tulevat sukupolvet ovat tottuneempia robotiikkaan ja eläinrobotiikan hyötyjä olisivat esimerkiksi: ne eivät juo, eivät ulkoile, eivät tarvitse koulutusta tai terveyspalveluja. Eikä niiden ravinnoksi tarvitse kasvattaa ruokaa. Muistelen, että päivän seminaariväki oli kuitenkin yksimielinen, ettei robotiikka pysty tuottamaan aitoa vuorovaikutusta, mikä on kaiken hevosten kautta tuotettavan kuntouttavan ja hyvinvoinnin lisäämiseen tähtäävän toiminnan perusta. Päivä antoi uusia näkökulmia ja ajatuksia tulevaisuudesta.

Hevosyrittäjäuutiset jatkuivat seminaarilla 8.2.2018 Helsingissä teemalla Hevos-, sosiaali- ja terveysala – yhteistyöllä yritystoimintaa, kuntoutusta ja hyvinvointia. Seminaarin sisällöstä pari mainintaa. Palvelun ostajan näkökulmaa erityisesti kuntien ja järjestöjen näkökulmasta seminaariin toi SOS-Lapsikylä sr:n soteasiantuntija Margit Rajahalme. Ritva Mickelsson alusti Espoon kaupungin edustajan roolissa hevostoiminnasta oppimisen ja hyvinvoinnin edistäjänä. Hankkeessa esiteltiin myös hevosyritysten monipuolista palvelutuotantoa. Yksi esitellyistä oli kuusamolainen suomenhevosiin keskittynyt talliyritys Ruskalaukka, joka tarjoaa ratsastus- ja elämyspalveluiden lisäksi sosiaalipedagogista hevostoimintaa.

Uudistuva hevosalous -hankkeen Hevosyrittäjäyys 2017 -kyselyssä selvitettiin suomalaisen hevoselinkeinon tulevaisuuden kehitysnäkymiä. Hevosavusteisen toiminnan osalta kehitysnäkymät näyttävät positiivisilta. Viiden seuraavan vuoden aikana lähes kaikki (95 %) vastaajat uskoivat yritystoiminnan laajenevan tai vähintään pysyvän ennallaan.¹⁰ Hevosavusteisia palveluja tarjoavat yritykset ovat nousseet muutaman vuosikymmenen aikana selkeäksi osaksi hevosalan palveluita, ja yritykset ovat merkittävässä roolissa ihmisten hyvinvoinnin edistämisessä.¹¹

¹⁰ Kovaljeff, L. & Thuneberg, T., 2018.

¹¹ Mäki-Tuuri S, 2024.

Valtavia askelia

– kiitos yhdistysaktiiveille

Katsoessani yleisesti hevosavusteisen toiminnan ja Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry:n toimintaa parinkymmenen vuoden kehityskaarella, on toiminta ottanut valtavia askelia eteenpäin. Monipuolisen toimintakentän nimikkeitä ja sisältöjä on kehitetty ja standardoitu, jolloin laadun varmistamisen lisäksi toiminta on asiakkaiden ja palvelun ostajien helpommin hahmotettavissa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta SPHT® -ohjaaja on suojattu nimike. SPHT® -ohjaajat sitoutuvat noudattamaan laatu- ja vaikuttavuus -käsikirjaa. Kiitos työstä kuuluu yhdistysaktiiveille, jotka ovat antaneet mittavan panoksen aikaa, osaamista ja yhteistyökykyä tämän mahdollistamiseksi. Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistyksen yhdistysaktiivit ovat olleet mukana monessa Hippoksen raviurheilun nuorisotyön alkutaipaleella. Mutta erityisesti Hippoliksen toimintaan liittyvissä toimissa antamalla asiantuntemusta ja näkemystä niin suunnittelu- kuin toteutusvaiheissa. Erityiskiitokset omalta osaltani Nina Fagerströmille, Kari Koistiselle, Ritva Mickelssonille ja Seija Okuloville.

Hevosavusteisen toiminnan eri toimijoiden välinen yhteistyö oli Hippoliksen koordinoimana aktiivisinta 2010-luvulla, ja vaikka Hippoliksen koordinointityö on sen resurssien pienentyttyä jäänyt tässä ajassa hieman vähemmälle, uskon, että sillä on ollut omassa ajassa hevosavusteisen toiminnan kehittymiselle oma merkityksensä.

Mielestäni sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla ja Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry:llä aktiivitoimijoineen on ollut merkittävä rooli raviurheilun nuorisotyössä ja Hippoliksessa muokkaamalla ja luomalla sitä identiteettiä millä toimimme. Ja vielä merkittävämpi rooli sillä on osana suomalaista hevostaloutta ja yhteiskuntaa. Hevosavusteiseen toimintaan kiteytyy hevosalan merkityksellisyys niin heikoimmassa asemassa oleville lapsille ja nuorille, mutta myös aikuisille ja ikäihmisille. Tekemällä elämästä hieman parempaa ihmisten hyvinvointia lisäämällä. Hevosessa on valtava voima.

LÄHTEET:

Forssan seudun hevosklusterihankkeen loppuraportti 2011. Hippolis – hevosalan osaamiskeskus ry.

HEPSIS Teamin kotisivut. Haettu 2.4.2024. <https://www.hepsis.com/me>

Korhonen S., Mäki-Tuuri S. ja Raento P., 2014. Hevoset ja yhteiskunta -hankkeen ammattimatka Ruotsiin 27.2. – 2.3.2014 matkaraportti. Pdf-julkaisu. Viitattu 2.4.2024.

<https://www.hippolis.fi/site/wp-content/uploads/Matkaraportti-Hevoset-ja-yhteiskunta-Ruotsi-27.2-2.3.2014.pdf>

Kovaljeff, L. & Thuneberg, T. (2018). Hevosavusteinen toiminta suotuisassa suunnassa. Teoksessa S. Pussinen (toim.) Uudistuva hevostalous. HAMK Unlimited Professional 20.6.2018. Viitattu 15.3.2024. <https://unlimited.hamk.fi/biotalous-ja-luonnonvara-ala/hevosavusteinen-toiminta>

Laitinen A. ja Mäki-Tuuri S. (toim), 2014. Hevoset ja kunta – rajapintoja -kirja 2. painos.

Laitinen A. ja Hollmén M. (toim), 2012, Mahdollisuuksien hevonen -hevosalan kehittämisohjelma 1. painos.

Laitinen A. ja Mäki-Tuuri S. (toim), 2015, Hevoset ja yhteiskunta – rajapintoja – elinkeinojen kehittämishanke 2012–2014. Yhteenvedo hankkeesta. Viitattu 10.4.2024.

https://www.hippolis.fi/site/wp-content/uploads/Hevoset_ja_yhteiskunta_loppuraportti_e.pdf

Hippolis, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry & Luke (2023). Hevostalous lukuina 2022. Pdf-julkaisu. Viitattu 20.3.2024.

<https://www.hippolis.fi/site/wp-content/uploads/Hevostalous-lukuina-2022-LOPULLINEN.pdf>

Lähde J., 12.9.2014, Hevosurheilu-lehti, pääkirjoitus Tarpeellista tarpeellisempi.

Hyvinvointia hevosesta - malleja hevosavusteisesta toiminnasta, 2013. YouTube-video. Hevoset ja yhteiskunta-hanke/ Hippolis. Viitattu 20.3.2024.

https://www.youtube.com/watch?v=jtzjrU_X_w8&t=60s

Mäki-Tuuri S. 2024, sähköpostiviesti.

Icehearts-toiminta otti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan omakseen Nelli Niemelä

Icehearts-toiminta on kokonaisvaltaista, tavoitteellista ja pitkäkestoista ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä (<https://www.icehearts.fi/>). Sosiaalisena urheiluseurana vuonna 1996 käynnistyneestä Icehearts-toiminnasta on kehittynyt vaikuttava, kustannustehokas ja tunnustettu varhaisen puuttumisen toimintamalli. Icehearts-toiminta edistää tukea tarvitsevien lasten ja nuorten hyvinvointia, vahvistaa osallisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. Icehearts-toiminta perustuu arvomaailmaan, jossa ihan jokainen lapsi on arvokas.

Icehearts-toiminnassa kasvattaja kulkee tukea tarvitsevan lapsen rinnalla esikoulusta täysi-ikäisyyteen saakka – 12 vuoden ajan. Kasvattaja tukee lasta koulussa, iltapäivätoiminnassa, opinnoissa, harrastuksessa ja palvelujärjestelmässä. Kasvattaja tukee myös lapsen perhettä. Kokonaisvaltaisen tuen avulla lapsi löytää omat vahvuutensa ja oppii näkemään hyvän itsessään ja muissa.

Vertaisryhmä on tärkeä osa Icehearts-toimintaa. Kasvatustyön keskusyksikkönä on Icehearts-joukkue, joka koottaa tietyn asuinalueen tai kaupunginosan lapsista. Joukkueen kokoaminen aloitetaan esikoulussa ja siihen tullaan keskimäärin 8 vuoden iässä. Joukkueessa on yleensä 15–25 erityistä tukea tarvitsevaa lasta. Joukkue on lapsille turvallinen kasvuympäristö ja vertaisyhteisö. Joukkue tarjoaa jokaiselle lapselle mahdollisuuden mieluisaan harrastukseen ja kavereihin – Iceheartsissa kukaan ei jää yksin. Jokainen Icehearts-joukkueen jäsen on yhtä tärkeä ja arvokas. Icehearts on enemmän kuin urheilujoukkue.

Icehearts-toimintaa on muun muassa Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Turussa, Hämeenlinnassa, Lahdessa, Lappeenrannassa, Porissa, Keravalla, Joensuussa, Ulvilassa ja Riihimäellä. Tampereella toimii peräti 17 Icehearts-joukkuetta. Icehearts-toimintaa järjestetään myös [ruotsiksi](#).

Kaikkiaan toiminnassa on mukana yli 1000 tukea tarvitsevaa lasta ja nuorta, joiden kanssa työskentelee lähes 70 ammattitaitoista kasvattajaa. Icehearts-toimintaa on tutkittu paljon ja THL:ssä on meneillään kaksi 13 vuotta kestävää seurantatutkimusta.

Vuonna 2014 Iceheartsin ensimmäinen tyttöjoukkue oli päässyt hyvään toiminnan alkuun. Pienten, enimmäkseen aika eläväisten tyttöjen kanssa puuhattiin joka päivä ja kaikenlaista. Yhtenä päivänä yksi tytöistä kysyi: ”Voidaanko joskus mennä silittämään poneja? Mä varmaan tykkäisin siitä.” Samalla sen ymmärsin; miten vieras ympäristö tallit voivat olla kaupunkilaislapsille ja miten kaukana mahdollisesta hevosharrastus monen lapsen ajatuksissa ja monen perheen taloudellisessa tilanteessa voikaan olla.

Tuumasta toimeen siis! Pienen etsinnän jälkeen löytyi Sipoosta AiKa-talli. Sinne olimme tervetulleita tutustumaan poneihin. Ja muutenkin tervetulleita. Se ei ollut ihan itsestään selvää, sen olin jo oppinut tämän rakkaan ja hyvin eläväisen joukkueeni kanssa kulkiessa. Ja kuten myöhemmin ymmärsin, me pääsimme samalla mukaan vaikuttavaan sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan.

Tallilla levottomista lapsista kuoriutui vähitellen rauhallisia ja sääntöihin mukautuvia hoitajia. Vetäytyvien lasten taas huomasimme voimaantuvan ja tulevan enemmän esiin hevosten seurassa. Kaikille oli selvää, että tallilla ei voi hölmöillä eikä riidellä. Hevoset ovat niin herkkiä, että ne saattaisivat pahoittaa mielensä tai jopa säikähtää. Täytyi siis opetella toimimaan yhdessä ja maltilla. Ja siinä meitä autettiin osallistaen, yhteisöllisyyteen kannustaen ja toiminnallisilla keinoin.

Koskettavimpia hetkiä vuosien varrella olivat ne, jolloin tallikäynneistä ja hevosista innostuneet maahanmuuttajataustaiset tytöt kertoivat kokemuksistaan kotona. Moni kaukaa Suomeen muuttanut vanhempi oli ollut kotimaassaan kosketuksissa hevosiin. Joku oli hakenut perheen maidot hevosella ratsastaen, toisen kotona hevosia käytettiin peltotöihin ja jonkun suvusta paljastui hevosten kasvatusta aiempien sukupolvien toimesta. Kutsuimme tietenkin näitä vanhempia mukaan tallille aina kun yhteys hevosiin löytyi.

Kyyneliltä ei voinut välttyä, kun kaukaa kotoaan Suomeen muuttanut ihminen kohtasi hevosen. Hevonen ei kysellyt äidinkieltä, vaan tunnisti, että tämä ihminen taitaa olla hevosihminen. Heillä oli yhteinen kieli ja molemminpuolinen arvostus. Dialogia ilman sanoja.

Näiden joukkueeni tyttöjen, nyt jo aikuisten, kanssa saimme käydä AiKa-tallilla monen vuoden ajan. Kannamme tästä suurta kiitollisuutta, sillä on aivan selvää, että me kaikki, niin lapset kuin aikuiset, saimme sosiaalipedagogiselta hevostoiminnalta paljon. Opimme tekemään yhdessä tallitöitä, hoitamaan hevosia ja poneja ja ratsastamaankin. Sitä paitsi aika monen lapsen paras ystävä oli ajoittain poni. Ei kai sen suurempaa asiaa voi lapsella olla.

Iloitsen siitä, että myös uusia pieniä Icehearts-lapsia, niin tyttöjä kuin poikiakin, on sittemmin päässyt talleilla käymään ja sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta hyötymään. Monilla paikkakunnilla ja monilla talleilla. Siitä kiitos avarakatseisille ja lämminsydämisille hevosihmisille – niin ja hevosille ja poneille ennen kaikkea.

Asiakkaan kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta – Jeminan tarina

Seuraava kertomus on asiakkaan oma, autenttinen teksti, jota ei tätä julkaisua varten ole mitenkään muokattu. Kirjoittajan tarkempia tietoja ei julkaista tunnistettavuussyistä.

”Ala-asteella koulunkäynti sujui hyvin ja minulla oli kavereita. Yläasteelle siirtyminen sujui melko mutkattomasti. Kahdeksannen luokan alkaessa kaveripiiri vaihtui ja kouluun meneminen tuntui hankalalta; ensin oli paljon myöhästelyä, aamupalat jäi syömättä, olo tuntui masentuneelta ja ahdistuneelta. Sitten itsetuhoajatukset pyörivät päässä jatkuvasti. Vanhat kaverit jättivät minut kaiken ulkopuolelle, syytä en ymmärtänyt. Nopeasti löysin uusia kavereita, joiden myötä jouduin huonoihin piireihin. Mutta tärkeintä minulle oli kuulua johonkin. Tunsin kuuluvani tähän porukkaan. Sitten alkoi

lintsailu koulusta, kuvioihin tuli alkoholi ja vähitellen muut päihteet. Lakkasin käymästä koulua, koska vanhat kaverit uhkailivat ja kiusasivat minua kylmästi ja julmasti.

Päihteiden käyttö oli jokapäiväistä, varastin rahaa kotoa. Karkailin kotoa. Sitten tuli se päivä, jolloin tuli otettua oikeasti liikaa, ja jouduin sairaalaan. Tämän jälkeen alkoi viilteleminen, joka jatkui vuosia. Kuvioihin tuli sossu ja nuorten psykan poli. Tällöin puheeksi nousi sijoitus, jota itse toivoin. Pääsin kauas kotoa sijoitukseen, että pääsisin eroon huonosta porukasta. Halusin sitä itse ihan todella. Muutamia retkahduksia tuli, karkasin sijoituspaikasta muutaman kerran. Kokeiltiin terapiaa ja DKT-terapiaa. Mikään ei tuntunut sopivalta, otin kuitenkin vastaan avun. Silti tuntui, että sitä juuri oikeata juttua ei löytynyt. Sitten äiti löysi esitteen sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, ja minä entisenä ponityttönä innostuin asiasta. Tätä haluaisin kokeilla. Sossu oli ehdotukselle myötämielinen ja mahdollisti kokeilujakson, jota seurasi toinen jakso. Sen jälkeen rahoitusta on saatu sukulaisilta ja vanhemmilta ja näin käynnit ovat voineet jatkua jo kuudetta vuotta – välillä ehkä vähän harvemmin. Tärkeintä on ollut tieto siitä, että aina voin palata tallille huonon fiiliksen iskiessä.

Kävin ammattikoulun, valmistuin ammattiin. Tallista tuli minulle erityisen tärkeä paikka, turvasatama. Jo matka tallille rauhoittaa mielen ja sielun, kaikki arjen murheet jäävät taakse ja on vain hevonen ja tämä hetki. Alusta asti olen saanut olla saman hevosen kanssa, joka on kaunis kuin satuhevonen, herkkä, hieman arka, turvallinen kuin kallio. Tämä elämäni pelastaja on Vienna, mikä ihmeellisen upea eläin. Vienna on ollut minulle pelastaja, lohtu, turva sekä luotettava ystävä, kenelle olen voinut kertoa ajatukseni. Olen voinut jakaa Wiennalle elämässäni tapahtuneet muutokset, surun, tuskan ja myös onnen hetket.

Vienna on ollut matkassani mukana vuodesta 2018, enkä voisi kuvitella elämääni ilman Wiennaa. Kun menen tapaamaan Wiennaa, tuntuu, että päälleni tulee kilpi, mikä suojaa minua kaikelta pahalta. Olen varma, että Wiennassa on taikaa, sillä joka kerta Vienna maagisesti korjaa minussa jotain. Wiennan kanssa voin olla täysin oma itseni. Minun ei ikinä tarvitse esittää mitään muuta, kun olen Wiennan kanssa. Vienna kuuntelee minua ja säilyttää salaisuuteni, eikä ikinä tuomitse minua mistään.

Kun puhun Wiennalle, se tuntee mitä käyn läpi sillä hetkellä. Wienna kertoo myös minulle sen, että hän kuuntelee.

Wiennan ja minun välillä on suhde, mitä ei pysty sanoin kuvailemaan. Se on jotain niin syvää ja ihanaa, että sellaista suhdetta ei muodostu edes monien ihmisten kanssa. Wienna on turvapaikkani. Kun tapaan Wiennan, se parantaa minussa niitä pieniä pieniä paloja, jotka ovat joskus menneet rikki. Wienna on täyttänyt sydämessäni sen tyhjän mustan aukon, mikä on joskus sinne syntynyt. Wienna on kuin lämmin ja rakastava syli. Wienna on korvaamaton minulle.

Tänä päivänä toimin itsenäisenä ammatinharjoittajana, asun yhdessä poikaystäväni kanssa. Kaikki tuntuu olevan erinomaisesti juuri nyt. ”

Kiitollisena Jemina, 22 v.

Ratsastusterapia ja Sosiaalipedagoginen hevostoiminta hevosavusteisen toiminnan kentässä

Sanna Mattila-Rautiainen

Hevosavusteinen toiminta voi ulkoapäin katsovalle näyttäytyä samanlaiselta ja saada aikaan hämmennystä. Talli, hevoset ja siellä käyvät asiakkaat ovat toimineet alusta alkaen yhteisen keskustelun perustana ratsastusterapian ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan välillä. Terminologia ja sen mukanaan tuomat haasteet ovat herättäneet keskustelua siinä määrin, että siitä on tehty kansainvälinen tutkimus (*Mattila-Rautiainen ym. 2023*), jonka perusteella alan kattojärjestö Horses in Education and Therapy International A.I.S.B.L. alkoi käyttää päivittäisessä viestinnässään termiä Equine Assisted Services (EAS). Tämä kirjainlyhenne toimii ns. sateenvarjoterminä kaikille erityisryhmille tarjottaville hevosavusteisille palveluille.

Yhdistykset ovat tehneet alusta alkaen yhteistyötä toimintojen tunnetuksi tekemisessä. Vuosien varrella on yhdessä oltu mukana Hippoliuksen hevosklusterihankkeessa, Horse Fair-messuilla, Hevosmessuilla, Horses in Therapy and Education (HETI Federation) kongresseissa sekä järjestetty omia kehittämis- ja laatutyöpajoja, aluksi vuosittain. Tällä hetkellä yhdistykset ovat aktiivisesti mukana Eduskunnan eläinavusteisen työryhmän asiantuntijaryhmässä luomassa selkeyttä alan terminologialle ja tuomassa tietoa paikallisille hyvinvointialueille.

EAS on lisääntynyt jopa räjähdysmäisesti 2000- luvun alusta alkaen tuoden mukanaan paljon erilaisia palveluja alalle, jopa siinä määrin, että se vaikeuttaa tutkimuksen tekemistä. Niinpä laadun kehittäminen ja sen aukikirjoittaminen koettiin tarpeelliseksi yhteisessä työpajassa. Yhtymäkohtia ja eroavaisuuksiakin ratsastusterapian ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan välillä tunnistettiin alussa mainitsemieni hevosen ja talliympäristön lisäksi vuorovaikutus, aikuisen ohjaama strukturoitu toiminta, tavoitteellisuus sekä turvallisuus. Eroavaisuuksista suurimpana tunnistettiin se, että ratsastusterapiaan tullaan aina lääkärin läheteellä.

Ammatillisen täydennyskoulutuksen lisäksi molempien yhdistysten jäsenet toivoivat lisää verkostoitumista näiden yhdistysten jäsenten välillä. Muutamilla paikkakunnilla yhteistä tapaamisia järjestetäänkin jo säännöllisesti. Näissä pienemmissä tapaamisissa on helppo luoda strategiaa EAS tunnetuksi tekemiselle omalla toiminta-alueella sekä tutustua alan toimijoihin. Tämä helpottaa asiakkaan ohjaamista oikealle toimijalle jo heti alusta alkaen.

Suomen ratsastusterapeutit ry haluaa toivottaa onnea Sosiaalipedagogiselle hevostoiminta ry:lle sen 20- vuotistaipaleen johdosta.

Viitteet:

Mattila-Rautiainen, S., Brennan, R., Emond, N., Horne, V., Volpe, G., Arrieta, K., Stergiou, A.. A Prospective international Study in human-equine interactions- preliminary results. HETI journal 2023.

<https://doi.org/10.58862/NJBV1737>

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta erityistä tukea tarvitsevien ja vammaisten asiakkaiden kanssa

Sari Jaatinen

Olen työskennellyt erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden parissa 2000-luvun alkupuolelta alkaen. Hevosten pariin pääsin lapsena ja opiskelin ensimmäisen ammattinikin hevosiin liittyen. Sosionomi amk opintojen myötä aloin miettiä tarkemmin hevosten sekä vammaistyön yhdistämistä ja aloitin ohjaamaan erityisratsastuksia. Sosiaalipedagogisen hevostoimintaohjaajakoulutuksen myötä ja oman yrityksen kautta hevostoiminta pääsikin hiljalleen käyntiin vammaispuolen ohjaajan työni rinnalle. Vuosi vuodelta hevosavusteisentyön määrä on kasvanut ja olen kouluttautunut lisää. Yritystoiminta on muuttunut päätoimiseksi, asiakaskunta on laajentunut ja eri menetelmiä on tullut käyttöön. Tässä kirjoituksessa tuon näkökulmia, ajatuksia ja kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta kehitysvammaisten, autismikirjon, kuulo- ja näkövammaisten, kuurosokeiden sekä monivammaisten asiakkaiden kanssa. Heidän kanssaan sosiaalipedagogisella työotteella säännöllisesti toimimisesta hevosteni kanssa minulla on kokemusta yli kymmenen vuotta.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tallillamme edellä mainitun asiakasryhmän kanssa ennaltaehkäisevää, tavoitteellista sekä toimintakykyä ylläpitävää ja lisäävää toimintaa. Hevostoiminnassa korostuvat elämyksellisyys, osallisuus ja moniaistillisuus. Asiakkaille hevostoiminta on päivätoimintamaista ja he käyvät talilla keskimäärin kerran viikossa tunnin kerrallaan, useidenkin vuosien ajan. Toiminnankesto ja tiheys määritellään asiakkaan tarpeen mukaisesti. Osa asiakkaista käy päivä- tai työtoiminnassa myös muualla hevostoiminnan lisäksi. Joillekin asiakkaista hevostoiminta on viikon ainoa kodin ulkopuolinen päivätoiminta. Tallilla toiminta toteutuu yksilöohjauksena tai pienryhmässä ja asiakkaalla voi olla mukanaan oma avustaja. Asiakkaille on hevostoimintaan usein maksusitoumus omalta hyvinvointialueelta. He voivat käydä myös itsemaksavina. Kommunikointi asiakkaiden kanssa tapahtuu puhetta tukevia tai korvaavia kommunikaatiomenetelmiä hyödyntäen. Tallillamme onkin käytössä puheen lisäksi kuvat, piirtäminen, tukiviittomat, viittomakieli sekä taktiiliviittomat. Asiakkaiden omia tabletteja käytetään vuorovaikutuksen tukena sekä tallentamaan tärkeitä hetkiä tallilta.

Hevostoiminnan yleisinä tavoitteina voidaan pitää mielekkään toiminnan saamista arkeen, jolla tuetaan asiakkaan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lisäksi vahvistamme vuorovaikutusta, asiakkaan kokemusta kuulua yhteisöön, olla tärkeä, osaava sekä pystyvä. Hevosista saa aidon ystävän ja talliympäristössä mahdollistamme onnistumisen kokemuksia. Jokaiselle asiakkaalle laaditaan yksilölliset tavoitteet ja niiden toteutuksessa hyödynnetään asiakkaan omia mielenkiinnonkohteita. Joillekin tallilla parasta on päästä tekemään ”oikeita hommia” ja kottikärryt ovat se juttu, kun taas jollekin toiselle hevoset ovat merkityksellisintä kaikessa toiminnassa. Hevostoiminnan sisältö rakentuukin asiakkaan tavoitteiden mukaisesti ja se pitää sisällään tallin normaaliin arkeen kuuluvia asioita kuten esimerkiksi hevosten hoitoa ja ruokintaa, talutusta, tallitöitä, kärryillä ajoa tai ratsastusta. Hevosten kanssa toimiminen tuo luontevan tavan harjoitella hieno- ja karkeamotorisia taitoja. Näistä esimerkkinä lukkojen sekä solkien kiinnittäminen tai kottikärryjen työntäminen ja ämpärin kantaminen. Hevosista huolehtiminen säännöllisen ravinnon, puhtauden, levon ja liikunnan osalta tuo myös mallin omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen. Myönteiset vaikutukset syntyvät vuorovaikutuksen, kokemuksellisuuden ja osallisuuden kautta.

Aistivamman henkilön hevostoiminnassa keskitytään moniaistillisiin kokemuksiin, joita talliympäristö luontevasti tarjoaa. Erilaisten psykofyysisten toimintojen kautta saadaan aistikokemuksia (tunto, haju, kuulo, näkö, proprioseptiikka), joilla vahvistetaan kokemusmaailmaa, rohkaistaan kokeilemaan uusia asioita ja tuetaan liikkumistaitoa. Hevosien kanssa vuorovaikutus välittyy kokonaisvaltaisesti aistimalla hevosen kokoa, lämpöä ja liikettä. Kulkeminen erilaisilla pohjamateriaaleilla (lumi, hiekka, kura, nurmi, sementti, kuivikemateriaali) vahvistetaan monipuolisesti kehoa. Motivaatio osallisuuteen nousee usein oikeiden toimintojen kautta, joilla on syy-seuraussuhde. Tallilla on tarjottavana käsillään aktiivisesti tutkivalle asiakkaalle paljon erilaisia materiaaleja, pintoja, muotoja ja lämpötilaltaan erilaisia asioita. Ne mahdollistavat myös aistiyliherkän tutustumaan ja kokeilemaan erilaisia asioita.

Toiminta vaikeavammaisten ja hevosten kanssa vaatii huolellisuutta turvallisuuden kannalta. Hevosten tulee olla tehtävänsä koulutettuja ja soveltua luonteensa puolesta työskentelyyn. Asiakkaan pyörätuoli, valkoinen keppi tai muu apuväline täytyy hevosten näkökulmasta tulla tutuksi ja

turvalliseksi, jotta ne eivät aiheuta vaaratilanteita toiminnassa. Oman kokemukseni mukaan hevoset oppivat ja tottuvat nopeasti asiakkaiden erilaisiin ääntelyihin, kiljahduksiin ja lihasten tahattomiin liikkeisiin, ymmärtäen etteivät ne kohdistu heihin, kun saavat mahdollisuuden tutustua niihin omassa tahdissaan. Hevosten ja ohjaajan välinen molemminpuolinen luottamus sekä toimivayhteistyö on merkityksellinen turvallisuuden lisääjä. Asiakkaille ei usein pysty kertomaan turvallisuusohjeita, jolloin itsellä tulee olla toimintatapa sisäistettynä, mikäli vaaratilanne sattuu. Yhteistyö asiakkaan avustajan kanssa on lisäksi tärkeää ja toisinaan voi olla perusteltua käyttää hevoselle omaa avustajaa. Asiakkaan kulloinenkin päivän toimintakyky tulee tiedostaa ja valita siihen soveltuvat tehtävät. Toimintaa on pystyttävä myös muuttamaan nopeasti tilanteen niin vaatiessa.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkitys asiakkaalle voidaan nähdä usein jo ennen toiminnan alkua asiakkaan kotiympäristössä innokkaan lähdön odottamisena. Tallille voidaan saapua hymyssä suin ja toiminnan aikana ilo välittyy aidosti, kun sen hetki on. Asiakas voi olla hevostoiminnan jälkeen väsynyt kokonaisvaltaisesta toiminnasta. Asiakas ja/tai hänen lähipiiri antaa hevostoiminnasta palautetta ja kuvaavat sen merkityksellisyyttä. Se voi näkyä arjessa esimerkiksi levollisuutena, uni-valverytmiä tukevana, fyysisen ja psyykkisen kunnon kohentumisena, toiminnanohjauksen ja omatoimisuuden lisääntymisenä sekä vuorovaikutuksen vahvistumisena. Pitkäjänteisyys voi lisääntyä ja keskittyminen yhtäjaksoisesti toimimaan voi kasvaa.

Asiakkaan lähipiirin kertomat havainnot ovat tärkeitä mittareita. Hevostoiminnassa ylitetään itsensä ja unohdetaan toimintaa rajoittavia esteitä. Jos aikaisempi liikkuminen luonnossa on vaatinut kädestä kiinni pitämistä, niin hevosille heinien vienti tarhaan sujuukin hienosti itsenäisesti ja mielekästekeminen saa unohtamaan omat pelot. Pyörätuolissa oleva asiakas voi pohtia, ettei kykene taluttamaan hevosta. Kun kerrotaan, että yhdessä siinä onnistutaan, ollaankin jo kohta menossa. Asiakas taluttamassa hevosta narusta kiinni pitäen, avustaja pyörätuolia työntäen ja minä hevosen toisella puolella varmistamassa sopivan vauhdin ja etäisyyden. Hevonen voi tukea näkövammaisen itsenäistä liikkumista toimiessaan opashevosena eli suunnan näyttäjänä tai antamalla jalat liikuntavammaiselle. Hevostoiminta antaa asiakkaille myös merkityksellisen hetken tulla kohdatuksi ja kuulluksi. Erityisyys tai vammaisuus ei siis estä hevostoimintaa. Ajattelen, ettei niin isoa vammaa

tai toiminnan rajoitetta ole, etteikö jotenkin voisi olla tärkeä ja osallisena. Yhdessä tehden moni toiminta mahdollistuu! Sosiaalipedagoginen hevostoiminta soveltuukin hyvin erilaisille asiakasryhmille.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan – yhteisöllisyyden voima nuorisotyössä sekä yhdistystoiminnassa

Emmi Paananen

Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta on tullut minulle luonteva tapa toteuttaa nuorisotyön tavoitteita. Talliyhteisössä vahvistan nuorten suhteita muihin ihmisiin, yhteiskuntaan sekä maailmaan ja luontoon. Se on syrjäytymisen ehkäisyä ja sosiaalista vahvistamista parhaimmillaan. Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys puolestaan merkitsee minulle kollegiaalista verkostoa, yhteiskehittämistä sekä potentiaalista joukkovoimaa yhteisen hyvän edistämiseksi. Tulevaisuudessa toivon näkeväni yhä kasvavan tietoperustan työmme vaikutuksista, vahvistuneita alueellisia verkostoja sekä hevosalan sisällä ansaittua arvostusta. Tämä teksti on yhdistyksen jäsenen ammatillista arvopohdintaa sekä unelmointia yhdistystoiminnan tulevaisuudesta.

Nuorisotyön ammattilaisen suunnantarkistus - ihmisen sosiaalinen luonto ja monilajiset yhteisöt huomionkohteeksi

Oivalsin työskenneltyäni pitkään kohdennetun nuorisotyön parissa, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta vastaa suoraan kohtaamieni nuorten elämäntilanteisiin. Työmuodon tavoitteina sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen sekä syrjäytymisen ehkäisy (Luonnonvarakeskus, 2019) ovat juuri sitä, mitä kohdennetussa nuorisotyössä tehdään. Havahduin, että pystyn hevostoiminnalla tarttumaan haavoittuvassa elämäntilanteessa elävien nuorten arjen kipeisiin kysymyksiin, kuten kiusaamiskokemuksiin ja yksinäisyyteen tai hauraisiin osallisuudenkokemuksiin ja ulkopuolisuuden tunteeseen (Paananen ym., 2022, 17). Toisin sanoen oivalsin, että pystyn toteuttamaan työni tavoitteita talliympäristössä, joka on itselleni luonteva ja arvokas arjen toimintaympäristö.

Talliarki ja -yhteisö ovat minulle nykyään tavoitteellinen ja ammatillinen toimintaympäristö. Sosiaalisesti vahvistavin ja toiminnallisien menetelmin toteutan siellä nuorisotyön ydintavoitteita. Näitä tavoitteita ovat mm. nuoren identiteetin ja itsetuntemuksen sekä sosiaalisten taitojen vahvistaminen, arjenhallinnan tukeminen, oppimis- ja työelämätaitojen kartuttaminen sekä laajasti elämänhallinnan tunteen edistäminen (Paananen ym., 2022, 8-9). Talliyhteisö on minulle mitä hedelmällisin paikka tukea nuoren suhteita toisiin ihmisiin, omaan elinympäristöön sekä laajemmin yhteiskuntaan, maailmaan ja luontoon ([Kiilakoski ja Määttä 2023, 74](#)). Keskeistä työssäni nuorten parissa onkin nuorten toimijuuden ja osallisuuden tukeminen. Lisäksi vertaissuhteiden sekä omaehtoisen- ja yhteisöllisen toiminnan mahdollistaminen kuuluvat nuorisotyön tehtäviin. Mikä siis sen parempi paikka näille tavoitteille kuin talliarki yhteisöllisine ja arkisine askareineen.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myötä nuoret saavat rinnalleen lisäksi myös tallin muut ihmiset sekä hevoset. Heille avautuu uudenlainen arjen toimintaympäristö, johon kuulua ja kiinnittyä. Se on valtava voimavara sekä minulle ammattilaisena että nuorille heidän arjessaan. Lisäksi nykyisessä päivätyössäni nuorisoalan asiantuntijatehtävissä hyödynnän sosiaalipedagogista ajattelua laajasti. Hevostoiminnan kautta on syventynyt osaaminen toiminnallisuudesta ja yhteisöllisyyden merkityksestä. Täydennyskoulutus on tarjonnut minulle uudenlaisen toimintaympäristön, toiminnallisen orientaation sekä vahvistanut omaa nuorisotyöllistä ja -kasvatuksellista ajatteluani. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on toiminut eräänlaisena suunnantarkistuksena työurallani.

Sosiaalipedagogisten hevostoimintaohjaajien yhteisenä tehtävänä on toimia ihmisen sosiaalisten tarpeiden, yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden äärellä. Kiinnitämme kasvatuksellisen katseemme inhimillisiin perustarpeisiin eli ihmisen suhteeseen muihin ihmisiin, yhteisöihin ja ympäröivään. Sosiaalipedagogiikan ihmiskäsitys pohjautuu ajatukseen, jossa ihminen kasvaa ihmiseksi ihmisyyhteisössä ja yhteiselämä on ihmisyyden edellytys (Nivala ja Ryyänen, 2020, 90). Tämä ajattelu ohjaa meitä toimiessamme ihmisten rinnalla, mutta ei yksin riitä vastaamaan yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden määritelmään talliympäristössä.

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa yhteisö muodostuu ihmisten ja hevosten vuorovaikutuksessa. Toiminnan perustana on oltava vastuullinen ihmisyyys, jossa luonnonympäristön ja toislajisten eläinten itseisarvo on lähtökohtaisesti hyväksytty. Kuten ei ihmisiä, ei myöskään muita eläimiä tule nähdä toiminnan kohteina tai välineenä. Niiden itseisarvo tunnustetaan ja ne nähdään osana yhteisöä. (Nivala ja Ryytänen, 2020, 92)

Hevostoimijoiden on siis otettava huomioon, että inhimillisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin lisäksi tulee toiminnassa edistää myös muiden eläinten ja koko luontoympäristön hyvinvointia (Nivala ja Ryytänen, 2020, 299). Tämä kriittinen ajattelutapa kuuluu luontevasti myös nuorisotyöhön. Hevostoiminta tarjoaa lajien välisiä yhteisöllisiä kokemuksia, jotka kasvattavat ihmistä kohti kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kestävää tulevaisuutta. Juuri kestävä kehitys sekä luonnon ja elämän kunnioitus ovat nuorisotyötä ohjaavia lähtökohtia, jotka ovat kirjattuna myös Nuorisolakiin (Nuorisolaki 1285/2016).

Minun tärkein tehtäväni tallilla on tarjota yhteenkuuluvuuden kokemuksia ja lauman suojaa niille nuorille, jotka siitä erityisesti hyötyvät. Vaikka työskentelen ensisijaisesti ihmisten tarpeiden ja tavoitteiden äärellä, tulee toiminnassa kiinnittää erityistä huomiota hevosen rooliin työskentelyssä. Me sosiaalipedagogiset hevostoimintaohjaajat emme saa sortua hevosen välineellistämiseen. Emme myöskään hevosen inhimillistämiseen asemoidessamme hevosta esimerkiksi ihmisen kaltaiseksi kasvatuskumppaniksi tai tunnetyöntekijäksi. On eettisesti ja työn onnistumisen kannalta kyseenalaista odottaa hevoselta asioita, joihin hevonen ei pysty vastaamaan. Hevosen näkökulman huomioiminen alan kehittämisessä tuleekin huomioida yhä paremmin. (Lipponen ym., 2023, 69) Minulle on tärkeää tarkastella kriittisesti omaa toimintaani, jotta en aseta hevosta alisteiseen asemaan suhteessa omiin tai nuoren tavoitteisiin. Vaikka nuoren toiveisiin ja tarpeisiin vastaaminen on minulle tärkeää, on vastuullista ja myös kasvattavaa pohtia niiden mahdollisia vaikutuksia hevoseen. Sosiaalipedagogisen hevostoimintaohjaajan ammatillisuudesta ja eettisyydestä kertoo se, että emme pelkästään vahvista ihmisiä osana yhteisöä vaan toiminta on kestävä ja reilua myös hevosen näkökulmasta. Koen, että tämän suhtautumistavan levittäminen toimintamme kautta on yhteiskunnallista vaikuttamistyötä eläinten puolesta ja tärkeä osa sosiaalipedagogista orientaatiota.

Korostan vielä sitä erityisyyttä, joka sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on yhteiskunnallisesti. Lipponen ym. (2023, 68) toteavat, että talliyhteisön roolia on syytä korostaa jatkossa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittämisessä ja alan koulutuksessa. Yhteisöllisyyden merkitys on tunnistettu yhdeksi työmuodon keskeisesti vaikuttavista tekijöistä. Tämä on hyvä ottaa tarkempaan tarkasteluun. Yhteisöllistä työtettä ja näkökulmaa lisäämällä vahvistamme yksilöitä, heidän lähiyhteisöjään sekä laajemmin yhteiskuntaa. Vahvistamalla ihmisten sosiaalista luottamusta, vahvistamme yksilön kiinnittymistä yhteiskuntaan ja lujitamme yhteiskunnan perustana olevaa kansalaisluottamusta (Paananen ja Piironen, 2021). Talliyhteisön kasvattava voima vastaa siis aikamme suurimpiin kipukohtiin. Vaikutamme syrjäytymisen ehkäisyyn sekä yhteisöjen pirstoutumiseen yksilökeskeisessä ajassa. Meillä on tarjota sellaisia arvoja ja toimintaa, jota aikamme janoaa. Juuri näiden vaikutusten osoittaminen ja näkyväksi tekeminen on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kannalta keskeistä.

Yhdessä olemme enemmän - yhteistoiminta yhdistystoiminnan elinehtona

Minulle oli jokseenkin itsestään selvää, että liityn yhdistyksen jäseneksi opintojeni aikana vuonna 2020. Kansalaistoiminta on merkinnyt minulle aina paljon. Se on tarkoittanut varhaisia harrasteyhteisöjä, ensimmäistä työpaikkaa, kansalaistoiminnan korkeakoulututkintoa, ammatillista edunvalvontaa, yhteiskunnallista vaikuttamista sekä oman toimialani kehittämistä. Työskentelen tällä hetkellä päätyönäni valtakunnallisessa nuorisoalan asiantuntijajärjestössä Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry:ssä. Tämän rinnalla toimin sivutoimisesti sosiaalipedagogisena hevostoimintaohjaajana Vermon Ravikoululla. Koska hevostoimintani on sivutoimista eikä minulla ole vakituista työparia tai tiimiä ympärilläni, korostuu yhdistyksen tarjoama yhteisöllinen ja ammatillinen tuki erityisellä tavalla. Tässä yhtälössä jäsenyys ja aktiivinen toiminta Sosiaalipedagogisessa hevostoimintayhdistyksessä on luontevaa. En nimeä itseäni yhdistysaktiiviksi, mutta kiinnostuneeksi ja sitoutuneeksi aktiiviseksi jäseneksi.

Kansalaistoiminta on Suomessa laajaa ja monipuolista ja yhdistyksillä on suuri merkitys yhteiskunnassa. Suomessa toimii yli 100 000 yhdistystä. Ne toimivat tyypillisesti elämäntapa- ja elämäntyyliyhdistyksinä esimerkiksi kulttuuri ja harrastustoiminnan parissa tai erilaisina poliittisina ja ammatillisina yhdistyksinä esimerkiksi edunvalvonnan parissa. (Ryynänen, 2020) Näen Sosiaalipedagogisen hevostoimintayhdistyksen toimialamme kannalta erittäin merkityksellisenä ja myös luontevana osana kansalaistoimintakenttää. Ilman yhdistystä työmme merkitys olisi vaikea saada näkyväksi emmekä saisi ääntämme kuuluviin. Emme myöskään onnistuisi yhdessä kehittämään toimintaamme valtakunnallisesti tai käymään keskustelua sidosryhmiemme kanssa. Ilman yhdistystä en olisi opintojeni aikana löytänyt kollegoideni pariin, oppinut muiden toiminnasta tai saanut tarvitsemaani tukea työni kehittämiseen. Olisin jäänyt vaille Laatu- ja vaikuttavuuskäsikirjaa (Lipponen ja Vehmasto, 2021) sekä SPHT®-tavaramerkkiä.

Yhteisön jokaisessa jäsenessä on yhdistystoiminnan voima. Mikäli jätämme toiminnan vain aktiivien varaan, voimme varmuudella sanoa, ettei yhteinen ääni ja tunnettuus tai toiminnan kehittyminen ja vaikutusten esiin nostaminen ole mahdollista. Se, että yhdistys lopulta onnistuu tuomaan ihmisiä yhteen ja saamaan aikaan muutosvoimaa, on omalla tavallaan kasvatuksellinen prosessi. Tässä prosessissa jäsenistö kaipaa tukea ja ohjausta. Osallistavassa ja yhteisöllisessä yhdistystoiminnassa tavoitteena on edistää ihmisten rohkeutta ja halua yhteistoimintaan, tarjota monenlaisia osallistumisen mahdollisuuksia sekä lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Meidän on huomioitava näiden elementtien toteutuminen omassa toiminnassamme. Osallistavaksi toiminta muuttuu, kun ihmiset kokevat itsensä merkitykselliseksi ja saavat tunteen, että voi ja kannattaa vaikuttaa yhteisiin asioihin. (Nivala ja Ryynänen, 2020, 139–140) Jäsenkokemusten seuraaminen on tärkeää ja auttaa yhdistystä toimimaan jäsenistön tarpeiden ja toiveiden mukaan.

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys on tarjonnut minulle näitä kokemuksia. On tarjoutunut todellisia vaikuttamisen paikkoja ja olen saanut ammatillista vertaistukea. Tiedän, että arjen työni tukena on laaja verkosto kokeneita eri alojen ammattilaisia. Olen oppinut paljon jo lyhyessä ajassa kollegoideni työstä ja kehittämistoiminnasta. Olen kysellyt kollegoilta vinkkejä työn hinnoitteluun, ideoinut yhdistyksen viestintäsisältöjä, osallistunut koulutuksiin ja pyytänyt neuvoa laatukäsikirjan

käyttöön. Koen, että yhdistys on vastavuoroinen verkosto, joka tukee toimijaa arjen työssä ja joka saa elinvoimansa jäsenistön aktiivisuudesta. Haluan kuitenkin muistuttaa, että me aktiiviset jäsenet emme voi tuudittautua siihen, että kokemus yhdistystoiminnasta olisi kaikille sama. Syrjäytymistematikan äärellä työskentelevänä rohkenen ja koen suorastaan velvollisuudekseni nostaa esiin kysymyksiä, joilla vältämme tahatonta tai tahallista yhteisön ulkopuolelle sulkemista. Kysymyksiä, joita me nuorisotyössä joudumme kysymään itseltämme jatkuvasti ja joilla voi ehkäistä ulossulkevat toimintatavat omasta toiminnasta; Onko yhdistystoiminnan kynnys joillekin liian korkea? Jäävätkö jotkut paitsi yhteisestä hyvästä? Edistämmekö varmasti kaikkien yhteisiä tavoitteita ja huomioimmeko myös ja erityisesti kaikista heikoimmat? Tai sulkeeko toiminta tällaisenaan joitain ulos? Ja erityisesti on kysyttävä, kuinka voimme toimia yhä paremmin ja mukaan ottavammin? (Lasten ja nuorten keskus, ei pvm)

Sosiaalipedagogisessa hevostoimintayhdistyksessä on muutosvoimaa. Se on sitä voimakkaampaa mitä enemmän toimijat innostuvat mukaan yhdistystoimintaan. Puhun voimasta, joka onnistuu kehittämään, tuomaan ääntään esiin ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Me yhdistyksenä ja yksittäisinä jäseninä voimme tuottaa tietoa hevosavusteisen- ja luontoperustaisen työn vaikutuksista ja mahdollisuuksista. Me voimme vahvistaa yhteisöllisyyttä yhteiskunnassa. Voimme tehdä yhteistyötä läheisten toimijoiden kanssa ja edistää yhdessä tärkeitä asioita. Me voimme vahvistaa hevosalan sosiaalista lisenssiä, edistää hevosten hyvinvointia ja keskustella eläinkysymyksistä. Voimme edistää juuri sitä hyvää, mihin uskomme. Yhteistoiminnalla ja osallistumalla muutos on meidän kaikkien näköistä.

Yhteinen suunta meillä jo on. Olemme järjestäytyneet, meillä on säännöt ja tarkoitus. Olemme määritelleet tehtäväksemme sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittämisen yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa, jäsenten välisen yhteistoiminnan ja osaamisen lisäämisen sekä tietoisuuden lisäämisen toimimalla verkostoissa ja olemalla esillä tapahtumissa (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry, ei pvm.). Meillä on voimanamme jo 20 vuoden verran kokemusta. Meidän on kuitenkin syytä pysähtyä säännöllisesti, katsottava menneeseen ja otettava opiksi kokemuksista. On myös tarkistettava ajoittain suuntaa ja eletävä ajassa. Yhdistyksemme on elinvoimansa vuoksi

puhuttava säännöllisesti yhteisistä arvoista ja visiosta sekä luotava strategioita. Strategiatyöllä tarkoitan yhteistä toimintaa, jossa luodaan tilannekuva ja hahmotetaan tulevaisuuskuvaa, suunnitellaan toimenpiteitä kohti tulevaa sekä niiden seurannan ja arvioinnin keinoja. Strategiatyö on laajasti ajateltuna halutun tulevaisuuden luomista. (SOSTE, 2020) Tämänkaltaisen arvo- ja tulevaisuuskeskustelun näen kuuluvan yhteisölliseen ja elävään yhdistystoimintaan. Minä jäsenenä haluan olla tekemässä aktiivista kansalaistoimintaa. Luotan vakaasti siihen, että tulevaisuudessa odottaa juuri se, mistä uskallamme unelmoida ja mitä kohti rohkenemme kulkea.

Unelmien tulevaisuus – lisääntyvää tietoa, hevosalan kehittämistä sekä vahvat alueverkostot

Minkälaisia unelmia meillä jäsenellä on vuonna 2024, kun yhdistys on kasvanut nuoren aikuisen ikään? Minun unelmissani meillä on tunnettuutta ja työstämme sekä sen vaikutuksista on saatavilla yhä paremmin tietoa. Lisäksi meillä on vakiintunut ja arvostettu asema hevosalan sisällä. Tätä kehitystä ovat tukemassa vahvat alueelliset vertaisverkostot, joiden avulla keskustelu sekä paikallisesti että valtakunnallisesti käy aktiivisena. Työn tarkoitus, tavoitteet ja vaikutukset on siis tunnistettu ja toimijat ovat yhä lähempänä toisiaan. Nämä tulevaisuuden unelmat perustuvat ajatukselle, jossa yhä suuremmalla joukolla on SPHT®-tavaramerkki ja myös Laatu- ja vaikuttavuuskäsikirjalla sekä jäsenkyselyillä on selkeä ja vakiintunut asema toimijoiden ja yhdistyksen työn tukena.

Tulevaisuudessa asiantuntijuutemme on kysyttyä. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutusta sekä toimijoita arvostetaan korkean osaamisen, laadun ja eettisyytensä vuoksi. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja muu ammatillinen eläinavusteinen toiminta tunnetaan vaikuttavina työmuotona eri toimialoilla. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että luonnon ja eläinten itseisarvo on tunnustettu laajasti yhteiskunnassa. Erityisesti niiden parissa tehdyn työn hyvinvointivaikutukset tunnetaan laajasti. Yhdistyksemme on tehtävä jatkuvaa työtä tämän tavoitteen edistämiseksi esimerkiksi osallistumalla valtakunnalliseen vuoropuheluun eläin- ja luontoavusteisen työn ympärillä, tarjoamalla tietoa kuntien sekä hyvinvointialueiden päätöksentekoon ja tekemällä yleisesti työtä näkyväksi.

Tulevaisuudessa sosiaalipedagogisen hevostoimintaohjaajan asiantuntemus on yhä paremmin hyödynnetty voimavara ennaltaehkäisevissä sekä kuntouttavissa palveluissa. Vahvuutemme on jo nyt kokonaisvaltainen työskentelytapa, jota hyödynnetään mm. lastensuojelussa ja nuorisotyössä, perhetyössä, oppimisen tukena tai kuntouttavassa työtoiminnassa, päihde- ja mielenterveystyössä sekä ikäihmisten ja muistisairaiden parissa (Luonnonvarakeskus, 2019). Vakiintuneempi asema ja lisääntyvä tunnettuus vaativat, että yhdistys ja toimijat osaavat paremmin sanoittaa ja viestiä työstä sekä sen vaikutuksista. Jatkossa on vastattava yhä kattavammin mm. seuraaviin kysymyksiin: Mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ja mitä se ei ole? Miksi sitä tehdään? Minkä verran työtä tehdään valtakunnallisesti? Miten palvelun pariin pääsee? Minkälaisia asiakasryhmiä palvellaan? Mitä asiakasryhmien parissa konkreettisesti tehdään? Mitä todennettuja hyötyjä toiminnasta on asiakasryhmille? Minkälaisia laajoja vaikutuksia työllä on? Miksi palveluun kannattaa satsata resursseja? Ja ennen kaikkea, miten asiakkaat itse hevostoimintaa arvioivat? Mikäli meillä on jo olemassa kaikki vastaukset, on tehtävänämmä vaikuttavuusviestintä ja näkyväksi tekeminen. Uskoakseni kuitenkin emme vielä osaa valtakunnallisesti, kattavasti ja yhtenevästi vastata kaikkiin kysymyksiin.

Jäsenistön ammatilliset taustat ulottuvat laajasti sosiaali-, terveys- ja kasvatusalueille (Luonnonvarakeskus, 2019) ja monialaiset verkostot ovat olemassa oleva voimavara. Tästä yhdistyksen on suositeltavaa ottaa kaikki hyöty irti. Ohjaajien verkostoja voi systemaattisesti hyödyntää tunnettuuden lisäämiseksi ja monialaisen vuoropuhelun edistämiseksi. Monialaisen yhteistyön edistämisen keinoja ovat esimerkiksi paikallistason säännöllinen yhteydenpito eri palveluihin, infotilaisuudet, sovittujen ja dokumentoitujen yhteistyömallein kehittäminen sekä palvelukartoitusten tekeminen (Paananen ym., 2022). Lisäksi tunnettuuden edistämiseksi yhdistyksen jäsenten tulee yhä säännöllisemmin vieraila sosiaali-, terveys- ja kasvatustilan oppilaitoksissa. Erityisesti niissä, joissa ei ole perinnettä täydennyskoulutuksen tarjoamisesta. Oppilaitosvierailujen valtakunnallisena tavoitteena tulee olla opiskelijoiden kiinnostuksen herääminen ja tiedon levittäminen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyistä ja mahdollisuuksista. Näin myös potentiaaliset uudet toimijat osaavat suunnitella opintopolkujaan kohti täydennyskoulutusta ja osaavat hakeutua opiskelijaharjoitteluihin alamme työtehtäviin.

Oppilaitosyhteistyöllä varmistamme, että valmistuttuaan opiskelijat vievät työelämään ymmärrystä eläin- ja luontoavusteisen toiminnan potentiaalista. Lisäksi tartumme kiinni yhdistyksestä kiinnostuneisiin uusiin jäseniin sekä täydennyskoulutuksesta kiinnostuneisiin tulevaisuuden tekijöihin.

Tulevaisuuden hevosalalla sosiaalipedagoginen hevostoiminta on näkökulmana levinnyt yhä useamman tallin ja keskusjärjestöjen toimintaan. Toiskan Terapeuttinen Talli (Terapeuttinen Talli, 2021) ei ole enää aivan ainutkertainen harvinaisuus hevosalan sisällä. Hevosalan palvelut ovat laajentuneet valtakunnallisesti yhä monimuotoisemmiksi. Sosiaalipedagogiset hevostoimintaohjaajat ovat talleilla arvostettuja työntekijöitä, aivan kuten hevosenhoitajat tai tallimestarit. Tallit toimivat tulevaisuudessa yhä vahvemmin kasvun ja hyvinvoinnin ympäristöinä, joissa sekä työntekijät, hevoset että asiakkaat voivat hyvin. Juuri ihmisten ja hevosten hyvinvoinnin lisäämisessä sekä yhteisöosaamisessa sosiaalipedagogisilla hevostoimintaohjaajilla on paljon annettavaa. Tulevaisuudessa tämä käsitys on laajasti jaettu hevosalan sisällä. Lisäksi kunnissa ja hyvinvointialueilla arvostetaan paikallisten tallien sosiaalipedagogista toimintaympäristöä ja ammattitaitoa. On ymmärretty, että tallit palvelevat laajasti varhaiskasvatusta, opetusta, nuorisotyötä, vapaata sivistystyötä, työllisyystoimintaa ja liikunta- ja vapaa-ajanpalveluita sekä sosiaali- ja terveystyöpalveluita. Me yksittäiset toimijat, yhdistyksen tuella, olemme rakentamassa uudenlaisia kumppanuuksia ja kytkevässä hevosalaa osaksi hyvinvointiyhteiskuntaa. Näin olemme myös avainasemassa hevosalan sosiaalisen lisenssin, vastuullisuuden ja kestävyys edistämässä. Tätä kirjoittaessani sekä Suomen Hippoksen vastuullisuusohjelma (Hippos, 2022) että Suomen Ratsastajainliiton vastuullisuusohjelma (Suomen Ratsastajainliitto, 2024) korostavat hevosten hyvinvointia, ihmisten yhdenvertaisuutta ja hyvinvointia sekä kestävä kehityksen arvoja. Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys voi siis luontevasti rakentaa hevosalan tulevaisuutta yhdessä alan kattojärjestöjen kanssa. Tähän yhteistyöhön me tarjoamme sitä osaamista ja hyvää, mikä meillä sosiaalipedagogisen orientaatiomme kautta on olemassa.

Edellä kuvattujen tavoitteiden saavuttamiseksi on aktivoiduttava alueellisesti ja paikallisesti. Meidän on jäsenistössä tartuttava niihin kutsuihin ja kyselyihin, joita yhdistykseltä tulee. On osallistuttava yhdistystoiminnan kannalta tärkeisiin toimiin ja tuettava kehittämistyötä omalla panoksellamme. Ensimmäinen konkreettinen askel on tutustua viimeisimmän Ohjaajakyselyn (2021) sekä SPHT® 2030 kyselyn (2021) tuloksiin. Tutustumalla yhdistyksen omaan tiedontuotantoon voi itse hyötyä kertyneestä tiedosta. Tieto opettaa uutta koko toimialasta ja ennen kaikkea innostaa tuottamaan tietoa yhä paremmin. Kun kiinnostus ja tarve jäsenkyselyiden kaltaiselle tiedontuotannolle jäsenistössä herää, on yhdistyksellä suurempi motivaatio ja tarkoitus niiden toteuttamiseen. Tutustumalla olemassa oleviin jäsenkyselyihin huomaa, että vastaajia on vähän. Tämä väistämättä vaikuttaa koko toimialan tunnettuuteen. Olemme vielä tilanteessa, jossa herää kysymys; kuinka kertoa tarinaa, jos ei ole selkeää tarinaa kerrottavaksi? Voisiko tähän havahtuminen olla ensimmäinen askel kohti yhä vahvistuvaa yhteistä tietopohjaa ja kuuluvaa ääntämme?

Yhdistyksen rooli tavoitteiden saavuttamiseksi on ammattilaisten yhteen saattaminen ja vahvemman vuoropuhelun synnyttäminen jäsenistön kesken. Alueellisten verkostojen tukeminen on oivallinen keino lisätä vertaiskeskustelua ensin lähellä toimijoiden arkea ja sitä kautta laajemmin valtakunnallisella tasolla. Vuoropuhelun lisääntyminen tuottaa ajantasaista tietoa sekä vastauksia yhdistyksen ajankohtaisiin kysymyksiin. Ennen kaikkea se tarjoaa vertaistukea ja vertaiskehittämisen paikkoja jäsenistölle. Toimiva ja ketterä alueellinen yhteistyö tuottaa tuloksia ja edistää toimialan yhteiskehittämistä. Tämän olen huomannut kohdennetun nuorisotyön kautta. Mitä alueellinen yhteistyö sitten vaatii onnistuakseen? Se vaatii hyvää koordinoitua ja selkeää tehtävänjakoa. Alueverkostoa vetämään tarvitaan ensinnäkin aluekoordinaattori, jonka tehtävänä on fasilitoida omaa verkostoa. Alueverkostojen tavoite on käydä ajankohtais- ja vertaiskeskustelua, jakaa hyviä käytäntöjä ja tehdä vertaiskehittämistä, kerätä tietoa alueen toimijoilta, viestiä yhdistyksen suuntaan sekä mahdollistaa myös yhteinen vaikuttamistyö. Aluekoordinaatio onnistuu, kun sitä myös koordinoidaan ja tuetaan valtakunnallisen yhdistyksen toimesta. (Paananen ym. 2022, s.66)

Alueverkostojen työ on mielestäni selkeä tulevaisuuden kehittämiskohta. Sen rinnalla on syytä jatkaa olemassa olevaa hyvää toimintaa, kuten ammattilaisten osaamisen kehittämistä koulutustoiminnalla, ajantasaisen tiedon tuottamista sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta kyselyillä, vaikutusten esiin nostamista sekä työn näkyväksi tekemistä viestinnän ja verkostojen avulla. Mikäli yhdistys tulevaisuudessa kerryttää laajemmin ajantasaista tietoa omasta jäsenistöstä sekä työn vaikutuksista, löytyy tiedolle varmasti käyttöä. Yhdistystoimintaa on helpompi ohjata ja tukea tietoon perustuen. Samalla me jäsenet opimme ja kehitymme työssämme tiedon avulla. Lisäksi tiedosta hyötyvät sidosryhmät ja päätöksentekijät.

Ajantasaisen ja nopean tiedon rinnalla tarvitsemme jatkuvasti lisääntyvää tutkimustietoa sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sekä laajasti ammatillisesta eläinavusteisesta toiminnasta. Monipuolinen tieto auttaa ojentamaan ammatillista ryhtiä ja leventää toimijoiden sekä yhdistyksen hartioita. Ymmärrän ja rehellisesti myönnän, että tämän koko luokan toiminta tarkoittaa lisää resursseja. Toiminta ei tässä laajuudessaan voi nojata ainoastaan vapaaehtoisten aktiivisuuteen. Tulevaisuuden unelmissa yhdistyksen toimintaan on siis olemassa rahoitusta ja henkilöstöresursseja. Lisääntyvien resurssien myötä on aito mahdollisuus toimia kansallisena asiantuntijaorganisaationa. Edistää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan etua, tukea toimijoiden työtä ja lisätä tunnettuutta. Tulevaisuudessa näen, että yhdistys on toimija, jonka kumppanuuksia kysytään kehittämis- ja vaikuttamistoimiin. Lisäksi yhdistys tekee yhteistyötä itselle tärkeiden kumppaniyhdistysten kanssa ja on itse jäsenenä toimialan kannalta tärkeissä kattojärjestöissä. Näin lisätään vuoropuhelua ja vaikutusvaltaa yhdistyksen kannalta tärkeissä asioissa. Tulevaisuudessa meillä on olemassa tietoa ja tilannekuvaa sekä jäsenistön väliset vahvat verkostot. Tämä kaikki edellyttää jäsenten sitoutumista toimintaa ja ennen kaikkea yhdessä muodostettua visiota tulevasta. Se, onko minun tulevaisuudenvisioni muun jäsenistön mielestä tavoiteltava, olisi kiinnostavaa tietää. Ja ennen kaikkea kiinnostavaa on kuulla, minkälaisia erilaisia visioita joukkoomme mahtuu ja minkälaiseksi muodostuu yhteinen visiomme.

Nuorisotyön ammattilaisena haluan lopuksi todeta, että Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys on nyt nuoren aikuisen iässä rakentamassa oman näköistä elämää. Itsenäistyvän nuoren kuuluu haaveilla tulevasta ja etsiä paikkaansa yhteiskunnassa. Ilolla katson, kuten nuorisotyöntekijänä niin usein nuorten rinnalla, kun oma paikka vähitellen löytyy ja tulevaisuuden haaveet alkavat konkretisoitua. Nuoruus on itsessään tärkeä elämänvaihe ja sen kehitystehtävät on käytävä rauhassa läpi. Kuten me nuorisotyöntekijät usein sanomme, nuorelle on annettava kasvurauha ja lupa kokeilla siipiään. Näiden unelmieni äärellä toivotan yhdistyksellemme kasvurauhaa ja rohkeutta siipien kantokyvyn kokeilemiseen.

VIITTEET:

[Kiilakoski, T. & Määttä, M. 2023. Nuorisotyöllinen ote työpajoilla. Nuorisotutkimus 41 \(2023\):2. 131293-Artikkelin teksti-287703-1-10-20230626.pdf](#)

Lasten ja nuorten keskus. ”Upee-työkalulla parannetaan tehokkaasti osallisuutta”. Luettu 28.4.2024. <https://www.lastenjanuortenkeskus.fi/upee-tyokalu/>

Lipponen, M., Vehmasto, E., Salonen, A. & Mäki-Opas, T. (2023). Ohjaajien käsityksiä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuvien hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä ja hevosen roolista asiakastyössä. Sosiaalipedagogiikka, 24, 45-76. <https://doi.org/10.30675/sp.126111>

Lipponen, M. & Vehmasto, E. 2021. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laatu ja vaikuttavuus: Käsikirja. Luonnonvarakeskus (Luke). <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/547760>

Luonnonvarakeskus, 2019. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, Luontoperusteisten palveluiden tietosivu 1_2019. Haettu 28.4.2024 osoitteesta <https://www.hevostoiminta.net/seura/esitteet/>.

Nivala, E. & Ryytänen, S. 2020. Kohti inhimillistä yhteiskuntaa. Gaudeamus.

Nuorisolaki 1285/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285#L3P10>

Paananen, E., Piironen, M. & Uustalo, K. (toim.). 2022. Etsivän nuorisotyön käsikirja. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskus. <https://www.intory.fi/materiaalipankki/etsivan-nuorisotyon-kasikirja/>

- Paananen, E. & Piironen, M. 2021. ”Vastalääke sosiaalisen luottamuksen puutostiloihin piilee sosiaalisen vahvistamisen työotteessa”. Luettu 30.4.2024.
<https://www.intory.fi/ajankohtaista/uutiset/vastalaake-sosiaalisen-luottamuksen-puutostiloihin-piilee-sosiaalisen-vahvistamisen-tyootteessa/>
- Ryynänen, S. 2020. ”Kansalaisyhteiskunta tänään”. Luettu 28.4.2024
<https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/kansalaisyhteiskunta-tanaan/>
- Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. ”Yhdistys”. Luettu 28.4.2024.
<https://www.hevostoiminta.net/yhdistys/>
- Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. ”SPHT® 2023 kysely”. Luettu 29.4.2024.
<https://www.hevostoiminta.net/jasensivut/ohjaajakyselyt/>
- Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. ”Ohjaajakysely 2021”. Luettu 29.4.2024.
<https://www.hevostoiminta.net/jasensivut/ohjaajakyselyt/ohjaajakysely-2021/>
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, 2020. ”Strategian laatimisen vaiheet ja keinot”. Luettu 28.4.2024. <https://www.soste.fi/strategian-laatimisen-vaiheet-ja-keinot/>
- Suomen Hippos, 2022. ”Raviurheilun ja hevoskasvatuksen vastuullisuusohjelma”. Luettu 29.4.2024.
<https://www.hippos.fi/tiedostot/vastuullisuusohjelma/>
- Suomen Ratsastajainliitto, 2024. ”Vastuullisuus”. Luettu 29.4.2024.
<https://www.ratsastus.fi/srl/vastuullisuustyö/>
- Terapeuttinen Talli, 2021. ”Suomen ensimmäinen Sote-talli®” Luettu 29.4.2024.
<https://terapeutintalli.fi/>

